

DUNĂREA DE JOS

CONSILIUL JUDEȚULUI GALATI ○ CENTRUL CULTURAL DUNAREA DE JOS

Nr. 151
septembrie
2014

Săptămânal
Săptămânal

Limbajul (Marea trănțăneală)

Festivalul de Folclor Doina Covurluiului

ediția a IX-a
14-17 august 2014

În perioada 14-17 august 2014 a avut loc ediția a IX-a a Festivalului Internațional de Folclor „Doina Covurluiului”, eveniment membru CIOFF (n.n - *Comitetul Internațional al Organizatorilor Festivalurilor de Folclor*), desfășurat în municipiul Galați, pe Esplanada Casei de Cultură a Sindicatelor (**25.000 de spectatori**), și în județ, în municipiul Tecuci și comunele Valea Mărului și Tuluțești (Șivița), cu participarea formațiilor profesioniste din 11 țări: *Grupul Folcloric MERAKLIDES* (Agrinio, Grecia), *Ansamblul de Dans Popular ANILANA* (Lodz, Polonia), *Ansamblul de Dansuri și Cântece Populare POZAREVAC* (Serbia), *Ansamblul DABKA* (Touraan, Israel), *Ansamblul Folcloric ZORNITZA* (Ruse, Bulgaria), *Grupul Folcloric de Dans KLEEP LEIKARRING* (Kleepe, Norvegia), *Asociația Culturală FEN BLADI* (Siddi Bel Abbas, Algeria), *Fundația Anatoliană pentru Folclor ZONGULDAK* (Turcia), *Ansamblul Folcloric KOMARNAN* (Komarno, Slovacia), *Ansamblul de Dansuri Populare RITENITIS* (Garkalne, Letonia), *Ansamblul Folcloric DOINA COVURLUIULUI* (Galați, România). Anul acesta juriul compus din Theodor Vasilescu - artist emerit, coregraf - președinte, Marin Barbu - coregraf, Ștefan Coman - Director al Ansamblului Baladele Deltei, Iosif Titi Boantă - coregraf, Sergiu Dumitrescu - manager Centrul Cultural, a acordat următoarele premii: Trofeul Festivalului *Asociației Culturale FEN BLADI* (Siddi Bel Abbas, Algeria), „Premiul pentru virtuozitatea dansului și

Asociația Culturală **FEN BLADI** - Algeria

Grupul Folcloric **KLEEP LEIKARRING** - Norvegia

Ansamblul **POZAREVAC** -Serbia

Grupul Folcloric **MERAKLIDES** - Grecia

Ansamblul **ANILANA** - Polonia

devotamentul pentru cultura națională” Grupului **ZONGULDAK** (Turcia), „Premiul pentru cea mai bună tehnică a dansului și diversitatea repertoriului” Ansamblului **POZAREVAC** (Serbia), „Premiul pentru cea mai expresivă și completă trupă de dansuri” Ansamblului **ANILANA** (Lodz, Polonia), „Premiul TINEREȚII” Ansamblului **ZORNITZA** (Ruse, Bulgaria), „Premiul pentru consevarea moștenirii culturale și conservarea costumului” Grupului **MERAKLIDES** (Agrinio, Grecia), „Premiul pentru mesajul de pace, prietenie și diversitate culturală” Ansamblului **DABKA** (Touraan, Israel), „Premiul pentru cel mai frumos program progam artistic” Ansamblului **RITENITIS** (Garkalne, Letonia), „Premiul pentru armonia muzicală deosebită” Ansamblului **KOMARNAN** (Komarno, Slovacia), „Premiul pentru autenticitate și conservarea tradițiilor populare” Grupului **KLEEPLIKARRING** (Kleepe, Norvegia), „Premiul special DANSÂND DIN SUFLET” d-lui Dimitris Pliatsikas (**MERAKLIDES**, Agrinio, Grecia), „Premiul CEA MAI FRUMOASĂ PERECHE” d-nei Marta CICHOCKA și d-lui Michal CICHOCKI.

Juriul Festivalului de folclor “Doina Covurluiului”, Gala ți 2014

Sergiu Dumitrescu, manager Centrul Cultural și Nicolae Bacalbașa, președinte Consiliul Județului Galați.

Ansamblul **RITENITIS** - Letonia

Festivitatea de premiere

Ansamblul Folcloric **ZORNITZA** - Bulgaria

Vreau și eu să merg la școală!

În perioada **25 august - 30 septembrie**, Fundația Inima de copil desfășoară campania „Vreau și eu să merg la școală!”. Campania își dorește strângerea de ghiozdane, rechizite școlare sau orice sumă echivalentă acestora, pentru susținerea începutului de an școlar al copiilor pe care Fundația îi are în grija în acest moment. Această acțiune este parte a programelor noastre de reducere a riscului de abandon școlar în cazul copiilor ce provin din familii defavorizate. Pentru aceste familii, suma de 150 lei echivalentă achiziționării rechizitelor necesare frecvenței orelor de curs pe durata anului școlar reprezintă un efort considerabil.

„De peste 10 ani programele desfășurate în cadrul Fundației susțin dreptul copiilor la educație. Respectarea acestui drept îi poate ajuta pe copiii vulnerabili să reușească. Din păcate, în Galați rata abandonului școlar este în creștere. Facem tot ce ne stă în putere pentru ca cei peste 250 de copii ce beneficiază de programele noastre de susținere a educației să meargă la școală și să obțină rezultate cât mai bune.”

Anna Cristina Burtea, Director Executiv

Alege să te implici. Alege să donezi un ghiozdan echipat, rechizite sau suma echivalentă acestora pentru a oferi acces la educație unui copil. Alege să împiedici abandonul școlar și să schimbi în bine viitorul unui copil.

Vă invităm ca, alături de ghiozdanul sau de rechizitele donate, să atașați și un mesaj sau o scrisoare pentru copilul ce va beneficia de aceste daruri minunate. Dacă lăsați și datele dumneavoastră de contact, veți putea fi informați despre evoluția și situația copilului ajutat.

Donațiile se colectează la sediul Fundației Inimă de Copil, Micro 20, str. Furnaliștilor, nr. 24, de luni până joi, între orele 09:00-17:00, sau în contul RO 98 RNCB0141032886400001. Pentru mai multe informații sunați la 0236-312 199, e-mail office@inimadecopil.ro.

Împreună putem aduce schimbarea. Vă mulțumim!

Parada Fanfarelor - Pitești 2014

În perioada 29 – 30 August, Fanfara *Valurile Dunării* a participat la Festivalul Internațional *Parada Fanfarelor* organizat la Pitești de către Consiliul Județului Argeș și Teatrul Al. Davila.

La manifestare au Participat Fanfare din Giurgiu, Galați, Republica Moldova, Bulgaria și Turcia. Fanfarele au defilat prin pasajul pietonal și au susținut concerte de muzică de promenadă și divertisment. Festivalul s-a încheiat cu defilare și retragerea cu torțe.

Ioana Crăciunescu ... la Galați

Când stai de vorbă cu Ioana îți dai seama că orele nu mai sunt ore, că secunde nu mai sunt secunde, pentru că timpul nu trece pur și simplu, parcă ar sta în loc... Ioana îți redă însemnătatea verbului *a trăi* și bucuria de a prețui secunda ce tocmai trece pe lângă tine, așa nepăsător și rece, ca și cum n-ar fi...

Interviu realizat de **Valentin Alexandru**

Valentin Alexandru: - *Festivalul de film de la Galați?*

Ioana Crăciunescu: - Îmi place foarte mult atmosfera de aici din Galați, drept dovadă sunt prezentă al treilea an consecutiv cu aceeași bucurie și dragoste. Ca scriitor, ca om de cinema, fac și puțină muncă voluntară pentru apropierea oamenilor de cultură. Durerea este că aproape toate orașele țării nu mai au cinematografe decât doar cele care sunt în mall-uri, și acelea puțin la număr.

teatru îl poți face mai nuanțat, când zic mult mai nuanțat mă refer la faptul că personajului îi poate fi frig, îi poate curge apa în gură, poate să plouă pe el, înainte eram concentrată pe cum fac personajul, eram atentă la text, la replicile pe care le aveam, această „carne” mi-a dat-o filmul. Spre exemplu în filmul *Ion* am fost coborâtă în groapă, s-a pus pământ peste mine, am auzit zgomotul pe care îl face pământul când cade pe sicriu, am simțit cum viermuesc viermii, am simțit mirosul de flori uscate, eu nu mișcam, nevrând să stric racordul.

Nefericirea este că nu mai vezi care este reacția spectatorului, nu mai poți simți cum percepe un film... feedback-ul este ușor distorsionat, dacă nu chiar inexistent și asta mă doare. În puținul timp liber pe care îl am la dispoziție, consider că este de datoria mea să mă implic, nu sunt genul de om care să stau să mă uit... nu pot fi un simplu spectator al decăderii... nu, asta nu este pentru mine! Aici am avut ocazia să stau de vorbă cu tinerii creatori de film din România care mi-au umplut sufletul de bucurie.

V. A.: - *Filmul și dragostea ce i-o porți?*

I. C.: - Îmi place filmul mai mult pentru că este o ardere scurtă, foarte brutală, irepetabilă... Îmi place această stare de risc: „de a merge pe sârmă”... fără plasă...

Secunda în care am făcut primele filme m-a îmbogățit pentru teatru; în teatru m-am simțit tot timpul apărată de cei 3 pereți și având „dușmanul” în față și în fiecare seară „să bagi capul în gura leului care abia așteaptă să se înfrupte din tine”.

Dar, vezi tu, făcând film am înțeles că un rol în

Până acum nu am spus nimănui, la filmare s-a petrecut un „accident”, s-a terminat pelicula și toată echipa fiind preocupată cu rezolvarea acestui lucru a uitat efectiv că eu sunt în groapă exact în condițiile pe care ți le-am descris mai devreme, unde am stat peste 5-6 minute. Secundele adunate mi-au creat acel metatext, acea gândire cum că așa se întâmplă... Am reușit prin film această autenticitate ce ți-o aduce realitatea imediată pe timp ce interpretezi, am reușit într-un fel ca personajele pe care le joc în teatru să țină cont de aceste senzații ce țin evident de senzorial și mai puțin de facil, dincolo de cum te pregătești tu ca actor.

Nu am crezut și nu cred nici acum în „perfecțiunea” ce ține de infinite duble. Concentrarea de câteva secunde în care ești cu toate celulele nervoase, cu tot suflul tău, cu toată inima, cu toată sensibilitatea „în direct” se numește film, această bucurie ți-o dă numai filmul. Teatrul, în schimb, este o artă mai elaborată, îți permite, dacă ai greșit într-un loc, să poți recupera de-a lungul spectacolului. Vezi tu, chiar dacă există montajul și se elimină acele scăpări, mă refer la

bâlbe, la o imagine nu tocmai potrivită, nu știu, nu cade lumina bine și nu place regizorului, e ok, se schimbă, se înlocuiește, dar soiul acela de ardere unicat despre care spuneam mai devreme în film rămâne și se vede, este grăuntele cel mai misterios al filmului.

V. A.: - Ai mai făcut film? Ți-e dor de film?!

I. C.: - Dacă Lui nu îi este dor de mine, eu nu sunt insistentă! Glumeam!

Bineînțeles că îmi este dor să fac film. Unui hămesit dacă îl inviți la masă nu poți să-i oferi o bomboană...ci un festin în toată regula, nu crezi?! Nu cred că m-aș încumeta să joc roluri mici, decât doar dacă un student mi-ar cere lucrul acesta, dar în rest aș considera că m-am retras după rolurile mari pe care le-am făcut.

Tinerilor talentați trebuie să li se dea curaj, trebuie să li se dea certitudinea faptului că ei există, iar dacă nu noi facem asta, cine să o facă?!

V. A.: - Oferi în dar iubire cu atâta grație și candoare...

I. C.: - Pentru că altfel NU ȘTIU, pentru că altfel NU POT, pentru că altfel NU CRED că se poate trăi fără IUBIRE. Iubirea este pentru mine unicul motor al vieții. Nu știu să se realizeze ceva fără iubire, o floare se poate deschide fără iubire, o sămânță plantată fără iubire...moare. Când spun IUBIRE mă refer la tot ceea ce mă înconjoară, la oameni, la animale, la flori, la întreg Universul. Nu aș putea să îi dau o definiție anume, ci îți pot spune că Ea există, este și o simt prin toți porii ființei mele!

V. A.: - Trece timpul atât de repede?

I. C.: - Cred că voi trăi până la adânci tinereți... (râde șăgalnic) Fiecare secundă a vieții mele o irosesc absolut încântător! Am avut două morți clinice până acum și de-atunci știu să trăiesc în toate direcțiile cu arderi puternice, sau cum se mai spune: nu trece viața pe lângă mine și eu rămân pe loc...dorm foarte puțin, trăiesc foarte mult!

V. A.: - Nichita Stănescu?

I. C.: - De ce EL? A fost o întâmplare că l-am cunoscut, am fost câțiva ani prieteni, prietenii nu se aleg, sunt ca și iubirea, se întâmplă, sau nu se întâmplă. De Nichita nu m-a legat doar enorma prețuire și admirație față de opera lui ci o formă de asemănare poate... Mi-e foarte greu să cred că Nichita a murit la 50 de ani, mi-e rușine de mine că sunt cu 15 ani mai în vârstă decât ziua morții lui (încet, timid, o lacrimă își face loc)...

De la Nichita am învățat SĂ TRĂIESC în plenitudine! În tot ceea ce faci să trăiești din plin cu tot ceea ce poți tu, să dăruiești cu generozitate...cred că asta este șansa de a rezista unor lucruri care nu-ți plac, sau care îți invadează viața la propriu...

Oare nu cumva el a creat tot universul din jurul lui, noi nu eram decât niște găze atrase de lumină...?! Nu știu să răspund. Nichita nu îmi lipsește dat fiind faptul că îl simt foarte viu și foarte prezent în enorm de multe lucruri, în cele pe care le fac, în cele pe care le gândesc, în cele pe care le simt.

V. A.: - România?

I. C.: - Eu nu m-am considerat plecată niciodată, cei din jurul meu mă consideră plecată. Ca mai toți oamenii după momentul 1989, începând din 1990 mai precis, am lucrat pe unde am putut, acolo unde mi s-a oferit posibilitatea de a mă desfășura. Nu aș vrea să intru în discuții de genul lipsei de respect și a infamiei pentru ceea ce am făcut, nu este nicidecum vina mea că majoritatea anilor de muncă pe care i-am făcut au fost înainte de 1989. La mine a fost o problema de morală, de etică, dacă vrei, de rezistență, să nu fac anumite compromisuri, nu am abdicat niciodată de la credința mea, de la ce mi-a ghidat viața, de ce aș fi făcut-o la acel moment?!

Am acceptat să joc texte în limba franceză, ceea ce pentru mine a fost o provocare să încep de la zero la 40 de ani, să-mi repun ființa într-o altă confruntare.

Să fiu sinceră cu tine, eu eram foarte apreciată până în 1990 și ajunsesem să am o gândire urâtă că până la urmă sunt distribuită pentru că am un nume și că aduc publicul în sală, să încep să am impresia că doar criticile sunt prea bune și poate eu nu am fost atât de bună, să încep să mă îndoiesc de propria mea capacitate de a progresa.

V.A.: Franța?

I. C.: Franța m-a ajutat să-mi confirm faptul că asta este vocația mea! Acum dacă m-aș duce la Polul Nord, probabil după 3 zile de frig m-aș adapta și aș face o scenă mică din gheață și aș juca alături de pinguini.

După 40 de ani de socialism, unde nu se propuneau din teatrul contemporan decât roluri de președinte de colhoz și secretară de partid, a fost o gamă nouă pentru mine să joc în stilul secolului VII -VIII, texte care erau foarte valoroase, dar pe care nici nu le citisem vreodată pentru că nu fuseseră traduse la noi. Având acces la aceste texte care, dacă erau puse aici erau considerate a fi vulgare și drept care nu erau puse în scenă, pe când acolo erau considerate texte de secol VII-VIII, am jucat în majoritate roluri de marchize, contese. Provocarea practic a fost între mine și mine. Să joci într-o limbă necunoscută, alături de oameni pe care nu îi mai întâlnisem, în fața unui public pe care de asemenea nu îl cunoșteam. Nu regret nimic, ba dimpotrivă, la ora asta datorită acestor lucruri sunt mult mai nuanțată, mult mai puțin vehementă, mult mai puțin limitată în modul și felul de a simți lucrurile. După aceea am călătorit foarte mult, dar nu ca turist, să văd țări, să mă duc la nu știu care mall să fac cumpărături, să mă duc să fac baie în piscine, ci am călătorit cu teatrul, cu filmul, cu încercarea de a mă adapta unui alt spirit, acest lucru, mi-a deschis un nou univers.

Am avut ocazia ca doi ani la rând să joc în Japonia, să descopăr o altă lume, o altă civilizație care se raportează altfel la univers, din punctul ăsta de vedere am avut o șansă, dar pe care am muncit-o, nu mi s-a dat așa pur și simplu.

V. A.: - Avem nevoie de divinitate?

I. C.: - Nu sunt un om religios practicant, cred în niște noțiuni foarte simple care îmi guvernează ființa, noțiuni îngrozitor de simple. Cred cu tot sufletul în cele 10 porunci și mai cred că dacă ele s-ar respecta am trăi cu toții într-o lume mult mai curată și mai bună. Până la urmă sunt doar 10 porunci și nu văd de ce este atât de greu ca omenirea să țină cont de ele?! Mă revoltă acest lucru!

Cred enorm de tare în iubire, prietenie, sacrificiu, dăruire, generozitate. Divinitate pentru mine este și

natura, însuși faptul că mă pot uita la cer și că el există deasupra, că pot să mă uit în adâncul oceanului, din păcate noi oamenii nu respectăm prea mult acestea și, fără să mă pun contra cu ecologiștii, cu partidele verzi, albastre, galbene și de toate culorile, cred că suntem într-un mister atât de mare care ne depășește și din păcate ne întoarcem în grotă prin comportament, prin modul în care ne purtăm față de acest miracol pe care nu-l prețuim care este natura, viața, o bruscăm prea mult, o violăm prea des.

Îmi doresc să termin această muncă sisifică pe care am început-o acum ceva vreme pentru restaurarea a două parohii, pentru ca acestea să devină lăcașe de cultură, pentru oamenii de cultură, să public cărțile care deja sunt scrise, dar care din cauza lipsei de timp așteaptă să fie îmbrăcate în mireasă.

Foto: Valentin Alexandru

„Noi, românii, o să avem etern nostalgia satului tradițional”

Ion MANEA:

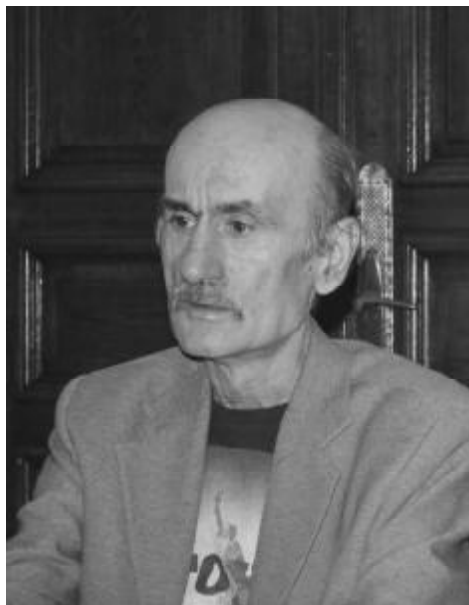
Interviu realizat de Ghiță Nazare

Ce știa sau, mai ales, ce voia să știe tânărul născut „într-un sat izolat” atunci când s-a decis să studieze sociologia? Se pare că în acei ani nici nu era măcar o profesie la modă.

Nu prea știam mare lucru despre sociologie, nici România nu știa prea multe.... Eu mă născusem, cum ați zis, „într-un sat izolat”, la Moșești, în județul Buzău, dar părinții s-au mutat „la oraș”, la Făurei de Brăila, tocmai pentru șansa copiilor la o școală mai bună. Destinul meu a făcut ca la liceul de acolo să predea un foarte bun profesor de filosofie,

Alexandru Bârlădeanu, care m-a luat într-o zi de mână și m-a adus acasă la el, într-o cameră în care toți pereții erau înțesați cu rafturi de cărți. Nu mai văzusem așa ceva decât la biblioteca din oraș, la mine acasă erau doar cărțile de la premii sau primite cadou de la colegi și prieteni, și o biblie cu înscrisuri solemne, conținând date de familie. Atunci mi-a dat să citesc „Capitalul” lui Marx, o carte imensă, cu peste 500 de pagini. Am citit-o cu încrâncenare de la un capăt la altul, la fel cum făcusem și cu Biblia. Cu aceste două cărți, cu Marx și cu Dumnezeu adică, am intrat la sociologie, la București, trecând examenul cu probe de economie politică, filosofie, dar și matematică. Facultatea de Sociologie abia fusese reînființată de Ceaușescu, ca semn de deschidere spre Occident, absolviseră doar câteva promoții, la București, Iași și Cluj. Se spunea despre ea că este „regina științelor” și eu cred că așa este, dar nu sociologia aceea care numără voturile și le aranjează în funcție de comenzi bănoase, ci aceea de substanță, pe care a făcut-o Alvin Toffler, de pildă, sau la noi, Dimitrie Gusti.

Ca sociolog, cum evaluați tranziția de la „satul izolat” la „satul global”? Vă rog să identificați câteva repere!

Total ține de maniera de comunicare interumană. În satul tradițional românesc, cel de dinaintea cooperativizării, orice noutate, o naștere, un deces, de pildă, sau orice alt eveniment cât de cât important se transmitea din gură în gură, din vecin în vecin, peste gard sau peste uliță, așa încât în doar câteva momente „știrea” era cunoscută de toți, devenea cum s-ar zice „globală”. Acum, prin evoluția explozivă a mijloacelor moderne de comunicare, întreaga lume pare un sat – „satul global” – de vreme ce, orice eveniment mondial petrecut într-un anume punct al globului devine cunoscut aproape instantaneu, prin radio, televiziune și internet. Sateliții de deasupra noastră își fac pe deplin datoria și fac din toți locuitorii pământului un fel de săteni care au văzut „peste gard” cum se trage în Gaza sau cum aselenizează Neil Armstrong. Suntem, iată, un mare și neputincios sat global, manipulat prin știrea și comentariul de toate zilele.

Așa este, în satele copilăriei noastre de acum 50 de ani ne salutăm cu vecinii de peste gard în fiecare dimineață. La oraș cum este? Care sunt relațiile dintre vecini?

Noi, românii, o să avem etern nostalgia satului tradițional. Grupul restrâns de oameni, având aceleași apartenențe, de spațiu, de timp, de sânge și de religie avea nu numai o coeziune socială impecabilă, dar și o ideologie aparte, care conferea identitate și putere de autocontrol cum nu se va mai întâmpla în oricare alt tip de comunitate. Preotul și Învățătorul erau suficienți, jandarmul era doar o sperietoare necesară, iar tribunalul, coerciția prin lege, apartinea orașului, perceput ca ceva străin, rece, îndepărtat, impropriu și de nelocuit. Fiecare om știa povestea celuiilalt, generațiile petreceau împreună, de la școală, la armată, la nunți, la munca ogorului etc., iar peste toate acestea, trona mitologia,

folclorul, creația populară, care făceau și mai directe mijloacele de comunicare și comuniune. Pe scurt, mai toți știau aceleași lucruri, nimic nu le era străin și totul aparținea doar comunității locale, toate acestea doar până când a apărut, mai întâi radioul, apoi televizorul și, mai recent, telefonii mobilă și internetul. Odată cu acestea, satul s-a disipat, s-a pulverizat și s-a „scurs” în marele sat global, despre care vorbeam. De ce să ne mai dăm „bună dimineața” de peste gard, când putem forma rapid 077 nu știu cât sau să tastăm un mesaj prescurtat? Cât despre oraș, cred că acesta, în forma actuală a marilor aglomerări urbane a devenit, nu numai impropriu omului generic, ci și un dușman al său, un mijloc de neantizare a individului care se crede, culmea!, în mijlocul confortului, al civilizației și al bunăstării. De fapt, el se află într-o devoratoare megaconstrucție producătoare de stress și insatisfacție. Sunt convins că, atunci când orașul, ca formă de comunitate, își va fi epuizat toate resursele, omenirea va redescoperi satul. De altfel, lucrul acesta se întâmplă deja, e suficient să remarcăm cu câtă evlavie, entuziasm și supremă bucurie redescoperă occidentalii satul românesc. Viitorul rege al Angliei a cumpărat segmente întregi din satul românesc tradițional, păstrat încă în zonele montane mai izolate, tot felul de europeni, francezi, olandezi, dar și asiatici, americani, canadieni, australieni s-au stabilit în case rurale românești, regăsindu-și echilibrul și seninătatea.

În aceste condiții, ce a mai rămas valabil din zicerea lui Blaga, „Veșnicia s-a născut la sat”?

Veșnicia însăși... Ea e tot acolo, numai noi am migrat spre orașe, iar dacă unii au rămas acolo, tot spre viața de tip urban tind, transformându-se într-un fel de orașeni cu domiciliu în rural. Sigur, nimeni nu se poate opune tendinței generale, în toată lumea conviețuirea urbană devine cvasigenerală, iar satele, urbanizate și ele tot mai evident, tind să intre într-un fel de regim de muzeu, un fel de amintire vie a ceea ce a fost, la început, peste tot, umanitatea. Mircea Eliade, un alt mare filosof al nostru, pledează pentru redescoperirea omului arhaic, a aceluia care trăia direct în natură, supunându-i-se și introducând-o în mit, nu distrugându-o și consumându-o bezmetic, cum face omul modern contemporan. El numește această revenire la modelul arhaic „eterna reînnoire”, ceea ce se potrivește foarte bine discuției noastre.

Cea mai mare parte a carierei, aproape 35 de ani, v-ați „consumat-o” ca jurnalist la cotidianul „Viața nouă”/„Viața liberă”, dar nu numai. Care-i frumusețea muncii de jurnalist? Care-i viața

Într-o redacție din presa scrisă?

În cazul meu, sociologia a făcut casă bună cu jurnalistică, toate tehnicile sociologice își găsesc corespondențe în instrumentele de lucru ale ziaristului, și asta m-a ajutat foarte mult. Jurnalistică a evoluat și ea enorm, publicistica de problemă majoră cedând masiv teren celei a faptului divers și nesemnificativ. Pe de altă parte, se pare că presa scrisă cedează și ea, aproape până la desființare, locul celei vorbite, văzute sau electronice. În tinerețea mea de ziarist erai bun dacă știai să scrii comentarii, interviuri, analize, anchete, sociale sau economice, știrea fiind o condiție elementară, dar nu dominantă. În fond, presa scrisă trebuie să comenteze, să analizeze ceea ce radioul anunță, iar televiziunea arată. Acum, în afara editorialelor, care au devenit un fel de lamentații adesea penibile, fără a mai îndeplini funcția lor de bază, aceea de a fi „de fond”, în afara acestor „compuneri” superficiale, deci, paginile sunt pline de informații primare, care se vor care de care mai epatante. Ziarul, acum, nu mai produce educație ci doar bani. Până și redacțiile de astăzi trimit la o asemenea viziune publicistică. În locul clasicei mașini de scris, cu redactorul aplecat asupra blocnotesului și a foii albe, tronează mărișorul și calculatorul, cel care face totul, de la culegerea informației, la redactare, corectură, tehnoredactare, imprimare. Acum, ca să fii ziarist, trebuie să fii foarte tânăr, de sex feminin de preferință, obraznic, insistent, rezistent și impertinent până la limita șantajului. Pe lângă toate acestea, talentul de a scrie, aproape că nici nu mai contează, iar nivel de cultură generală mai degrabă împiedică.

Ați imortalizat „istoria clipei” în mii de articole, ați publicat opt cărți. Cele mai multe dintre ele se circumscriu registrului umoristic, ironiei fine, comicului. De unde predilecția spre acest gen de literatură?

În vremea pantalonilor scurți, am încropit pe o bucată de hârtie o poezioară hazlie, care conținea chiar și unele licențe impardonabile vârstei purității absolute. Un băiat din gașcă, căruia îi plăcuse foarte mult „creația”, mi-a cerut-o, în schimbul unei prăștii nou-nouțe, am acceptat târgul, consfințind în felul acesta primul meu câștig literar, numai că biletul respectiv, păstrat de noul proprietar în buzunar, a ajuns pe mâna mamei sale, care l-a descoperit în momentul în care s-a apucat să spele rufele odraslei. L-a citit, pun pariu că a și râs puțin, numai că ghinionul nostru, și al colegului, dar mai ales al meu, a fost că respectiva mamă era învățătoare la școala noastră și vă puteți închipui ce morală ne-a aplicat și lui, dar mai ales mie,

în timp ce mă trăgea de o ureche și-mi spunea, totuși, că e bine să scrii versuri, sunt chiar reușite, numai să nu mai scrii niciodată „prostioare”. Ei bine, eu nu m-am lăsat și am scris în continuare în linia ironiei, umorului, nonconformismului, „prostioare”, dacă vreți să le numiți așa.

Sunteți încărcat de premii acordate de multe instituții de cultură. Mi-ar trebui mult spațiu doar că să le enumăr. Ca urmare, vă rog să le prezentați pe cele mai semnificative, pe cele cu o mai mare încărcătură emoțională și de valoare...

Pentru că țin foarte mult la spațiul dumneavoastră editorial, n-o să mă refer decât la unul dintre ele. La începutul anilor 80, la Vaslui, se desfășura una dintre primele ediții ale Festivalului Național de Creație Umoristică „Constantin Tănase”, iar eu trimiseseam, conform regulamentului, un grupaj de fabule, un pic cam îndrăznețe. Pe vremea aceea erai foarte degrabă întrebant cam cine crezi matale că se ascunde de după vulpe, dar de după urs, ca să nu mai vorbim despre bou sau măgar. Am fost invitat la Vaslui, iar Valentin Silvestru, celebrul critic literar, dramatic, dar și umorist, cel care inițiasse festivalul de acolo, dar și pe cel, de comedie, de la Galați, m-a urcat pe scenă și mi-a înmănat Premiul special al Radioteleviziunii Române. La vreo trei săptămâni după aceea, într-o duminică, aflat în fața televizorului, l-am zărit pe Mircea Albușescu recitând trei dintre fabulele mele. Televiziunea Română mă luase, așadar, în serios. Și bine făcuse!

Ultima carte lansată la începutul anului într-una din întâlnirile Salonului literar „Axis Libri”, al Bibliotecii „V.A.Urechia”, a fost „La girafe nu mă bag”, lucrare care s-a bucurat de unanime aprecieri. Totuși, de ce nu vă băgați la girafe? Care-i cheia?

Cheia este că există în toate o limită, chiar și în umor... Într-una dintre prozele cuprinse în volum, un sătean căzut în cea mai cruntă sărăcie întreținută fabulos de beție se trezește dimineața cu siluetele a trei cai verzi conturați pe peretele de nord al casei sale dărăpănate. El pleacă la crâșmă, să se dregă, crezând că are vedenii, dar când se întoarce, îi găsește pe cei trei cai verzi în curte, păscând printre buruieni. Din acel moment, el se lasă de băut, se ocupă de creșterea și înmulțirea cailor, devine mare posesor de herghelii, se îmbogățește, lasă afacerea în seama subalternilor și se stabilește în străinătate. Când revine în țară, pentru a revedea casa, lăsată special în paragină, pentru a nu uita de unde a plecat, vede, pe același perete pe care descoperise caii, trei girafe. Stupefiat și speriat de

invitația la o nouă aventură, el rostește categoric: „La girafe nu mă bag!”. De aici titlul și întreaga semnificație...

Sunteți unul dintre fervenții participanți la fenomenul cultural gălățean. Vă rog să creionați o pagină de istorie literară gălățeană din ultima jumătate de secol. Creatori. Creații. Valori.

Jumătatea aceasta de veac e incredibil de pestră și contradictorie. Acum 50 de ani se întâmpla Congresul al IX-lea al PCR. Urmas 24 de ani de ceaușism din ce în ce mai profund. Cu toate acestea, la Galați, cultura a supraviețuit frumos, eram noi, prin ziare și pe la TV, oțelari, constructori de nave, frunțași în întrecerea socialistă, dar mai eram și scriitori și pictori, și sculptori, și actori, și muzicieni, și artiști, în genere. Dovadă că, imediat după 89, potențialul cultural latent al Galaților a explodat pur și simplu, iar astăzi orașul Ninei Cassian, al lui Ivanovici și chiar al lui Barbu Nemțeanu este considerat un nou centru de emergență literară, cu festivaluri internaționale în domeniu, cu o filială a Uniunii Scriitorilor din România, cu un brand, „Axis Libri”, lansat de Biblioteca Județeană „V. A. Urechia”, cu un Centru Cultural, „Dunărea de Jos”, de mare impact spiritual, cu reviste și instituții literare de prestigiu, cu scriitori intrați în marile dicționare și istorii literare ale României. S-a spus chiar că ideea de capitală culturală a Moldovei coboară dinspre Iași spre Galați.

Când îl veți invita pe Dumnezeu la nuntă? (Aluzie la viitoarea dumneavoastră carte). În afară de faptul că va fi „o parabolă a efectului globalizării” ce ne mai puteți spune?

Mă gândesc la o construcție epică în care satul global despre care am vorbit să facă un alt salt existențial și să devină un sat cosmic. Îndrăznesc s-o iau puțin înaintea istoriei, scurtând drumul pe poteca reconfortantă și plină de ciripit de păsărele a umorului și să ajung la o eră în care extraterestrii vor veni legal și fără pașaport la plajă la Vama Veche, în Grădina Publică din Galați, sau la Moaștele Sfintei Parascheva, de la Iași, stând la coadă, în ploaie, ca orice muritor național. Nici noi, pământeni, nu ne vom lăsa mai prejos și vom cultiva viță de vie pe Marte, fasole pe Jupiter și usturoi pe Mercur, urmând ca în alte galaxii, dinainte stabilite, să exportăm poezia, proza scurtă, sonetul și chiar pamfletul. În aceste condiții, când omul va avea un teritoriu „cât în lună și în stele”, nu credeți că la nunta unui flăcău pământean cu o domniță din Jupiter, ar trebui musai invitat și unicul creator al tuturor acestor lucruri, Dumnezeu?

CUCA - Izvor de dor

Ioan HORUJENCO

Trăim un timp în care oamenii – mare parte dintre ei – se întreabă tot mai des ce face societatea, comunitatea pentru ei. Și dacă nu face, de ce nu face?

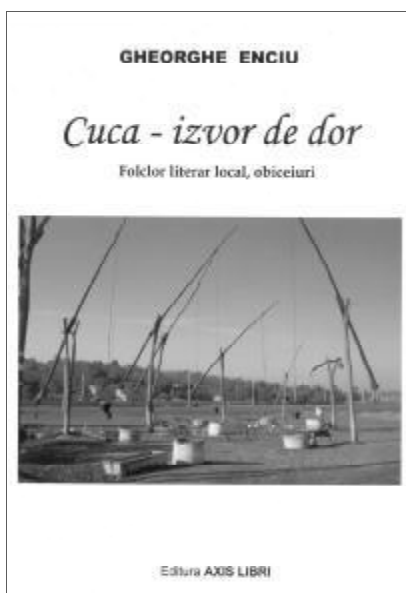
Există însă și o altă categorie – mult mai restrânsă ca număr – care se întreabă ce pot face oamenii pentru locul în care trăiesc. Din această categorie face parte și domnul profesor Enciu, născut și crescut la Fântâna lui Cucu – Cuca de astăzi.

Preocupările și dragostea pentru folclor ale domnului Enciu au apărut acum mai bine de un sfert de veac, odată cu lucrarea de grad didactic, coordonator fiindu-i cunoscutul folclorist V. Adăscăliței. De asemenea, a răspuns mai târziu și la chestionarele de folclor ale domnului profesor univ. dr. Ioan Brezeanu, aducându-și contribuția astfel la alcătuirea unor volume de studii de folclor editate de eminentul profesor universitar.

Întrebându-se deci dl. Enciu ce poate face pentru locul în care s-a născut, a purces la realizarea unei lucrări cu caracter monografic, sugestiv intitulată „Cuca – izvor de dor”, un act cultural, spiritual de profundă însemnătate pentru localitatea natală și pentru sudul Moldovei deopotrivă.

Lucrarea, apărută în acest an la Editura Axis Libri, numără 256 de pagini și este structurată pe 11 capitole distincte. După cuvântul autorului, în capitolul „Din istoria locului” găsim amănunte interesante despre prima atestare documentară a satului, hrisovul lui Petru Rareș, dicționar toponimic și descoperiri arheologice în vatra veche a satului.

Urmează apoi cântecele lirice, cântecele de război și cătănie, colinde, orații agrare, folclor coregrafic și strigături. Ne oprim puțin la capitolul care cuprinde jocuri populare din

Cuca, pentru că autorul nu a făcut doar o enumerare a dansurilor populare din localitate. Sunt transcrise alături atât partiturile coregrafice cât și cele muzicale, pentru a ușura munca celor care vor voi să aducă în scenă aceste jocuri. Este probabil singura monografie din Moldova în care folclorul coregrafic este însoțit de scrierea dansului în sistemul grafic de notare a mișcărilor și de partiturile muzicale.

Urmează apoi ghicitori, descântece, obiceiuri din ciclul de familie (naștere, nuntă, înmormântare), *Vălăretul*,

Claca, *Paparuda* și *Caloianul*, vorbind și despre viața artistică a localității din ultimele 3-4 decenii.

Lucrarea se încheie cu trecerea în revistă a principalilor depozitari ai valorilor arhaice transpuse în lucrare, țărani din Cuca, un tabel onomastic (nume de familie), răspunsurile la chestionarul lui B. P. Hașdeu, trimise marelui om de cultură de învățătorul V. Magheru din Cuca în anul 1884, imagini din viața satului și câteva planșe cu detalii de pe prosoape ce fac parte din colecțiile Muzeului de Istorie și care au fost găsite în Cuca.

Așa cum este structurată, cartea este una vie, ea fiind însoțită și de un CD cu câteva cântece lirice, de război, un plugușor, colinde, precum și melodiile jocurilor: *Alunelul*, *Bordeiașul*, *Ciobănașul*, *Coasa*, *Dura*, *Dușanul*, *Floricea*, *Sârba lui Ciupitu*, *Șchioapa*, *Ca la ușa cortului* și *Țânțărașul*.

Lucrarea domnului profesor Enciu nu este o simplă culegere, ci se constituie într-un document ce vorbește, în scris și în imagini, despre una dintre cele mai vechi localități sud-moldovenești, cu o vechime atestată documentar de peste cinci secole. Este o contribuție valoroasă la cunoașterea și promovarea folclorului literar, muzical, coregrafic și al obiceiurilor din zona Moldovei de Sud.

SPECTACOLUL TRADIȚIONAL ȘI CAPACITATEA SA DE A TRANSMITE ELEMENTE ORIGINALE DIN CULTURA TRADIȚIONALĂ

Noi, românii, încă mai puteam vorbi – până acum doar câteva decenii – de existența unei variate și interesante culturi tradiționale reprezentate de joc, cântec, obiceiuri sau meșteșuguri. Bătrânii noștri jucau la nunți sau la hora satului având conștiința necesității păstrării repertoriului coregrafic și muzical ca pe o marcă a identității proprii, ca pe un bun ce li s-a transmis din generație în generație, în virtutea obiceiului (proiecție film – jocul „Ghimpele” – nu se traduce).

Alături de joc, cântec și obicei, costumele populare întregesc această identitate, vorbind – cromatic și ornamental – despre specificul fiecărei zone etnofolclorice în parte, despre unitatea prin diversitate.

Treptat însă, odată cu dispariția purtătorilor de folclor, a rapsozilor, a meșterilor populari, creația și cultura populară și-au pierdut vigoarea, sursa de energie. Dispariția celor vârstnici și absența interesului celor tineri de a prelua elementele vechi, autentice, au constituit primul și cel mai important pas în această pierdere. Și schimbările economice, sociale și de mentalitate din spațiul rural tradițional au avut, de asemenea, un rol în sărăcirea varietății și bogăției tezaurului arhaic românesc.

Fenomenul este natural și firesc, de altfel, întâlnit nu numai la noi, românii, ci și în celelalte culturi.

Am prevenit însă acest fenomen, ducând o lungă și laborioasă activitate de culegere și arhivare a valorilor tradiționale românești. Institute de cercetare și folcloriști renumiți (precum Tudor Pamfile sau Petru Caraman, gălățeni de origine) au cules și valorificat în culegeri numeroase elemente din folclorul literar, muzical și coregrafic din această zonă, dar și din alte zone etnofolclorice ale țării.

În ultimele cinci decenii, în județul Galați au fost editate mai multe culegeri de folclor coregrafic, muzical și literar, ultima și cea mai importantă din punct de vedere coregrafic fiind „Horelor, surorilor”, antologie de jocuri populare din județul Galați – autori Grigore Băcanu și Ioan Horujenco.

Deși este o realitate că satul tradițional, așa cum îl știm noi, nu mai există, ceea ce a avut el ca valori tradiționale s-a păstrat prin aceste culegeri într-o foarte mare măsură.

Având această zestre salvată de la dispariție, având ansambluri folclorice – profesioniste sau neprofesioniste – de valoare, oamenii care știu bine ce se află în arhivele de folclor și care au știut cum să aducă în scenă materialul din arhive, am avut și posibilitatea de a realiza spectacole tradiționale de mare valoare.

Datinile și obiceiurile din ciclul de familie, din sărbătorile de primăvară sau de iarnă, au constituit o sursă inepuizabilă în realizarea unor adevărate tablouri muzicale și coregrafice, ca o imagine aproape reală a vetrelor folclorice românești.

În alcătuirea spectacolului tradițional de care aminteam, există elemente pe care trebuie să le definim foarte clar, pentru ca spectacolul respectiv să ne poată

aduce în față, așa cum spuneam, imaginea cât mai veridică a societății arhaice.

1. Dansul popular – trebuie adus în scenă și pus în evidență fără a-l denatura, fără a-i lua din forma originală, pentru ca el să poată vorbi despre bucuria și respectul pe care îl aveau cei bătrâni când îl jucau, având conștiința faptului că el face parte din însăși existența lor.

2. Dacă jocul tradițional își păstrează originalitatea, autenticitatea, muzica ce îl însoțește nu poate face excepție. În zona Galați, jocurile populare au în mare parte melodie proprie, cu două părți muzicale, în măsura 2/4. Nu putem aduce în scenă jocul fără melodia sa proprie.

3. Alături de dansul autentic, însoțit de melodiile specifice, în spectacolul tradițional un rol extrem de important îl constituie costumele populare. După ample cercetări făcute de specialiștii Centrului Cultural „Dunărea de Jos” din Galați, noi am reușit reconstituirea costumului popular din subzona Suceveni – Lunca Prutului, acest costum tradițional fiind purtat în spectacole și fiind parte integrantă a patrimoniului cultural gălățean.

4. Masca populară – reprezintă o formă complexă de manifestare estetică a unor obiceiuri străvechi de origine totemică, mistică și religioasă. Că sunt de „Moș”, „Babă”, de „Țigan”, de „Urs”, de „Urât”, de „Drac”, din alaiul „Caprei” sau zoomorfe, măștile populare din zona Galați nu sunt doar simple exponate, ci dau viață unor personaje mitologice sau din lumea satului românesc arhaic, vorbesc despre cultul strămoșilor sau despre riturile și simbolurile fertilității, fecundității sau reînvierii naturii. Masca este un element original ce dă culoare și dinamism spectacolului tradițional, dacă este pusă în valoare așa cum trebuie.

5. Obiceiurile tradiționale. Nașterea, nunta, sărbătorile Paștelui sau ale Crăciunului și Anului Nou constituie un material bogat în realizarea unor spectacole valoroase, autentice și reprezentative, cu elemente originale, diferite – din punct de vedere muzical sau coregrafic – de la o zonă folclorică la alta.

Spectacolul tradițional trebuie să aibă ca punct de plecare, ca bază, aceste câteva elemente. Spectacolul tradițional trebuie să le pună în evidență simplu, firesc, fără ostentativitate. Spectacolul pe care noi îl dorim a fi o imagine aproape reală a societății arhaice, tradiționale, trebuie să transmită, să sugereze ideea de frumos, de autentic, de reprezentativ, de mereu proaspăt, de curățenie, să ne poarte pentru o clipă prin vatra horelor de odinioară, printre gospodăriile tradiționale, prin lumea veche și plină de respect a satului românesc, acolo unde nimic nu era întâmplător, unde dansul și muzica aveau aceeași mare însemnătate ca munca ogorului sau în gospodărie.

Realizând acest fel de spectacole vom rămâne o societate ce-și va păstra viu trecutul, putând avea încredere în destinul său, ca națiune europeană.

Ioan HORUJENCO

Școala de vară „Fotograf călător”

25 de tineri atrași de „arta fotografică” s-au reunit în această vacanță în cadrul Școlii de vară „Fotograf călător”.

Cu aparatul foto, au călătorit împreună cu profesorul de curs prin zone mai puțin umblate ale orașului sau Grădina botanică, la Muzeul satului „**Petru Caraman**” de la Garboavele. S-au îmbarcat în micobuzul Centrului Cultural și au vizitat Mănăstirea și padurea Adam, Vulcanii norioși și Tăbara de sculptură de la Măgura, Buzău iar mai apoi au poposit pe meleagurile Mioriței vrâncene, la Lepșa.

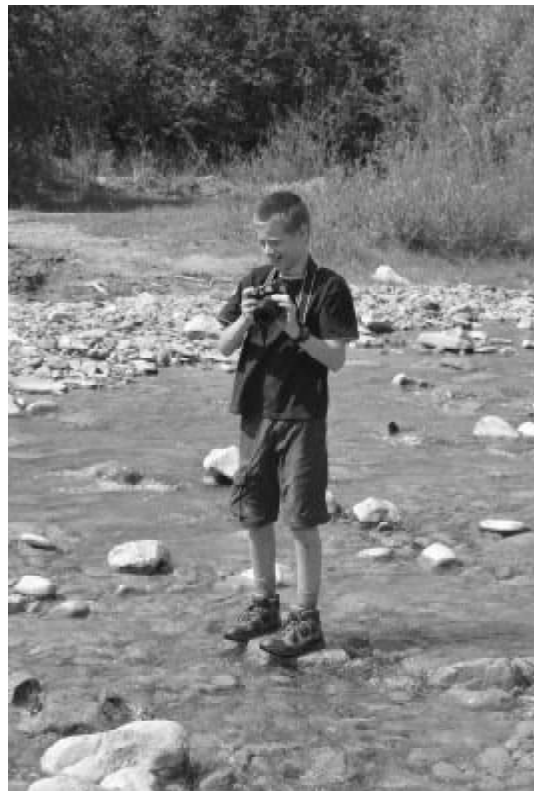
„Am vizitat locuri minunate și am făcut numeroase fotografii. De altfel, am fost și anul trecut la Școala de vară...” (Maria Nica). ” Pe lângă faptul că mi-am însușit unele...secrete ale fotografiei, am fost și în locuri pe care nu le văzusem încă (Alex Mititelu).

„Chiar dacă am fost și anul trecut și anul acesta sigur voi veni și anul viitor să fiu -Fotograf călător -” spunea Ioana Staicu.

„A fost pentru noi un prilej de a afla lucruri noi atât despre fotografie, cât și despre geografia locurilor pe unde am umblat. Mai mult chiar ne-am făcut prieteni noi, colegi de la alte școli din oraș cu care am fost în această vacanță, aici la Școala de vară. Sigur vom veni și în vacanța viitoare”(Atena Kevorchian, Robert Mancos și Miruna Andone)

Sunt câteva impresii la sfârșitul Școlii de vară „Fotograf călător”, școală ce va continua cu Clasa de Artă fotografică a Școlii de Arte, de la 15 septembrie și, bineînțeles, cu ...Școala de vară din anul viitor!

La încheierea activităților, pe 3 octombrie participanții la Școala de vară vor vernisa o interesantă expoziție cu fotografiile realizate în aceasta perioadă.

Katia NANU

Gândurim, gândurim

Citeam textele trimise de elevi la un concurs literar. Diversitate. Stângăcii, imagini surprinzătoare, izvorâte din zbaterea creșterii, din setea de a ști, multe citate, fraze pretențioase, cu exprimări absurde, amintind de critici sforăitori și care se dovedesc copiate de pe internet, poezii timide sau voit ermetice, căutări, tatonări, mici furțișaguri. Nu știam dacă să mă bucur sau să mă întristez. La o trimitere către „spațiul bruegelian” m-am emoționat de-a dreptul. A fost o adevărată surpriză apariția lui Bruegel într-un eseu despre Nichita Stănescu scris de un adolescent în primul an de liceu. S-a dovedit a fi copiat. Și ce dacă? Poate că formularea sofisticată l-o fi trimis și către o căutare avansată pe Google sau prin dicționarele unei biblioteci pentru a afla de unde vine cuvântul. De „oniric” au auzit mai mulți, sunt sigură, așa că n-am mai verificat. M-am oprit însă la câteva figuri geometrice, închise bine într-o poezie și m-a copleșit tristețea. Câtă nevoie de certitudini! Poate nesiguranța îi face să fure expresii, să caute citate, să copie fragmente de critică literară. Vor să epateze. Vor să comunice.

Îmi place să citesc și fostul dascăl se reîntoarce în mine îngăduitor, poate chiar prea îngăduitor, doar i-am prins copiind, frunzărind anii de școală ca pe un oracol cu amintiri.

Ascultam o melodie de muzică ușoară. În primă audiție. Recomandare de vară, pe o plajă cu pretenții, într-o emisiune cu necunoscute, pentru mine, vedete. Cuvinte simple, copilărești, rime modeste, sens ioc. O lipsă de conținut înduioșătoare prin naivitatea ei. Nici nu-ți vine să râzi. Nimic nu atinge sufletul, nici linia melodică, nici mesajul. E ca un joc pentru copii subdezvoltați. Doar asistența bate frenetic din palme. Artistă plină de nuri se fâțâie

lasciv în fața camerelor, după ce ne-a asigurat că e fată serioasă și studiază la Conservator.

Primesc un sms. Primesc al doilea sms. „Vre-o” apare în ambele. Nu poate fi o greșeală. Este doar obișnuința de a ortografia greșit. Cine să controleze mesajele care circulă pe telefon? Iar, la vorbit, nu se... aude ortografia.

La televizor, analiști cu greutate se îndoaie singuri sub propria lor importanță, se scutură periodic de apăsarea problemelor grave pe care le discută spre liniștea și luminarea națiunii. Sunt titrați, cu și fără știrea noastră despre cum au obținut titlurile și ce fac cu ele în timpul lăsat liber de televiziunile care și-i rotesc conștiincios pe ecrane. Sunt oameni mari, în toată firea, cu mințile acasă, implicați până la brâu în lumea asta noroioasă, încăpătoare pentru toți, profund ancorați în realitatea imediată, despre care vorbesc doct, dar cu spume la gură, ore în șir, zile la rând, săptămâni lungi și triste. Limbajul lor este mai sărac decât al pensionarilor de pe băncile din parc, greșelile lor de exprimare, de sens, dezacordurile făcute în grabă și confuziile peste care trec ca acceleratul, nu le sapă nicio cută pe frunte, nu le șifonează niciun pic cămășile apretate, în care asudă conștiincios sub reflectoare.

Merg pe stradă și tineri frumoși, cu fețele scaldate în soare, veseli, îmbrăcați în primii ani ai speranțelor și purtători autorizați de visuri, înjură vârtos, neaoș, românește. Fetele își bagă ce nu au și băieții oferă ascultătorilor organul masculinității lor sub toate formele lui posibile. Imaginația e săracă, searbădă în fața complexității înjurăturilor cu care acești copii își colorează vocabularul diurn. Nu sunt furioși, nu se ceartă, n-au niciun motiv să-și dezlege baierele obscenităților. O fac însă cu o inocență senină, simplu, ca și cum asta este o a doua natură, ca și cum face parte din ei, din ce au învățat ei în limba română. Se exprimă.

Limbajul, conform DEX, este definit ca un „Sistem de comunicare alcătuit din sunete articulate, specific oamenilor, prin care aceștia își exprimă gândurile, sentimentele și dorințele. Limba unei comunități umane istoricește constituită. Mod specific de exprimare a sentimentelor și gândurilor în cadrul limbii comune sau

naționale. Există un limbaj comun, adică un fel de exprimare simplu, nepretențios, limbă obișnuită. Mijloc, bază de înțelegere...” Pare atât de simplu! Atunci de ce devine pe zi ce trece tot mai complicat?

În facultate am studiat limbajul. Științific. În paranteză fie spus, o scurtă perioadă am vrut să fiu om de știință. Mi-a trecut repede. În fine, îmi amintesc ce importanță majoră dădeam faptului că, la naștere, copiii nu au limbaj, că acesta se dezvoltă pe parcursul dezvoltării lor. Mecanismul complicat al expansiunii fonetice, pe măsura asocierii dintre obiecte, acțiuni și denumirea acestora, prin cuvinte, mi se pare și astăzi fascinant. De exemplu, modul în care copiii imită, scot sunete asemănătoare cu un cuvânt cărui nu-i cunosc semnificația. Este atât de aproape de felul în care adulții serioși servesc cuvinte din limbi străine cărora nu le cunosc înțelesul. Gânguresc mulțumiți pe ecrane...

J. Piaget, un autor studiat serios de noi, studenții anilor '70, susține că limbajul este gândire. Atunci când un copil începe să vorbească, o face din nevoia sa de a-și structura problemele care-i apar în interacțiunea cu mediul în care trăiește. Înțelege treptat că astfel își poate rezolva niște probleme, poate comunica ce vrea, ce trăiește, ce gândește. Limbajul devine un instrument al gândirii. De utilitatea lui este conștientă toată lumea. Însă cum și cât gândește lumea adultă atunci când, având instrumentul vorbirii, îl folosește, asta e cu totul altă poveste.

Ar trebui să vorbim despre logică, îmi spun mereu cu obsesivă nevoie de comunicare. Pentru că există un raport delicat între psihologie și logică. Un soi de colaborare științifică. În condiții de normalitate a gândirii, logica poate opera independent de fenomenele afective, volitive sau de altă natură. Ne-ar fi atât de util să recurgem la logică!

Numai că formarea gândirii logice este un proces mult mai dificil decât formarea vorbirii. Este nevoie de claritate, precizie, ordine, coerență etc. Iar oamenii se nasc diferiți, cresc în medii diferite și asta îi face atât de deosebiți atât în privința gândirii lor logice cât și în ceea ce înseamnă redarea acesteia prin limbaj. Ne tot mirăm de abilitatea copiilor de a naviga pe internet. Limbajul acestuia este simplu, are o logică elementară, intrinsecă, poate fi asimilat ca o deprindere. Uneori mi se pare mai ușor de învățat, pentru un copil, decât spălatul pe dinți... Logic ar fi doar ca evoluția să nu se oprească la acest prim nivel.

Andrei Pleșu, distribuit masiv în mediul virtual pentru adevărurile simple, de bun simț, pe care le scrie,

spunea într-un articol gustat din plin că, la noi, „s-a ajuns la un nou limbaj de lemn, neologicistic, întrebuițat pe la posturi de radio și de televiziune, iar cuvintele românești cât se poate de utile sunt înlocuite prostește de persoane care stau prost și cu vocabularul limbii române și cu gramatica ei”. Despre logică nici nu mai consideră necesar să vorbească. Le-ar fi cerut prea mult celor care habar nu aveau de ce „achiesează” la acest mod de exprimare.

Mă reîntorc la lecturile mele. Lucrările unor elevi pentru un concurs literar. Nu scriu cum vorbesc. Nu citesc cum scriu. Nu gândesc cum citesc. Atâtea prăpăstii neacoperite, în prea multe cazuri, cu nimic altceva decât referatele găsite pe net. Ecranul ca o perdeă asupra viitorului. Butonează ore în șir, singuri în fața unui ecran de calculator, tabletă, telefon. Acolo li se pare că e lumea lor. Citeam undeva despre telefoane din ce în ce mai deștepte și oameni din ce în ce mai proști. Nici nu știu dacă este adevărat. Telefoanele sunt făcute tot de oameni. Și ar trebui să îi unească. Doar sunt un mijloc de comunicare, nu-i așa? Și iarăși ne reîntoarcem la limbaj. Gângurim și ni se pare că, la vârsta noastră, asta e o simplă trăncăneală. Că ne trece. Oare?

Foto: Iulia Kelt

Iulia Kelt ©
october-photos.ro

Vise suspendate

Cartea lui Constantin Marafet, *Penumbra trandafirului* (Fundatia

Scrisul Românesc, Craiova, 2013) pune accentul pe multiplicitatea nostalgiilor estetizante, desprinse din întrebările vizând uneori foarte complicatele punți de legătură dintre suflete. Fiorul existențialist poate fi recunoscut imediat în esența acestor versuri. Un anumit tip de presiune este sublimat artistic în imagini ce doresc a urma căi purificatoare. Până la mult doritele limpeziri, prevalează atmosfera încărcată: *șoapte, lumină de șoapte,/ tunete sparte, spaime prin noapte/ umbra veche ne desparte/ vis de viață, vis din moarte/ și-o cunună în cetate/ șoapta ta fuge de moarte/ doruri se întorc pe roate/ pe un aer de clepsidre/ unde umbra ta m-aude (șoapte, lumină, doruri)*. Oglindirile nasc imagini cu puternic fior cromatic, pe fondul unor dramatice desfășurări. Prin iubire se pătrunde adeseori pe teritorii nesigure, unde frumusețea are o ființare propice spectacolului camuflării. Angoase onirice animă imaginarul poetic: *vin spaimele lupilor spre noi,/ pădurea se desfrunzește/ și cântecele păsărilor/ trec într-una prin somnul meu./ întunericul ascuns în păduri/ îmi bate la ușă cu un toiag/ din care se-aude pământul din alte ere/ mai tânăr ca noi, iubito,/ doar cu o secundă enormă (secundă enormă)*. În penumbră așteaptă idealurile, cu accentuate caracteristici fluide, chiar cu lacrimi vărsate *pe câmpia plină de semne*. Metaforele lui Constantin Marafet propagă un tremur special, ieșit parcă dintr-o pădure a oglinzilor secționată în ritmul anotimpurilor alb-negre. Treptat, silențiozitatea învăluie aceste sensibile metamorfoze, câteodată incantatorii. Persoana iubită ia valori apropiate sacramentalului: *în retragere spre-o margine inventată/ mă privesc fosforescent/ mișcările pașilor tăi,/ am să înalț în gândurile mele/ o biserică iluminând chipul tău. (pași)*. Ca într-un

carusel depărtat de lume avem *case din omături eliptice/ vizitate de stele sonore (iarnă timpurie), lumi-impărate pierdute în râuri (pădurea de lemn), păduri de silabe (țărni) sau animale cu chipuri de frunze (lacrimata)*. Tendințe spre insolit presupune și spectralitatea fotografiei: *un*

zbucium de brațe/ coboară din fotografie/ în trepte trupul coboară/ până devine stafie/ chipul tău e mirat/ dorul tot a dispărut/ în oceanul ascuns/ în albastrul plin de griji/ pădurile se schimbă-n altare/ și raiul năpădește în noi (dincolo de fotografie). Poetul cântă unicitatea iubirii, imaginând nemărginiri universale, apoteotice iluminări învingând limitările mundane. Trandafirii iau parte la ritualul penumbrei, abordare misteriosofică din zona viselor suspendate, asemenea acelor mirifice grădini. Aici sunt revelate adevăruri perene pe fondul accentuării laturii estete: *umbra trandafirului roșu a intrat pe fereastra închisă/ a seară botezând liniștea cocorului// îi dă să bea cucută dorului// pe lespede cu înscrisuri dedesupt papirusuri într-o/ ladă veche scrisori netimbrate caută dreptate când/ iubești nu ai libertate, frate (așteptare)*. Ritualul amoros are loc într-un cadru propice complexităților fecunde, fracturate doar de irumperea ideaticii îndoliate. Versurile lui Constantin Marafet vin pe fondul barochizantelor căutări alternând blândețea cu sfâșierea. Constant, se profilează simboluri taciturne, mari plecări spre impresii ideale: *Stau santinelă la pian, aștept vremuri viitoare/ ultimul nărod încrucișează albe cărări -/ acolo la împănenjișul ploii se aud viori/ cimitirul îi trimite salutări...// spectacolul a început de mult, tu grațioasă/ un ultim vis, ultimul trandafir cu petale albe/ amintirea miresei cu voaluri albe.../ fără spațiu, fără respirări, ce tristețe frumoasă. (tristețe)*.

Un volum de ținută despre ...

... viața și opera lui Nichifor Crainic

Pompiliu COMȘA

O ediție specială a Salonului literar Axis Libri al Bibliotecii „V. A. Urechia” a adus recent lansarea unei cărți dedicată figurii teologului, ziaristului și omului politic controversat, ministrului, victimă a inchișorilor comuniste, Nichifor Crainic. Este vorba despre cartea „Nichifor Crainic - Lumini și umbre: O biografie”, semnată de părintele Stelian Spînu, profesor la Seminarul Teologic „Sf. Andrei” din Galați, volum apărut la Editura Saeculum Vizual, București, 2013, de fapt teza de doctorat a acestuia. Sarcini profesionale m-au făcut să fiu prezent la Iași în aceeași seară, dar prin bunăvoința autorului, am primit volumul cu pricina pe care l-am devorat cu pasiune. Știu că la

lansare, printre cei care au apreciat oferta de carte, directoarea adjunctă a Bibliotecii, Letiția Buruiană, observa, făcând comparație cu opera unui cărturar gălățean dispărut, istoricul Paul Păltănea, că dacă înaintașul a combinat rigoarea științifică și talentul scriitoricesc, autorul de față probează mai întâi harul literar. Pornind de la amintirile teologului dispărut, notate de acesta „cu o uimitoare forță de seducție a cititorului”, după cum observa autorul volumului de față, a fost nevoie de șase ani de muncă „într-o cercetare lipsită de părtinire - într-un periplu lucid pentru conturarea elementelor reale care i-au însoțit existența. Pe lângă cunoașterea vieții sale particulare, am făcut lungi incursiuni în opera sa literară și teologică care scoate în evidență o personalitate complexă, cu rol determinant în cultura română din perioada interbelică.” O adevărată aventură existențială a unui gânditor, filosof (creator al curentului gândirist), arestat și în timpul dictaturii carliste, condamnat de comuniști, în contumacie, în timpul procesului așa-numitului lot al „ziariștilor fasciști”, alături de Radu Gyr, Pamfil Șeicaru și alții, ascuns sub nume fals, alegând apoi să se predea și îndurând peste un deceniu de detenție.

Este vorba despre cel mai mare poet român creștin și unul dintre cei mai mari poeți creștini ai lumii. A fost Profesor universitar, academician și ziarist. Opera sa poetică este completată de opera eseistică și mistică. Prelegerile sale universitare îi înălțau pe auditori la ceruri. Este reprezentantul tradiționalismului și orientării spre Bizanț. Filiația bizantină, ca trăsătură spirituală a neamului românesc, este structurală și nimeni nu o poate contesta. Nici orientarea spre cultura franceză, nici aplecarea spre nemți ori ruși nu egalează forța cu care substanța

noastră spirituală se simte ortodox-bizantină. Acest aspect l-a susținut Nichifor Crainic în întreaga sa operă, contribuind în plus la reabilitarea Bizanțului, atât de nedrept calomniat în Occidentul de după Revoluția franceză. El era de altfel ortodox convins și adversar al catolicismului. Pentru ideile sale, Nichifor Crainic a suferit o îndelungată detenție în timpul căreia a compus în memorie numeroase poezii. Acestea au ajuns și afară, unde au circulat ilegal. Acest om de o remarcabilă sensibilitate era dublat de un senzorial nestăpânit. Datorită respectului pentru opera sa și pentru suferința îndurată, nu vom vorbi despre slăbiciunile lui omenești.

Trecându-i în revistă biografia, menționăm că marele teolog și filozof s-a născut pe 22 decembrie 1889, anul

morții Luceafărului poeziei românești - Mihai Eminescu, în Bulbucata, județul Vlașca (unitate administrativă din perioada regatului României având ca vecinătăți Teleormanul, Argeșul, Dâmbovița și Bulgaria) sau Giurgiul de astăzi cu aproximație, într-o familie de oameni simpli. O nouă perspectivă i se deschide tânărului Ion Dobre odată cu accederea la seminarul teologic central din București, pas făcut la determinarea imuabilă a tatălui său, unde spera să se împlinească și să înțeleagă „*comportamentul omului religios*” al lui Mircea Eliade. În sprijinul părintelui trudit, la îndemnul lui Constantin Vuiescu, D. Theodorescu și I. Popescu-Pasărea, Nichifor Crainic devine unul din litografii seminarului, ducând la bun sfârșit și monografia satului său natal ori petrecea vacanțele de vară ca agent fiscal, încercând din răpuzeri să-și învingă soarta de om sărac și să ușureze povara de pe umerii tatălui său. După terminarea seminarului, în 1912, cu media generală 8.0015, se înscrie la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București unde spera să-și clarifice și să-și fundamenteze concepția teologică a dogmelor însușite, dar care în nenumărate rânduri i-au produs adevărate „*crize dogmatice*”, după cum singur mărturisește. Perioada studiilor de la Viena reprezintă un moment de răscruce pentru gânditorul nostru, pe de o parte devine leac pierderilor recent suferite, anume moartea martirului său tată și divorțul de prima lui soție, pe de altă parte devine un imbold puternic, alimentat de prietenia cu oamenii de cultură ai vremii, dar în special cu Lucian Blaga și Alexandru Busuioceanu, care îi vor alimenta geniul creator în poezie, proză, teologie, filosofie, artă, publicistică, fiind unul din cei mai prolifici autori interbelici. Scriitor cu înclinații sămănătoriste, exprimând legile nescrise ale satului în care s-a născut, Nichifor Crainic trece ulterior

(continuare în pag. 26)

Discurs, discursivitate, discursivism

George LATEȘ

Când Dumnezeu a creat/zidit lumea, cu cerul și pământul, cu lumina și întunericul, cu viața și cu moartea, l-a făcut pe om, adică i-a dat conștiință de sine, ca să stăpânească cu

gândul și cu fapta toate cele create, mai exact să le încarce cu înțeles și astfel să-l aibă și să le aibă în grijă. Lutul sau pământul din care l-a zidit pe om e, în sens literar, o metaforă, gândită pe înțelesul tuturor de cei care au întocmit *Biblia* în veacul al IV-lea alexandrin și de cei care au tălmăcit-o mai apoi în grai românesc, astfel încât să desemneze suma de instincte din care e făcut omul și pe care acesta trebuie să le stăpânească spre mântuirea sa. Ca să-i dea lui Adam conștiință de om, i-a dat acestuia puterea cuvântului, fără de care lumea creată n-ar fi putut să și-o asume. În cuvântul cu care desemnăm tot ce ne înconjoară și cu care comunicăm între noi stă diferența fundamentală dintre om și animal. Dacă n-ar fi acesta, am rămâne la stadiul de ființe necuvântătoare ce viețuiesc la nivel instinctual într-o lume care le îngăduie existența, dar nu stăpânirea ei.

Într-una din Evangheliile nontestamentare însuși Dumnezeu este cuvântul, adică Logosul primordial prin care acesta o zidește, iar transferul puterii divine spre om vine odată cu duh din duhul sfânt aflat în plămada ființei create după chipul și asemănarea Atotputernicului. De la părinte la copil și de la o generație la alta, cuvântul se moștenește ca bunul cel mai de preț ce nu poate fi înstrăinat chiar dacă urmașul își propune cu insistență acest lucru. Limba maternă, care se învață cuvânt cu cuvânt, nu se uită și nu poate fi înlocuită cu o alta în ființarea profundă a omului, obligat de soartă să-și schimbe locul viețuirii, nu însă și patria de cuvinte pe care o duce cu sine până la moarte. Tocmai de aceea ne pomenim înaintașii prin cuvintele

lor, lăsate nouă moștenire și nu prin bucate și băutură, cum s-a denaturat sensul religiei. Pe cale de consecință, la înfricoșătoarea Judecată de Apoi sufletul om se va înfățișa în haină de cuvinte, ființa lui nevăzută, și nu trupul supus destrămării prin reîntoarcere în pământul instinctual, fiind prețuită în bine sau în rău cu măsura cuvântului.

Excursul teologic de mai sus l-am gândit ca argument în favoarea condiției umane care n-ar putea exista fără cuvântul cu ajutorul căruia construiește apoi enunțuri, adică își transmite semenilor nevoile și gândurile în forme mai simple sau mai nuanțate. Când însă construiește un raționament, despre sine sau despre lume, cuvântul și enunțul sunt doar material de construcție, respectiv liant al sensurilor în propoziții sau fraze. Raționamentul se construiește cu argumente (minimum trei și maximum cinci, zice principiul logic) iar însumarea acestora într-o demonstrație coerentă dă un discurs, termen pe care știința limbajului îl semantizează diferit față de sensul de rostire solemnă la o tribună sau într-o adunare de oameni. Un discurs construit cu argumente și care este asumat deopotrivă de emițător și receptor devine act de discurs. De aici și expresia „a lua act” de ceva, folosită excesiv și aberant mai ales în mediul politic, unde a ajuns să desemneze blocajul comunicării la receptor, căci, în loc de feedback acesta vine cu un șablon de gândire ce-l protejează de neintenția celuilalt de a negocia un sens al argumentelor. Capacitatea enunțurilor de a construi un discurs e desemnată prin cuvântul derivat *discursivitate*, dincolo de care se ascunde un efort de învățare a modului în care elementele primare, cuvântul și enunțul, pot fi reunite într-o construcție rezistentă la judecata semenilor sau chiar la cea de sine.

Cuvântul și construcția enunțurilor cu ajutorul cuvintelor, urmând reguli gramaticale și stilistice, se învață de la vârste fragede și devin achiziții definitive ale omului. Discursul și efectul derivat al acesteia, discursivitatea, sunt rezultatul unui efort de șlefuire și nuanțare a limbii, astfel încât produsul rezultat nu doar comunică ceva, ci produce modificări de gândire și comportamental la celălalt, fie el copil sau matur. Nu insistăm asupra acestui efect, căci oricine are la îndemână situații în care cuvintele sale s-au lovit de un zid la celălalt și n-au mișcat cu nimic atitudinea lui. Un discurs bine construit „mișcă cer și stele”, nu în sens

propriu ci ca semnificație asumată. Citatul livresc face parte din codul sentimental al umanității, din logica ilogică a dragostei, dacă o percepem doar în sensul ei instinctual: ceva ce „le mână și pe păsări de vreo două ori pe an”, ar zice poetul Eminescu.

Psihologii pun sentimentul în vârful trăirilor omenești și-l definesc drept afect superior. E un enunț aberant în sine, căci nu poți defini fără gen proxim și diferență specifică, nici unul din acestea neregăsindu-se în alegația cu aer de științificitate. Din perspectiva comunicării, știința a ultimelor două veacuri, dar cu rădăcini în Antichitate, sentimentul e un discurs, care, dacă produce efecte, devine act de discurs. Dintre sentimentele omenești, iubirea în sens larg, și mai ales cea a bărbatului pentru femeie, în sens restrâns, s-a bucurat de o atenție specială din perspectiva artistică dar și științifică. Puțini știu însă că sentimentul iubirii ca discurs coerent este invenția secolului al XII-lea, prerenascentist. Aceasta înseamnă că toată poezia Antichității greco-latine și nu numai, *Psalmii* și *Cântarea Cântărilor*, sunt sublime manifestări prin cuvânt ale instinctualității asumate ca fiind determinantă pentru condiția omului. Nu ne hazardăm deloc, dacă afirmăm că și-n folclor nu există sentiment al iubirii, căci discursul îndrăgostit se învață, ține de finețea limbajului, e un act asumat prin efort de durată și pus în aplicare cu o știință a dozajului dintre cele mai riguroase. Ceea ce au început prerenascentiștii au desăvârșit cei din vremea lui Dante și Petrarca, a lui Michelangelo și Boccaccio, anticii au dat discursului îndrăgostit forma coerentă și seducătoare de care umanitatea se folosește fără să-i mai invoce pe aceștia drept inovatori de finețe și trăiri umane, de dincolo de cuvânt și de enunț. Discursul îndrăgostit ne înalță ființial și ne conferă aura de apologeți ai sentimentului, în varianta lui livrescă, ceea ce nu înseamnă însă că cei care nu posedă știința discursului ar fi niște primitivi, iar cei care-l utilizează niște rafinați ai trăirii profunde.

În sens pozitiv, discursul bine construit și receptat creează discursivitate, în sens negativ, efectul lui e desemnat prin discursivism, adică excesiv din partea ambilor actori ai actului comunicării. Formele de discursivism sunt nenumărate și le regăsim în relațiile interumane, dar mai ales în spațiul public, unde manipularea și propaganda sunt litere de lege ale comportamentului lumii moderne. Dacă politicienii excelează în discursivism, ce ia adesea forma trăncănelii, nu-i mai puțin adevărat că însăilarea de cuvinte fără sens a devenit o regulă învățată facil și pusă la lucru de mulți dintre contemporanii noștri. Discursul presupune disciplină a gândirii, efort de învățare, personalizarea textului, pe când trăncăneala este cauza și efectul lenei spiritului. Pare a fi comodă și eficientă până într-un punct, limita dintre trăncănituri și constructori de discursuri fiind ușor de trasat.

Foto: Iulia Kelt

Comisarul CORCODUȘĂ

Adrian BUZDUGAN

Cea mai lungă introducere

(În care autorul demonstrează fără putință de tăgadă că Corcodușă¹ nu este atât de terifiant ca Vitoria Lipan, care-a chinuit cu baltagul ei zeci de milioane de elevi, și este silit să dea explicații ca la poliție, violența la care apelează în ilustrarea aventurilor celebrului comisar este una gen Stan și Bran, iar cuvântul „sânge” nu apare decât aici, explicativ, și încă-n vreo două-trei rânduri, în coloranți și locuțiuni. Introducere betonată în care Corcodușă, la rându-i, demonstrează că este un justițiar para, metamodern, el prevenind pe cât posibil răul, nelăsându-l să se petreacă ori pierzându-și timpul cu repararea lui. Fatale întâlniri cu Editorul și cu roboții anchilozați ai lui Gellu Naum.)

Comisarul intră și ieși din Mausoleul Fetelor de la Căpâlna. „Erau mai multe parcă...”, mormăi el printre maxilarele încleștate de o supradoză de vitamina C, „măi, dorule, măi...”, aduse tot el pe răspăr așa, de-o continuare.

Făcu la dreapta și-o ținu tot așa până intră în bodega Psaltirea Veselă.

- O scăriță afumată cu muștar și muscat!

- Vine băiatu’!

...Însă viteza cu care se îndrepta spre comisar fu stopată de două bubuituri surde la craniul său de mafiot nemernic. Tremurând de nervi, comisarul încercă să-și bage la loc mitraliera de 24 mm pe șasiu metalic, în timp ce nefericitului îi cădeau de-a dura grenadele din halatul de lucru.

- Douăzeci și cinci, mârâi comisarul pe litere data, apoi se mai îmbună. Bău mastică unui vecin și-i făcu ferfeniță *Newsweek*-ul unui bătrânel simpatic.

CAPITOLUL I Gambitul egiptean

(În care se vorbește despre pripoanele utilizate de comisar, despre trepăduși și despre dispariția mamutului doi de la Antipa. Despre plute, ampenaje și rachete, precum și despre îngreunarea circulației nocturne în unele zone din Moscova. Monografia Karinei Visenc, *Nietzsche sau Aristotel*.)

Ninsoarea se-așternea napoleonian pe cupolele catedralei Sf. Vasile și pe-alătura. Moscova nu-i displăcu dintr-odat comisarului, orașul dormea, dar nu și bandiții moscoviți... Coborî cu grijă din resturile GAZ-ului carbonizat și scoase lacătul de la geamantan. Își puse boneta, geaca cu paratrăsnete, pantalonii de comisar, verifică dacă are ierburile de leac în buzunarul de la piept, lângă tirbușonul universal, elvețian și trase puternic în piept aerul postsovietic.

Una peste alta, vestea că frate-său, Nikolai, dispăruse cu tot cu meteoritul de aur tungus recuperat de la rachetei moldoveni îl întorsese cu roțile-n sus. La Kremlin ar fi intrat degeaba – acolo nu țineau decât tezaurele altora –, așa că un tur de cârciumi rău famate era mai mult decât indicat pentru a prinde și înnodea niște fire...

*

- Parcă nu mai ninge așa tare, îi zise un ins deșirat care descărca grijuliu niște lăzi cu trăscau.

- Pariu? răspunse cu parola comisarul crezând că tumefiatul e omul lui Serghei Buharov. Neprimind celălalt set de parole de siguranță, Corcodușă îi rearanjă viziunea peisagistică cu 454° nefericitului veteran de la aprovizionare.

- Ca de obicei... o spuse pe românește Corcodușă, se șterse pe cizmele de lac și se introduse în taverna La Iepurașul Sașiu.

Acolo erau doar profesorași și artiști care vânau prețuri ieftine, plus o puicuță care se făcea că umple halba până la dungă.

- O mastică, o bere la bauxită și niște corcodușe confiate!

Tăcerea se lăsă ca o brută incomodându-i pe intelectuali, care nu știu decât să vorbească.

Dragă cititorule, ți-ai dorit vreodată să nu te fi născut? Nu? Ei, dacă te-ai fi aflat acolo în acele momente carteziene, ai fi avut acest teribil sentiment. Căine să fi fost și-ai fi căutat un hingher!

- Bine! accentuă comisarul și era deosebit de clar că ceea ce spunea nu semnifica același lucru.

Cei de geografie și istorie, mai puși în spațiu-timpul temei, săriră pe geam, ceilalți fură buluciți de brațele drăgăstoase corcodușiene.

Doar un eminescolog rătăcit fugi până-n piață, mai văzu prețurile la ridichi și căzu secerat.

Calm, Corcodușă evită mastică ce sfârâia sulfuric, supse vreo două confiate și luă berea la pachet. Trebuia să-l caute pe Zuba, dușmanul de moarte al lui Buharov, prietenul de cvas al fratelui său, Nikolai. Informația vitală îi fusese cedată oarecum benevol de profesorul Wols, care rămăsese aninat de paharul moca, până ce comisarul îl ajustase cu muchia pistolului de braconat elefanți.

Alyona Sereneevna, care văzuse toată tărășenia pe geamul murdar al cârciumii, își scuipă în cruce pe cerul gurii și-i ceru un autograf comisarului.

- Ia, fată, de-aici! și Corcodușă-i ciurui ulceaua-n C.

CAPITOLUL II

Albastru de Sankt Petersburg

(Despre principiul în jurul căruia gravita logica anchetei predefinite de care uza comisarul – „Toată lumea ascunde ceva!” – și despre intuiția ordinii. Câte ceva despre Țarul Tristan, despre ceangăi și peștii aurii. Mai multe despre cultura de sub birou și despre conștiințele prinse-n cheotorile veșniciei. Drama lui Johann Friedrich Kühn.)

Pe Sadovaea-Spasskaea taximetriștii își împingeau mașinile ca pe niște care mortuare, iar fulgii grei ca piulița înălbeau capitala. Ei, printre fulgii ăștia mari, Corcodușă îl zări rătăcind pe Sabinin din Tomsk. Din gluga de matroz cocârjat i se zărea chipul mic aidoma unui bulb de ceapă îndesat în humă. Ținea ceva în mâinile mari, de plugar.

- Bună seara, tovarășe!

Kalașnikovul *made on boat*, cu două țevi și pat retezat, nu-l impresionează pe comisar. Cititorul știe doar, Corcodușă nu era fitecine, el avea răbdarea, determinarea și figura unui pescar de balene albe, era înalt, generos, nebărbierit și puțin visător. Nu era pleșuv, nici frunte teșită n-avea.

- Tu faci reclame cu mine, mă?

Cu fluierul de bambus de la chimir îi băgă o mioritică scurtă de-l lăsă lat.

Andriușa Novacekit și Magadan Sticikin, deghizați în băieții de la gaze, se evaporară subit printre nămeți.

(continuare în pag. 32)

Constantin TĂNASE

Judecătoria de pace (II)

Însă aceste detalii erau expuse oral de către fostul elev al fostului învățător Soreti, cel căruia Eneas Diamandi, comisarul de la Chestura

Galaților i-a solicitat, într-o manieră destul de subtilă, colaborarea la prinderea tâlharului Mâță. „Oral” pentru că varianta scrisă pe foile primite de la notarul Vâlsănescu au fost aruncate la coș. Astfel s-a pierdut iremediabil nu doar o posibilă operă literară ci și un document scris (prin urmare – de necontestat) despre soarta unor oameni dizolvată în anonim.

Cel puțin despre domnul Martin Soreti ar fi fost cazul să se știe că, într-o modalitate la fel de politicoasă, a respins cererea comisarului Diamandi de a-l trăda pe Mâță. „Dar aici nu-i vorba despre trădare,” a replicat comisarul nereușind să diminueze suficient nuanța de reproș din tonalitatea rostirii sale. Și tot reproș a sesizat învățătorul în vocea hauptsturmführer-ului neamț (căpitan SS) când i-a cerut să presteze serviciul de traducător la interogatoriile prizonierilor și ale suspecților de colaborare cu inamicul. „Îmi pare rău, domnule căpitan”, s-a scuzat Martin Soreti, „Germana mea este precară și nu vreau să creez încurcături din care nu vom ști cum să ieșim, nici eu și nici dumneavoastră.”

Ca și întâlnirea cu Eneas Diamandi, convorbirea protocolară cu hauptsturmführer Bruno Staub a fost urmată de trei zile de anchetă, cu deosebirea că a doua oară lucrurile s-au petrecut la comandamentul Waffen – SS. O altă diferență dintre cele două incidente a fost aceea că nemții nu l-au luat la întrebări și pe Ion Drăgan, cum procedase comisarul Diamandi, pentru că el nu știa limba germană și în afară de asta era pe front cu Regimentul 11 Siret – dorobanți. Domnul Eneas Diamandi l-a interogat îndelung,

stăruind mai cu seamă asupra împrejurării în care fusese jefuit de Mâță și asupra motivelor tănuirii celui care ar fi fost divulgat de îndată de orice om normal și cinstit. Ion Drăgan fiind un om normal (nu exista nici cea mai mică îndoială în această privință), rămâneau suficiente semne de întrebare în legătură cu sinceritatea sa. În fine, ca să nu mai piardă timpul în van, judecătorul de pace (de la judecătoria de pace – se înțelege) i-a mai dat o lună de închisoare polițienească pentru obstrucționarea cercetărilor. Degeaba a încercat învățătorul Soreti să-l convingă pe grefierul Mânjescu de nevinovăția tânărului țăran, despre care se știa în șapte sate că n-a dat fapta în vileag de rușine și de teama unei corecții din partea tatălui său pentru alegerea celui mai periculos drum cu puțință. Înfuriat peste măsură de pierderea banilor și a bijuteriilor, Mânjescu (și el fost elev al învățătorului Martin Soreti) n-a mișcat un deget în favoarea lui Ion Drăgan și a făcut totul pentru a-l înfunda pe Ari Weiss și el suspectat de complicitate cu tâlharul (haiduc – după unii), în pofida străduințelor comisarului Diamandi, care, până la urmă, s-au dovedit mai eficace. Între timp, circumscripția judecătorei de pace a fost ocupată de divizia Panzergrenadier 4 „Poliției I.”

„Și ca să finalizăm într-un fel capitolul referitor la Martin Soreti...” continua Flavius parcă descătușat din strânsoarea frustrărilor de altădată, observându-se și un început de vervă promițător, „S-ar putea spune că..., dar fără vreo dovadă concludentă...” Însă Romulus Dânceanu îl întrerupea ferm cerându-i să revină la Mâță. „Ar trebui să înțelegeți, stimate domn...” erau vorbele lui în spatele cărora se putea ghici cu ușurință efortul depus pentru reținerea unui temperament vulcanic. „Nu ne interesează învățătorul, fie el și martir al neamului... Ce găsiți la el? În povestea lui? Câți nu s-au prăpădit în circumstanțe asemănătoare și așa mai departe... Noi căutăm și revelăm semnificativul, cazul simptomatic și mai ales – șocant, contrariant, care lasă omul cu gura căscată, unul ca Mâță. Isprăvile lui electrizează mulțimea, pe când Soreti... Pe cine credeți că l-ar interesa un ins ca Martin Soreti? L-am cunoscut personal. Ce-a fost de capul lui, în fond și la urma urmei? Provenea din țărâtime, copil din flori, niciodată n-a știut precis cine a fost taică-su. S-a milostivit de

el popa Ganea, că de n-ar fi fost atât de pios și de respectat, lumea ar fi spus că e fiul său. L-a dat la școala normală ca să ajungă învățător și a ajuns. Și ce? Ce mare brânză? Nici de însurat nu s-a însurat că, de..., o țărancă nu era de nasul lui, iar o cucoană nu l-ar fi vrut că îi fluiera vîntul prin buzunare. Așa că a rămas burlac toată viața...” „A învățat zeci de generații,” îndrăzne să îngâne Flavius aproape înfrînt de avîntul scriitorului.

Era august, o viță sălbatică, ridicată până la fereastra fostului inginer navalist etala doi ciorchini subțiratici cu boabele date în pârg. „În curând...” murmură scriitorul consacrat Dânceanu privind cu un soi de nostalgie imaginea viței cu strugurii atinși de arșița verii, „În curând ne vom trezi la jumătatea lui septembrie și dacă o ține tot așa, țărani cu vii în buza Colțoaiei vor mustui tireaza și dulceața ei...ehei...ehei...”

Flavius îi asculta absent efuziunea, gîndindu-se să-l contrazică într-un fel și chiar a început a rosti unele considerații, deși a observat că Dânceanu călătorea pe alte meleaguri, unde mustul de tirează curgea năvalnic în antale istorice spre a se supune magnificei metamorfoze. „A învățat zeci de generații și... ca bărbat, vreau să spun că multe femei au suspinat după el: țărănci, cucoane, fete mari sau neveste cinstite, frumoase ori urâte, deștepte sau proaste, bogate ori sărace... toate avînd un numitor comun...” „I-auzi brăul...” își revenea marele scriitor din pseudo-reveria bahică. „Să vezi și să nu crezi. Martin Soret și Casanova. Ce vorbiți acolo, domnule? Doar v-am spus că l-am cunoscut personal...” „Și..., dacă l-ați cunoscut, cum l-ați cunoscut?” „În privina sexului feminin era un mototol. Nu avea priceperea și îndemnarea necesare cuceririi unei femei.” „Dar unele femei au avut priceperea și îndemnarea de a-l cuceri pe...”

Teoria asta insipidă, veștedă, stupidă despre relația dintre sexe îl exaspera în așa măsură pe Romulus Dânceanu încât părăsea brusc terenul acelei dispute, refugiindu-se la bodega Olimpic, din complexul Comunității Elene. O fetească de Gănești, înviorată cu un minuscul strop de apă carbogazoasă îl remonta redându-i speranța că „băiatul,” adică fostul inginer, depozitar al poveștilor despre Măță, tâlharul, va reveni la intenții mai bune și îi va furniza materialul brut pentru a-l prelucra cu măiestrie în următoarea lui capodoperă literară.

August se prelingea secetos către toamnă și nimeni nu risca o anticipare a celor ce aveau să urmeze. Scriitorul Dânceanu își făcuse un obicei de a tîndăli pe la bodega Olimpic, gustînd cu sîrg din feteasca

de Gănești, până când barmanul i-a spus într-o zi că s-a terminat. „Ce s-a terminat, maistre?” „Feteasca, maistre.” „Faceți aprovizionare.” „Imposibil.” „De ce, mă rog?” „Nu s-au cules încă viile, maistre.” Și în consecință, nu-i rămânea decât alternativa de a trudi la opera lui fundamentală despre viața și isprăvile tâlharului Măță.

„Ia să vedem ce mai îndrugă băietanul ăsta fără minte, care s-a crezut cândva scriitor...” Flavius acceptase, mai mult pentru a evita discuțiile contradictorii cu bătrînul, să-i furnizeze frînturi, crâmpie, capitole din poveștile copilăriei, așternute pe coli A4, niște relatări inexpressive, seci, cu totul altfel decât cele așternute cândva cu înflăcărare pe foile primite de la notarul Vălsănescu. Acelea fuseseră cu adevărat întâmplări uimitoare, deși ale altora, trăite adică de alții, dar la care el, Flavius, copil sau adolescent asistase printr-un ciudat joc al hazardului, receptîndu-le drept veritabile șarade.

„Despre Măță,” citea cu un fel de dezgust scriitorul, „Se putea spune că era un produs tipic soretian...” „Ce stil, domnule și ce exprimare! Auzi colo: *produs tipic soretian*. Oribil. În fine, bine că mi le-a dat, vedem noi ce facem.” „Măță, un produs al domnului învățător Soret, era cultivat, educat și devotat normelor de conduită civilizată. Cu toate astea, de la o vreme se răspîndise zvonul că nelegiuitul nu se mai mulțumea cu jaful, trecuse și la siluirea femeilor. De aceea multe neveste și fiice de oameni cumsecade și gospodari, avînd treburi pe drumurile lui, se travesteau folosind îmbrăcăminte bărbătească spre a-l păcăli. Într-un rînd, una Sofia, nevestă de băcan, contrariată, auzind că mai toate care au recurs la acel procedeu ar fi izbutit să-l prostească pe Măță, i-a zis că ar fi cazul să-și încerce și ea norocul. Și-a tras pe pulpe niște ȋtari originali și pe deasupra un cămeșoi de borangic împodobit cu horbote de Veneția.

Întîlnirea celor doi a fost cam așa: ea mergea cu docarul pe drumul Fântâniei lui Chicioroagă. El i-a aținut calea exact la Priporul Pustiu. Era îmbrăcat ca un domn - costum de cașă cu vestă culoarea castanei, cămașă albă, cravată asortată, pantofi Guban, tuns franțuzește, bărbierit și parfumat. Nici urmă de *Mannlicher* sau de „*WKC*” *Solingen*. „Sărut mâna, cucoană Sofița,” i-a zis banditul cum nu se putea mai curtenitor. Femeia a strunit caii și l-a întrebat cum de se adresează cu *săru mâna* unui bărbat în toată firea, cum era ea. El a zâmbit și a scos din buzunarul de la vestă un colier de perle pe care a ținut morțiș să i-l pună la gât.

(Va urma)

Limbajul și teoria semnalizării de lux (Marea trancăneală)

Moto:

Comunicarea este matricea în care sunt încastrate toate activitățile umane.

Gregory Bateson

Când nu tace o gură, nu tace o lume întreagă.

Anton Pann

Nicolae BACALBAȘA,

Originea și sensul comportamentului lingvistic uman nu a început a fi investigată decât din 1990.

Omul este posesorul unei predispoziții lingvistice înnăscute (capacitate de a vorbi și impuls interior de a vorbi) care constituie încă o enigmă științifică (Dessalles J-L.).

Comportamentul conversațional care ocupă o cincime din viața noastră vigală rămâne un mister biologic.

Raportat la rudimentele de comunicare ale altor specii, suntem singura specie care practică **discuția argumentativă**.

Comunitarismul informațional este specific uman, suntem singura specie care îl practică între indivizi neînruțiți.

Care sunt elementele constante în structura acestor comunicări?

Regulile jocului conversațional sunt imuabile și, la prima vedere, paradoxale.

Elementele improbabile (de exemplu coincidențele) vor fi sistematic selecționate ca neașteptate, iar situațiile incoerente sistematic denunțate.

Aceste comportamente sunt universale (chit că intensitatea lor diferă în funcție de culturile specifice și normele lor de politețe), **apar precoce și spontan la copil și au o certă bază biologică.**

Constantele conținutului conversațional par din punct de vedere darwinist antiadaptative și în consecință stupide.

Ne aflăm în fapt în situația explicitată de etologul Amotz Zahavi a „teoriei semnalizării de lux” care reprezintă o semnalizare publicitară, de lux din punct de vedere energetic. Această teorie a fost numită și

„teoria handicapului”. Un individ, adaptând strategii de bravură și de asumare a riscului care îl pun în pericol, demonstrează grupului din care face parte buna sa capacitate de supraviețuire. În acest mod, el devine un partener sau un aliat de valoare. Exemple din viața animală?

Gazela Thompson urmărită de felina prădător ce face salturi verticale la mare înălțime, extrem de scumpe energetic, pentru a semnaliza prădătorului buna sa formă fizică și a-l face să renunțe. Costul energetic ridicat este o dovadă implicită pentru prădător că posibilă sa victimă nu trișează.

Alte asemenea exemple de sfidare a pericolului: coada rotată și multicoloră a păunului, fluturii care eliberează feromoni, licurici care clipesc.

În ce măsură se înscrie comportamentul conversațional uman în teoria semnalizării de lux?

Apariția limbajului a schimbat radical relațiile din colectivitățile umane și criteriile de ierarhie. A putut apărea complotul celor slabi.

„Proști dar mulți” a doritorilor capului lui Moțoc a devenit o realitate. Așa cum a arătat Wrangham datorită limbajului, cei slabi s-au putut coaliza împotriva celui puternic.

La cimpanzeu rata agresiunilor interne este de 1000 de ori mai ridicată decât la om.

Dacă homo erectus era un solitar, prin limbaj grupurile mici de oameni au devenit societăți. Și aici a funcționat coevoluția: în cadrul colectivității a scăzut stresul și s-a putut modifica grosimea craniului și structura creierului.

Caracteristic omului ca specie este tendința de a forma spontan coaliții cu un număr mare de membri.

Cimpanzeii, cei cu care avem în comun 99% dintre gene, au un comportament politic, sunt într-o permanentă, febrilă ajustare, de refacere și desfacere a alianțelor.

Dar sistemul lor de solidaritate se bazează pe recrutarea unui număr mic de aliați. Caracteristic omului este coaliția extinsă.

Una din dificultățile de funcționare ale coalițiilor extinse este luarea de decizii colective.

În acest cadru capătă o extremă importanță competența informațională. Așa cum declara un fost securist devenit mare om de afaceri „Cine stăpânește informația stăpânește situația”.

Aceasta a fost situația dintru începuturile începuturilor noastre. Caracteristic oricărui sistem de coaliții este competiția publicitară.

A comunica verbal înseamnă a socializa.

Robin Dunbar, profesor de biologia evoluției la Liverpool, consideră că trăncăneala la om este echivalentul descuricului reciproc la primate.

Limbajul este modalitatea de a afișa o calitate esențială pentru succesul coalițiilor. De remarcat că așa zisa competență informațională este testată în mod regulat de ceilalți membri ai coaliției. Conversațiile regulate între membri sunt în fapt acte de testare reciprocă.

Comunicarea evenimentială specifică este dublată de argumentare, garanție a fiabilității informațiilor.

Ar părea că limbajul ca formă a semnalizării de lux ar favoriza numai pe cei deștepți. În fapt îi favorizează pe toți care își vor găsi un loc adecvat (și onest) într-un sistem de alianțe. Alianțele umane sunt extinse dar și autolimitate. Sunt destule hore, fiecare poate intra într-o asemenea structură conformă posibilităților sale. Limbajul este o formă valorică afișată, cinstită și de utilitate generală. În aceste condiții de ce ar fi limbajul o semnalizare de lux? Să ne gândim la cele trei maimuțe ale Mafiei, una cu mâna pe ochi, alta pe urechi și ultima pe gură. Sovieticii recomandau „să nu gândești, dacă o faci să nu vorbești și dacă vorbești să nu recunoști”. Românul spune că „vorba este de argint și tăcerea de aur”. Trăncăneala este uneori sport extrem. Oricum sexul este oral din două puncte de vedere cel puțin. Cel ce vorbește își crește media capacităților de reproducere, fitnessul (Dessalles J-L).

Până la urmă trăncăneala este o tehnică darwinist-eficientă.

„Les femmes jouissent d’abord par l’oreille” susține scriitoarea franceză Marguerite Duras. Orgasmul femeii vine prin ureche!

Un animal ce trăiește pe lângă om a reușit să preia, cu ajutorul acestuia, o tehnică ce i-a asigurat competențe sociale cu totul ieșite din comun, tehnica favorizării reproducerii indivizilor mai puțin agresivi. Este vorba despre câinele domestic.

Atât omul cât și câinele au favorizat reproducerea

indivizilor mai puțin agresivi de unde a rezultat un mai bun control emoțional al speciei (Proust J).

Câinii domestici au competențe sociale particulare și sunt beneficiari ai unui sistem foarte eficace de control al emoțiilor.

Competențele sociale sunt convergente cu ale omului. Sunt la fel de eficienți ca și cimpanzeii în a înțelege ce anume alții pot vedea și ce aceștia nu pot sesiza.

Dar competența lor socială este mult mai extinsă decât cea a cimpanzeilor.

Asemenea copiilor, câinii pot înțelege că un cuvânt nou se referă la un obiect nou.

Observând comportamentul altuia pot aplica soluțiile acestuia pentru diverse probleme.

Pot utiliza flexibil semnele sociale și de comunicare proprii omului pentru a găsi o hrană ce este ascunsă (înțeleg imediat sensul unui pontaj manual, al unei priviri, al unui semn cu capul, al unui marcaj).

Pot să fure alimentele când paznicul are ochii închiși (ceea ce cimpanzeii nu pot face).

spre un alt nivel al înțelepciunii culturale prin gândirism, realizând o măreață unire dintre românismul sămănătorist și spiritul legii gândiriste, pornind de la zămislire la împlinire, de la gând la faptă, realizând o pătrundere în tainele profunde ale culturii românești cum numai el singur a știut-o. Prin înzestrarea lui specială, avea să producă mutații nu doar în literatură, artă, poezie sau publicistica vremii, ci avea să dea naștere unei noi configurații ideologice în universul teologiei și misticii creștine cu care intrase în conflict de interese încă de pe băncile Seminarului Teologic Central din București. Prin specificitatea întregii sale opere brăzdate de teologie și mistică ca de un fir roșu impregnat de Mesianitate și teandrie, Nichifor Crainic rămâne un fenomen cultural național singular, un tezaur cu vădite efervescențe tradițional-creștine, a cărui valoare, dacă va fi pe deplin studiată, va dăinui să lumineze orizonturile întregii societăți românești. Formula de succes a lui Nichifor Crainic este formula de succes a creștinismului primar care a reușit să cucerească lumea prin mesajul său divin, înlăturând monopolul pe care uneori l-au impus unii capi ai Bisericii în ce privește Persoana lui Hristos și dăruindu-l ca Ideal tuturor românilor ortodocși. Opera teologică a lui Nichifor Crainic se dovedește a fi o enciclopedie hermeneutică nu doar pentru teologia românească interbelică, de altfel firavă fără personalitatea gânditorului nostru, ci și pentru teologia românească ulterioară, cât și pentru teologia modernă în sânul căreia aduce idei de o forță nemaiîntâlnită până la el, având valențe deosebite cu teologia rusă, teologia greacă și teologia mistică germană. Dragostea și devotamentul pentru studiul filosofiei, al teologiei și al misticii, ca principale trăsături ale operei marelui gânditor, au făcut din autorul nostru un compendiu de urmat pentru întreaga pleiadă pe care a precedat-o, începând cu Nicolae Mladin, Ioan Gh. Savin, Dumitru Stăniloae, Andrei Scrima până la Ioan I. Ică junior, care îi și dedică o remarcabilă reeditare a cursurilor de mistică.

Nichifor Crainic a fost, în cele din urmă, un gânditor creștin ortodox. Dar a fost nu numai un gânditor al ortodoxiei, ci și un trăitor al ei. Gândirea și simțirea lui creștina poartă o pecete românească, ceea ce face din scrisul lui Crainic o mărturie a spiritualității românești care e o sinteză între credința ortodoxă tradițională și calitățile specifice ale poporului nostru, determinate de originea, de spațiul și de istoria lui. Poezia lui Crainic nu e nici ea o poezie a unor simțiri general umane și, în acest sens, o poezie "abstractă", ci o poezie care exprimă viața spirituală concretă a poporului român. Poezia lui poate fi considerată, de aceea, ca expresia spiritualității concrete a acestui popor. Însuși titlul unuia din eseurile sale, tipărit în „Gândirea” exprimă această calitate a poeziei sale: *Isus în țara mea*. S-ar putea spune că Nichifor Crainic este poetul nostru creștin prin excelență, cum este Paul Claudel poetul creștin francez prin excelență, sau Rainer Maria Rilke poetul creștin german prin excelență. Cum putem spune, aspect remarcat cu justețe și de Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, că poezia de cea mai profundă spiritualitate românească s-a născut în închisoare și

credem că și alte opere importante au fost fructul meditației din această perioadă de grele suferințe a multor spirite alese ale poporului român.

Născut ca un necunoscut, venit parcă din negura istoriei, cenzurat înainte de a se stinge, ignorat dar indispensabil culturii și teologiei românești, Nichifor Crainic își așteaptă încă o imparțială judecare, contribuția sa la fenomenul neopatristic ce lua naștere în sânul revistei „Gândirea” și strălucea prin elocvența teologică a părintelui Stăniloae, fiind distinctă de acesta, proprie și inegalabilă. Un teolog deplin, deși fără doctorat, ca și Vladimir Lossky, cel refugiat la Paris, Nichifor Crainic merită o mai multă atenție din partea culturii românești dar și a teologiei de pretutindeni, ortodoxe sau nu, întemeietorul *Gândirii* fiind un fenomen al teologiei patristice și filocalice ce prinde mai apoi un sublim contur la părintele Dumitru Stăniloae. Prin volumul la care facem referire, Stelian SPÎNU tocmai asta a făcut, opinia publică trebuind a-i fi recunoscătoare.

În final se cuvin spuse câteva cuvinte și despre prozatorul I. OPRIȘAN, cel care semnează un scurt dar cuprinzător text pe coperta 4 a volumului recenzat, mai ales că, dintre cercetătorii literați puțin comentați, dacă nu ocultați, nici unul nu desfășoară, din câte știu, o atât de prodigioasă și complexă activitate ca Ionel OPRIȘAN. Istoric literar cu dublă vocație, de exeget și de scotocitor de documente, autor de monografii (Sadoveanu, Hașdeu) și micromonografii („Cariatide literare”) și întreprinzător de anchete (Blaga și Călinescu în rememorări ale unor contemporani), propunător al unei „istorii a literaturii române în evocări” și semnalator de relații și asemănări între periodice românești și germane din secolul al XIX-lea, întocmitor de felurite ediții, cu prefețe, postfețe sau ample studii introductive (Hașdeu, M. Sadoveanu, I. M. Sadoveanu, G. Călinescu, Pamfil Șeicaru, Ovidiu Papadima, Theodor T. Burada ș. a.), el nu s-a cantonat doar în teritoriul literaturii culte, nici numai în cel al culturii scrise; și l-a apropiat și pe cel al literaturii populare, cu etnologie și etnografie cu tot. Activitatea lui scriptică e dublată de una de promovare și stimulare a culturii, materializată îndeosebi într-o susținută producție editorială de ținută. Cele trei edituri ale sale, „Saeculum I. O”, „Vestala” și „Saeculum vizual” (n.a. la aceasta apărând excepționalul volum semnat de Stelian SPÎNU, „Nichifor Crainic-lumini și umbre. O biografie”) lansează constant cărți diverse de profil umanistic, de la dicționare la memorialistică, de la sinteze la bibliografii. Norocul cititorului este că aceste două spirite s-au întâlnit dând naștere unei prime „imagini complexe a personalității lui CRAINIC, în contextul epocii, îmbiind la o nouă judecare a întregii sale contribuții literare, publicistice, politice și teologice”.

În concluzie, ceea ce dă valoare inestimabilă acestui volum este unicitatea sa, fapt remarcat și de un Dumitru MICU, Stancu ILIN și Pavel ȚUGUI, referenții tezei de doctorat. Mai există o monografie CRAINIC a profesoarei Geta PĂRVĂNESCU din Oradea, care repovestește însă ceea ce CRAINIC a povestit deja în amintiri.

Traian Vasilecǎu

(poeme din vol. „Sfeşnic în rugăciune”, Chişinău 2012)

* * *

Ea n-avea chip. Numai surîs era.
Cu legănarea inimii visată,
Sub giulgiul de parfume îngropată,
Suflet de puf pe rană-mi dǎruia.

Ea n-avea chip. I-am zis: „Nemărginirea”.
Din viaţa ei îmi oferea o parte
Şi jumătate de eternitate,
Şi chiar surîsul ei - mai drag din toate,

Şi-a dispărut... Căci i-am cerut Iubirea!

* * *

Să mă-ngîne cîntecul Luminii
Cît tristeţile nu mă vor fi.
Şi-apoi să mă răsădesc în Zi
Ca un crin la marginea grădinii.

O, şi cît visai într-un cuvînt
Vieţile să-mi înhumez odată,
Nesfîrşindu-mi trecerea cea toată
În privirea cerului Preasfînt...

Şi-am tot scris instanţelor celeste
Să mă uite-un timp prin vreo poveste:
Trubadur la răni să fiu mai rar.

Să mă-ncing în hora pustirii
Şi un chiot vrednic de toţi zbirii
Să rămîn - şi-am fost un În Zadar!

* * *

Secunda-mi ajunge,
Vă las vouă ora,
Din ea să refaceţi
Veacul tuturorora.

* * *

Nîng cu psalmi fără de vreme,
Nu am spulber mai frumos.
Să trăim vecii de-a rîndul
Nu în noi, ci în Christos.

A fi doar în El - ce artă!
Să o ai şi s-o tot ceri!

Luna stelele îndeamnă:
„Hai la secerat tăceri”.

Şi-n ninsoarea potopindă
Mor şi-nviu ca o colindă.

* * *

S-a profeţit Lumina. Pot să fiu
Ce n-am fost încă-n veacul moştenit.
Şi-n templul de smerenie zidit,
A treia zi din moarte pot să-nviu.

Am plîns şi-n mine mahnele s-au stins.
Şi-n lacrima lui Christ prea suferirea
Îmi caut ca să-mi aflu mîntuirea
Şi-mpodobit cu răni, să-mi strig Iubirea
Şi-apus în toţi, să fiu de raiuri nins!

* * *

Mori în mine viaţa toată
Şi în Domnul - niciodată.

* * *

M-am stins în cer
Ca să fiu pe pămînt
Şi de atunce
N-am mai fost cuvînt.

Pînă-ntr-o zi,
Ca să nu mai disper,
M-am ars în voi
Şi m-am nestins în cer.

* * *

Viaţa cu moartea merg la braţ,
Tristeţea mea - cu bucuria,
Prin crîngul psalmilor, vecia
Mă buciumează cu nesaţ.

În mine emigrez de-un veac,
Mă păstoreşte iarba-ntruna,
Iar eu rănesc clipa şi luna
Cu un surîs ascuns şi zac,

Scriind pentru cînd nu voi fi
Pe-o floare care m-o citi.

Eduard Dorneanu

EPUIZARE DIVINĂ

Iarba ei de umbră îmi răcorește apele
nuditatea ioanei este țintă directă
și greșeală individuală
o asociere liberă între neverosimil și epuizare divină
un fel de bătaie de inimă care duce la delir colectiv
sub privirea lacomă a șerpilor coborâți de pe cruce

arunc ancora dincolo de imaginarul speculativ
al amiezii
ioana își mișcă neîncetat focul albastru
în țipăt orgasmic
eufemismele și verbele prind rădăcini pe buze coapse
pleoape

iarba ei de umbră îmi răcorește apele
zâmbim
așteptarea a șters argumentele biblice
din memoria patului
focul albastru se mișcă neîncetat
răsucind ancora mea
sub învelișul de piele albă a iubirii

SACRA EROTICA

gemetele ioanei hrănesc cu aluzii livrești serafimi și
soprane de coloratură
din noi țâșnesc izvoare de sânge alb
respir sacadat diavolul toarnă lapte fierbinte
pe spinarea mea
nu mă poți opri hierofantule
nu
ploaia lipește buburuze pe sticla ferestrelor
ioana nu poate ghici ce se întâmplă dincolo
de inima mea
spune-mi ce vezi strigă ea
poate fi o imagine abstractă un gunoi sentimental
sau uterul unei alte femei
în care jachet de mantua își lasă rugăciunile mucegăite
da
pe sânii ioanei se deschid pleoape încadrate de

triunghiuri vii
din noi țâșnesc nesfârșite izvoare de sânge alb
respirăm tot mai greu
împreunați în sublimare și eres
fără țipăt.

CANONIZAREA ÎNTREGULUI

privirea albastră a ioanei întoarce pagini
peste linia vieții
preludiul durează șapte minute și opt secunde
exact cât cea mai lungă eclipsă
nicio atingere în plus

gemetele cer canonizarea întregului nostru
zbuciumat
îmi închipui
patul răvășit de coapsele ioanei
gata să primească otrava inelului episcopal
și arsura crucii pectorale

solstițiul de vară schimbă rezonanța fonetică a
chemării
da eduard spune ioana
da repeta ea da
nu te aud spun eu
sunt învelit în halena unui ligament licențios
hainele devin escorte ale creștinismului ezoteric
și da
gemetele cer canonizarea întregului nostru
zbuciumat

lasă asta eduard spune ioana te voi învăța
cum să te rogi
repetă încet după mine
doamne dă-mi puterea de a sta în celălalt până când
unul dintre noi se topește și curge ca un sân de mamă
tânără
repetă eduard
ca un sân de mamă tânără repet eu fericit

privirea ioanei întoarce pagini
peste linia vieții
tristețea mea întră adânc în albul ioanei
da eduard spune ioana
da

JOCURI DE NARCISISM

dia dos namorados este ziua în care inimile neprihănite
sunt executate
prima lovitură rupe în opt fragmente purpurii
echerul diavolului
ioana țipă
vreau să-mi amanetez glanda pineală spune ea
am nevoie de bani ca să ajung la jargenau
nu mai suport pietrișul care îmi macină
uterul
sunt gata să te ajut zeiță capricioasă îi răspund
sper că pentru tine dragostea nu este
un experiment social
așa că
îmbracă una din rochiile tale mov și urcă pe draisină
te voi împinge de la spate până vei trece dincolo de
imaginea din oglindă
ține mâinile deasupra buzelor și strânge coapsele până
când
un izvor de lapte îți va ascunde păcatul
gemetele răsuflarea sacadată

ultima lovitură desface picioarele ioanei
diavolul țipă
puteți să vă uniți trupurile în necurătenia mea spune el
nu ezita eduard nici tu ioana
lipiți-vă de inimă oglinda icoană
și lăsați să curgă peste mine laptele cald șuvițele de păr
noaptea

IMPARITATE

ioana a luat o supradoză de egoism
o privesc atât de uimit încât scapă din mână
borcanul cu miere de castan
uite ce ai făcut eduard spune ea supărată
te uiți la mine de parcă ți-am adus
un firman yeni derbent
suntem în anul dietei atonite
vreau să plec din patul tău și să îmbrac
haina de cenușă a lui marcus didius

zâmbesc
ioana va trece de la starea contemplativă
la orgia mistică
știi că își dorește să citească din vedele hinduse
înainte și după ce palmele mele îi desfac picioarele
pleoapele

ioana se dezbracă și se întinde pe asfalt
întotdeauna și-a dorit o iubire eterodoxă
acum caută duritatea culorii și preludiul violent
vreau să plec din patul tău și să îmbrac haina de
cenușă a lui marcus didius
repetă ioana
mă așteptam la asta răspund eu înainte de a pleca
către nord
învelește-te în asfalt ioana
tălpile copitele și roțile lumii vor apăsa pe sânii tăi
nu vei sângea sub învelișul hedonist
nici nu vei mai visa
asfaltul se va uni cu sângele și carnea ta
iar tu vei pângări rugăciune după rugăciune
până când nimfa din tine se va revolta
și va ceda tuturor.

Incantații

Neagu PERIANU

Cărți de poezie a Gabrielei Anisie (Editura GEEA, fără loc, fără an) îi sunt caracteristice farmecul tinereții implicând candoarea vârstei copilăriei și originalitatea la care ajunge prin imagini de o structură artistică aparținând poeziei tradiționale, de o aparentă simplitate, dar în același timp de o vădită profunzime a sensibilității.

Lucrarea poetei beneficiază de o prefață semnată de o personalitate remarcabilă a istoriei literare românești, Elvira Sorohan, profesor universitar doctor la Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, autoarea a unor cărți în care se aduc contribuții fundamentale în domeniul istoriei noastre literare.

Autoarea își împarte cartea în două secțiuni: prima, intitulată „De-a huța-n curcubeu” cuprinde poezii realizate în stil clasic, amintind uneori de versurile populare și cea de-a doua, care dă și titlul volumului, „Incantații”, care cuprinde creații de o factură mai rar întâlnită, poeme în proză de mici dimensiuni, de o mare concentrare a figurației poetice, stilistic asemănătoare cu cele din prima parte.

Imagistica poeziei este esențial tradițională, dar, în mod surprinzător, printr-o asociere neobișnuită a imaginilor se ajunge la o structură cu multe elemente de originalitate, utilizând motive și simboluri specifice universului copilăriei, poveștilor, elementelor minuscule ale naturii. Până și ceea ce ține de universul cosmic sau de miracolul poveștilor se integrează în substanța poetică prin relativitatea deplină a categoriilor spațiu și timp, așa cum sunt acestea caracteristice perioadei de la începutul copilăriei. Intuitiv se produce un transfer de sensuri între ființele și obiectele din mediul gospodăresc, casnic și cele din lumea naturii terestre, a celei cosmice, a poveștilor. Sunt imaginate astfel două lumi paralele, una cu o existență modestă, limitată temporal și dimensional, a cercului îngust, familial, gospodăresc, căreia îi sunt atribuite aspirații spre perfecțiune, însușiri meritorii, idealuri prin apropierea de cealaltă lume, a poveștilor, a elementelor cosmice:

„Cucul din ceas/ Cântă fără popas/ Zboară visul lui de dor/ În floarea de pe covor.../ I-am dat pâine, i-am dat apă./ Cucul cântă/ Ce să facă ?/ N-are aripi c-ar zbura/ Și-n cerul din casa ta.” (*Cucul din ceas*).

Făpturile din lumea naturii, melcul, busuiocul, greierul, floarea, bradul etc., care populează universul infantil, sunt imaginate în diverse situații lirice, în scene specifice lumii copilăriei, cu dialoguri, cântece, colinde, trântă, huța-huța, refăcând un univers al inocenței, al purității sufletești, ajungându-se concomitent la exprimarea

unor aspirații spre zonele superioare ale existenței. Personificările care domină stilul poeziilor evidențiază grațiile unei lumi de o puritate fără nici un fel de umbre, egală cu sine, fără nici o legătură cu vreun fapt concret istoric:

„Azi, în crâng, la ghiociei/ Au ieșit să-ntindă joc/ Niște iepuri brebenei/ Și tot saltă/ Mare foc !!! Râde câte-un brebenoc/ Se crede/ Mai bătrân decât se vede/ Nu-s nici aripi de cocoare/ Sunt urechi!

Ele-or să zboare/ Peste câmpuri, peste flori...// Ghiocelul tace. Totuși poate/ Iepurilă știe toate.../ Și-o să zboare.../ De-i cocor/ M-a sui pe mine-n nor/ Și-o să înflorească pe stele/ Zâmbetul pădurii mele.” (*Dialog*).

Imaginile devenite simboluri-surpriză îl țin captiv pe cititor în lumea mărunță, abundentă în duioșii, imprimând acestui univers comun proiecții spre ideal, spre absolut, prin perspectivele spațiale nelimitate, imaginate însă ca în gândirea copilului, la dimensiunile umane terestre. Universul liric devine astfel unitar, omogen.

Unele poezii urmează ritmul și sonoritățile creațiilor culte sau folclorice devenite populare în literatura română dedicată lumii copilăriei, dobândind însă semnificații prin care sunt exprimate trăiri și aspirații general umane. Obiecte, ființe, plante personificate sunt privite în contexte cunoscute, obișnuite pentru toate vârstele omenești. Ființele și obiectele minuscule, „mărege”, „arici”, „bob de rouă”, „viorele” etc., pe de o parte și „cerul când plouă”, „stele” etc., pe de altă parte, cu perspective cosmice și tentații ale absolutului se constituie în două lumi distincte, ambele implicate într-un ceremonial cum este descântecul, ajungând nu numai la o muzicalitate de factură clasică, ci și la rezonanțe expresioniste:

„Măi, arici, rici/ Ce cauți aici?/ Vrei un bob de rouă/ Să descânți cerul când plouă?/ Vrei mărege/ Viorele/ Adunate de la stele?// Măi, arici, rici/ Vrei tu și cercei/ Mândri brebenei?/ Ca să-i dai tu oare./ La un pui de ciocârlie/ Când va învăța să zboare ? (*Arici, rici*).

Un aspect inedit al artei poetei îl constituie comuniunea celor două perspective, și anume, a privirii prin detașare a universului infantil și a celei care se identifică vizibil cu zona intimă, sufletească, a acestuia. Prima are ca efect un umor discret, receptat de oricare cititor care își descoperă și își recunoaște începuturile procesului de cunoaștere a lumii înconjurătoare, cea de-a doua integrează această lume a naivității și a ipostazelor

visătoare în întreaga existență a omului, incluzând totul în ideea de destin, așa cum procedează autorii clasici:

„Măi, băiete, cucuiete,/ Ce-ai cu zmeul din perete?/
Vrei să-nalți în ceruri casa?/ Și tu ai crescut cât masa!/
Vrei ca zmeul să te suie/ Până-n ceruri, și să-ți spuie/ Ca
s-aduni spice din soare./ Însemni drumul la cocoare?/
Ineluș învârtecuș/ Te face zmeul acuș.../ (*Ștregarul*).

Unele poezii creează impresia că sunt definiții ale diferitelor componente ale vieții de toate zilele, concepute, de asemenea, potrivit imaginației copiilor. „Lanul de grâu este o pâine mare”, cifrele sunt definite prin imagini ale poveștilor, iar greierul este închipuit într-o situație asemănătoare cu aceea impusă prin tradiție, personificarea lui fiind situată tot într-o lume a vârstei fericite. Acesta este simbolul artistului care se sacrifică pentru frumusețea artei sale, pe care o dedică lumii existente. Recunoștința beneficiarilor artei sale este concretizată, cum este firesc pentru lumea copiilor, doar în bunătați necesare întreținerii vieții și stimulării creației. Relația armonioasă dintre artist și lumea căreia îi dedică arta sa este posibilă într-o lume a naturii, imaginată ca o societate lipsită de orice contradicții egoiste, mercantile:

„I-am adus la prânz, chiar ieri/ Grâu din două primăveri/
Într-un degetar de ghindă/ Ochi de apă, ochi de-ogindă/
Și rășină/ De lumină/ I-a adus o vererită// E dator până la vară/ Să ne cânte iar și iară”/ (*Datoria*).

Atmosfera de poveste este asociată într-o poezie cu o tonalitate și o ambianță de colind. (*Un brad și cu puil lui*). E o lume a credințelor, a obiceiurilor de iarnă, asociată cu lumea naturii, amintind de creațiile folclorice. Sunt eludate orice amănunte din imperfecțiunile existenței, în afară de trecerea ireversibilă a timpului. Lumea poveștilor, a tradițiilor, este coborâtă în atmosfera cotidiană :

„Tataia-i fierar. De vrea/ Potcovește-o cucuvea./ Cu potcoave de argint/
Să joace noaptea pe-o stea// Ia din cer și Carul mic/
Să-i mai schimbe câte-o roată!/
Că tot umblă noaptea toată/ Și i s-a stricat un pic// Și calul lui Făt-Frumos/
Tot tataia-l potcovește.../ Nu-l auzi galop prin stele?/
Meșter mare! Ce folos!/
E bătrân cât o poveste.../ Am să-i știu eu meseria!/
Cu temei mă-nalț pe creste!” (*Meșterul*).

La o notă distinctă se ajunge și prin „umanizarea”, până la o succintă individualizare a ființelor câmpiei, a florilor prin motivul jocului și prin situarea lor în întâmplări vesele de poveste.

Poezile în proză din partea a doua a cărții au teme și motive asemănătoare celor din prima parte. Lipsa versificației nu înseamnă renunțarea la toate rigorile formale specifice poeziei. Autoarea cărții nu este străină de artificiile de diverse feluri ale postmoderniștilor, dar esența tradițională a inspirației sale o determină să evite ceea ce ar putea duce la limitarea trăirii estetice. A preluat de la aceștia ușurința de a-și suci și răsuci metaforele în fel și chip, dar discursul său poetic se menține în limitele unei clarități a exprimării clasice. În absența constrângerilor versificației, structurarea construcțiilor figurative este mult mai elaborată. Și aici se pornește de la realitățile comune, care, prin treceri imprevizibile de la real la imaginarul spiritual și fabulos, se ajunge la

corespondentul lor existențial, absolut. În toate poezile se poate distinge o armonie compozițională bazată pe o imagine situată la începutul și la sfârșitul textului, în jurul căreia sunt grupate semnificații care conturează evoluția lirismului spre o ipostază apoteotică.

Fantezia autoarei pare nelimitată. Dacă în versurile poeziei *Podul din palmă*, pornind de la un text arhicunoscut în literatura dedicată copiilor, ajunge la o înnobilitate a vârstei fericite prin imagini cum sunt „stele poleite”, sugestie a destinului fericit și „lacrimi de joacă” însemnând aspectul vremelnic al acestei vârste, în poemul în proză *Părere*, „podul”, tot ca imagine a „trecerii”, constituie un pretext al elogiului ființei umane prin simboluri cum sunt: „grinda inelarului” cu „snopi de bătători”, „icoana ochilor”, „fruntea de cer”, „cocor alb”, sugestii ale măreției umane:

„Cum poți trece podul palmei? Nu te teme! N-ai să te afunzi în nicio apă! Simplu: urci într-o barcă albastră, care te va duce până-n grinda inelarului. Acolo-s snopi de bătători. Ai să ridici câțiva stropi până-n icoana ochilor. Și, cu un colind de leri-i ler, și se va părea fruntea de cer.

Poți să te crezi cocor alb, când în podul palmei s-aprind licurici...

O fi vreo taină aici?”

O noțiune abstractă cum este „timpul” cunoaște o concretizare printr-o suită de cuvinte în care ideea „trecerii” este exprimată nu numai prin verbele din fiecare propoziție, ci și prin alte cuvinte, chiar substantive, care conțin și ideea de mișcare, de acțiune (picioare, foc, cocostârcul, melcul, coasa, moara etc.) în timp ce alte cuvinte conturează un spațiu într-o calmă extindere: răzoare, poiene, ceruri de ape. Și totuși, în propoziția care începe cu „Eu aștept...” și în următoarea, tabloul pare încremenit și este favorizată contemplația. Propoziția din finalul textului despre „timpul morar” redă întregului tablou vitalitatea firească, având semnificații asemănătoare cunoscutului vers blagian, „La ureche-i țărăie un greier”. Autoarea nu este străină de tehnica artistică a poezilor expresioniști:

„Timpul se dă de-a dura printre răzoare cu roua-n picioare. Ierburi amare îi sunt coronițe. Ard în foc de sânziene-poiene. Și cocostârcul așteaptă să-și ducă casa pe unde-a trecut coasa.

Se înalță cocostârcul în ceruri de ape...

Eu aștept lângă moara de brad, pe-un răzor de pelin. Cetină nu mai macină nimeni!

Doar Timpul morar n-așteaptă-n zadar...” (*Timpul*)

Poeta nu-și propune dezbaterăa unor idei, a unor probleme considerate esențiale pentru lumea actuală, deși în textele sale este prezentă și o firească reflexivitate. Fondul ideatic al scrierilor sale este atât de elocvent implicat în materialul imagistic încât este vizibilă tendința de apropiere spre o anumită puritate a lirismului.

Cele câteva note de originalitate prezente în această carte sunt suficiente pentru a-și justifica prezența în contextul literaturii actuale.

(urmare din pag. 21)

*

- Un Saperavi la rece! distrase Corcodușă atenția barmăniței din acest capitol.
- Servim doar la pahar, piui ea. Avea un corset roșu, *overbust*, care să-i țină-n cumpănă ochii verzi și părul bogat, strâns în două cozi cât parâmele de la Titanic. Bentița plesnită o dădu totuși de gol pe fosta stripteuză.

- Îți bag una la juupoane, duduie, de-o s-ajungi instant cu domiciliul flotant! îi profeti comisarul. Serviți sau nu serviți excepții acilea?

Luată pe arpanță, cornista Nastea (căci ea era) încercă:

- Vă dau cu sticla...

Comisarul prinse pumnalul care-i tot vâjâia pe lângă ureche și-l înfipse în bar.

- Dar ce credeți voi, mă, aici, că toți comisarii moare noaptea?

Ieșitura comisarului l-ar fi băgat în resuscitări și pe Chuck Norris. Cu o cazma din dreapta îl fentă pe Budimir și-i băgă ca-n glumă o carabă lu' Iura-n splină. Dintr-o cotulată îl dresă la vocale pe Knausmüller, iar printr-o rașchetare largă îi cerealiză pe toți ceilalți.

- Grea ocupație... își mormăi karmic Corcodușă.

Afară, în aerul tare al nopții, dădu de Iulian Hagheș, un literat siderat, scăpat parcă din scrierile lui Bulgakov. (Ei, cititorule, cititorule... Vezi c-ai pierdut pariul? Autorul n-a citit doar cotoare de cărți, pe unele le-a mai și deschis...) Acesta, nici una, nici două, începu să-i recite:

- „Mătreața amintirilor se scutura pe șevalet/ jilavă/ și porcii se-ntindeau pe-asfalt // În faliscană și persană veche/ îi recitam despre Levant...”

Comisarul, mișcat până la lacrimi, îl opri c-un girofar legat de-o tulumă. „Măi, măi, toți se cred Esenin, aicea!”, își mai contură el un gând și-apoi gândul, conturat ca elefantul lui Exupéry, i se îndreptă melancolic spre Nikolai, firea poetică a familiei, crescut până la 37 de ani ca un bonsai de-o mătușă pictoriță care le lăsase motenire aproape opt sute cincizeci și opt de tablouri *Bec arzând pe margini* (ultimele trei erau neterminate).

Nikolai ieșea joia, cu pantofii nefăcuți încă, basca de artist flamand și cu mapa în care îndesa în grabă o jumătate de cârnat ardelenesc și o busolă ruginită ce indica doar nordul. Saluta doar necunoscuți, uzând de o mică reverență pe dreapta, și se oprea mereu la cârciuma preferată, cea cu stâlpi verzi, unde bea câteva căni de cidru și vorbea d'estetică. Noaptea, după ce lua bătaie de pe la golani din cartier, se întorcea acasă, mai bea o supă de linte și-apoi își răsfoia liniștit atlasul învechit în care ținea niște măselariță și basmaua unei foste colege – mare iubire ce-l părăsise pentru unu' care-acuma lucra la un abac ca general într-un sanatoriu.

Pe planul imaginației ieșea din casă și marșea. Atunci îmbrăca paltonul cadrilat, aprindea o lumânare mare, de cununie, și se suia într-un lighean vechi, kaki. Străbătea mări și oceane și nu suporta a fi deranjat.

După lunga perioadă post-postadolescentină, atât de proprie artiștilor, ținuse un depozit de stâlpi de telegraf undeva prin Teleorman, pe lângă Dunăre, apoi un câine american, Haralamb, și-un calendar boțit. După aceea ținuse urma unui spion austriac, Glücher, până și-o pierduse și el.

Și acum era să dispară din nou, ca un portofel în mâna unui hoț de buzunare, aici, în patria anarhiei controlate...

Vajnicul comisar își șterse o lacrimă cu mâneca mantalei și se îndreptă spre cel mai depărtat și liniștit hotel. A doua zi, cum-necum, trebuia să-l prindă pe Serghei Buharov.

Note:

¹Am mai vorbit despre această cacofonie. Firile sensibile, care nu o suportă fonic, sunt rugate, îndemnate chiar, să și-o traducă în engleză, greacă sau latină.

Valeriu Marius Ciungan – *Sisif pe casa scărilor*, Ed. Adenium, Iași, 2013.

a.g.secară

Deloc camusian, mai degrabă neo-avangardist... post-modernist (dar și romantic când i se cere, după cum se poate observa la „Muncile câmpului” – p.29), dar mai ales el însuși, Valeriu Marius Ciungan (n.1965) revelează un aspect oarecum nesublinit al Sisifului: îndrăgosteala și/sau iubirea în general, atribut al condiției umane...

Un poem precum „Vaillant” este chiar mai mult decât post-modernist: este... post-cărtărescian (aproso la ce se poate face cu o chiuvetă și o stelută ș.a.m.d.): „Fată neagră/ suburbană/ vrei să fii tu suverană/ în uscătoria scării/ subterană/? vrei să fii tu/ debransată/? să îți fii calorifer/de fontă grea/ acum/ îndată/? vrei să-ți fii vaillant/ extravagant/ microcentrală?” (p.18). Pe lângă centrala termică apare la un moment dat ca personaj liric... o mașină de gunoi, astfel de texte ducându-ne cu gândul și la texte ale lui Marin Sorescu, unde umorul șade bine la butoniera poemelor.

Dialogul cu... Iubirea (personificată sau nu), un dialog proaspăt, șugubăț deseori, este întrerupt doar rar de meditația pură, dar chiar și atunci câte o umbră a femeii iubite, dacă nu chiar ea însăși, măcar în pijamale, trece ușor prin cadru: „treceai încet spre baie,/ în vârful piciorului,/ să-i dai o clipă de răgaz/ dorului” (p.31; pijamalele flutură în „Etanș”, p.15-16)...

Uneori face cu ochiul argoticelor lui Nichita, ca în „Limba română”, unde observăm dragostea unor cuvinte, care duce la borțoșirea limbii române...

„Semaforul verde” surprinde viteza în care se trăiește azi, și mai ales viteza în care te poți îndrăgosti de ființa care așteaptă dincolo de stradă și cu care te vei intersecta doar pentru o secundă. „Scurt studiu ortopedic” este vag precum la Emil Brumaru (adică foarte aproape de erotismul dezlănțuit al acestuia – ca și în „Dialog în dimineața liniștită”, „Două cuvinte”, „Inițial”), iar „Lumea de dincolo” poate fi un bun cuvânt înainte la poemele depresive la care face aluzie undeva...

Autoportretul liric s-ar putea situa (reducționist) undeva între „Narcis” și „Un om simplu”, poeme întâlnite înspre final de carte: „sunt un om simplu/ cumpătat/ care-și drămuiește/ vocalele/ pentru ca/ acest poem/ să nu se sfârșească/ niciodată!” (p.57)... dar mult mai frumos și mai convingător este poetul

din „Despre mine” („eram frumos așa,/ cu organele transparente/ la vedere,/ o luminoasă pasăre îmi apăsa sternul frumos/ cu luminoasă putere// ea nu era o pasăre de pradă/(...)/ pur și simplu/ aici și-a făcut cuibul//ea/ eram eu!” (p.11-12)...

Cocoțat pe Scara stâlpnică a Poeziei de calitate, Valeriu Marius Ciungan este în ultimă instanță un calofil care știe rezista Urâtului înconjurător, agresiv, dăruitor de false lumini din „becuri sterpe, imbecile, muribunde”, luminilor absente, chioare... Ontologic, poate prea multă contemplare (probabil și insomniacă, cf.poemului de la 17) „lângă tabloul de contoare”, dar când ești însetat de adevărata Lumină, o cauți (chiar și oarecum static: „uitasem zborul/ înlănțuiți pe-un pat călduț de porumbei...” p.24) pretutindeni („și-ncercam s-ating cu mâna dreaptă răsăritul/ și să mă sprijin de lumină/ către soare!” – p.14) unde știi că este posibil să o întâlnești, ajungând să înțelegi și ipocrizia soarelui, zeu-antzeu ce doare...

Dintre așternuturi curate, perne și pijamale, „o tăcere nedesăvârșită și puțin nedemnă” îi este complice întru trăirea unor povești de iubire, despre care scrie, totuși, cu discreție, măsură și muzicalitate. Poemul „Mic dejun” ar putea fi exemplar în această privință: „aș fi avut atâtea să îți spun/ și nu-ți spuneam din pricini de iubire/ tăceam deodată și luam un mic dejun/ tăcuți privind un orizont îndepărtat, subțire// și parcă ceașca de cafea avea un drum interminabil -/ sărutul tău abandonat într-o mișcare lentă/ cum degustai cu pleoapele tăcute-nchise/ lumina-nceată risipită între noi, absentă// te urmăream cum treci tăcută și tăceam anume/ lăsând în urmă-o noapte-n care nu a fost cuvântul/ tăceam crezând că ea tăcerea ne va spune/ ce nu puteam să spunem noi pierzând avântul// firimituri de pâine adunai în palmă în tăcere/ și-aș fi avut atâtea să îți spun/ cinam în șoaptă dup-o zi istovitoare/ și așteptam îmbrățișați fără cuvinte-n noaptea lungă/ tăcutul nostru mic dejun!” (p.26).

Așadar, între intimism și doruri metafizice (dar și literare, ținând cont de toate referințele), o lectură agreabilă pentru orice iubitor de poezie...

Cinematografia, altfel...

I. „Le cinéma este une invention sans avenir” (Louis Lumière)

Titus Vîjeu vede, gândește Viața ca pe un Film, vede orice film ca pe o quintesență a Existenței, dacă nu chiar a Ființei...

Știe să surprindă Urma cinematografilei, această artă deosebit de exclusivistă, în pofida aparențelor, în manifestări deseori umile ale vieții, cum ar fi niște poeme ale unui oarecare scriitor.

Uneori se apleacă cu deosebită atenție asupra unei opere de-o viață. O dovadă sunt cele două cărți dedicate regizorului Dan Pița, recent apărute la București, Ed.Noii Media Print, în condiții grafice deosebite.

La prima ne vom opri acum: „Dan Pița. Arta Privirii.”

Eseul, la urma urmelor aceasta este cartea la care ne referim, începe cu o referire la citatul lui Lumière, prezent(at) într-un film al lui Jean-Luc Godard, printre concluziile primei pagini fiind și aceea întrezărită de mine mai devreme: „între viața de toate zilele și nobila artă a filmului există multiple raportări.”

Eu n-am îndrăznit să o numesc nobilă pe această artă, din oarecare... snobism. Dar sunt scriitori, precum un Victor Cilincă pe la Galați, care deja vede într-un viitor apropiat, o unire atât de strânsă între cinematografie și viață, încât în curând vom juca în propriile noastre vieți... telenovelizate. Desigur, adepții lungului metraj vor lupta pentru o altă abordare.

Și, desigur, nu toți își vor permite să joace în propria... ecranizare, ca să glumim puțin. Doar tot cei mai înstăriți își vor permite să fie actori într-un film redat la infinit.

Cartea lui Titus Vîjeu poate fi un început de scenariu pentru un serial avându-l în prim plan pe cineastul Dan Pița. Dar nu va fi un simplu film biografic. Deoarece, volumul mai este și un portret al istoriei României moderne. Este, într-un fel, și o istorie despre „fantoma lui Tănase Scatiu”, de la începuturile României moderne până în zilele noastre...

Scrie Titus Vîjeu: „În Tănase Scatiu regizorul nu vede doar mesagerul lumii ce se născuse sub ochii lui Duiliu Zamfirescu. Pentru Dan Pița el este întruchiparea „păcatului originar” al acestei lumi ce prefigurează destinul modern al României. În el se vor regăsi și mulți dintre proprietarii de pământuri ce vor juca un rol important în economia românească de până la reforma agrară a regelui Ferdinand și politicienii români interbelici, care sub domnia lui Carol al II-lea se vor lăsa antrenați în mari scandaluri, marcate de stigmatul corupției și activității abuzive pe care partidul comunist îi va investi cu rolul de vechili moderni ai țării” (p.78). Într-unul dintre capitolele care dezvăluie „începuturile”, sunt reproduse câteva cuvinte ale magistrului Victor Iliu (Dan Pița și Mircea Veroiu fiind considerați, mai mult sau mai puțin (stilistic), discipoli ai autorului ecranizării după „Moara cu Noroc”), care ne poate ajuta să înțelegem de ce este vorba despre noblețea filmului: „Filmul nu-i arhivă, nici istorie didactică. Arta aceasta, cu densa ei umanitate, dezvăluie realitatea esențială a omului, limitele lui: lupta, tehnica,

natura. Conține viață, tehnică, panică amănunțită. E în magia ecranului ceva de vis: luminile și umbrele. Asta excită imaginația și scormonește adânc, în foamea după certitudini și după siguranță.(...) Ecranul are o putere vastă, nelimitată. E un instrument de căutări experimentale, neliniștite.” (p.23).

Însuși Dan Pița este citat: „În definitiv, Filmul este o pânză albă pe care cineva așterne o poveste. Filmul e ură, e iubire, e dispreț, e durere și indiferență – e viața mea.” (p.58) Sau, tot el, într-un interviu: „filmul este Omul de pe stradă, e Gestul, e Strigătul, e Șoapta, e Tandrețea, e Mângâierea sau Pumnul în stomac”.

Și revăzând mai zilele trecute „Pas în doi”, definiția de mai sus chiar se potrivește de minune pentru opera lui Pița. Și este complementară ziselor Sfântului Toma d’ Aquino, citat și el (p.103), care spunea despre oameni că sunt „infirmi cutreierați de energie divină, a cărei virtute se desăvârșește în slăbiciunea lor”. Bref, Titus Vîjeu demonstrează exemplaritatea regizorului Dan Pița, apropo la faptul că autorul „Negurii” este autorul preferat al

acestui, fiind un Martor al unor epoci istorice care nu ne-au făcut neapărat mai buni în evoluția lor, ci întotdeauna mai altfel, fragilitatea condiției umane rămânând pentru arte în general și pentru cinematografie în particular subiect atractiv, în lupta sa cu tot ceea ce îi îngrădește Libertatea, capacitatea de a iubi și de crea.

Scriitorul intră și în polemică, atunci când îi ia apărarea regizorului acuzat de o parte a criticii de „încremenire într-o viziune barocă” a lumii descrise. Dar, funcționând sub semnul strategic al „realismului simbolic”, „capacitatea cineastului de a crea simboluri menite să înnobileze realitatea descrisă a fost dovedită mereu, de-a lungul a peste patru decenii de carieră artistică.” (p.149).

De fapt el a observat că monstruoza continuă să existe, dincolo de orice epocă ori regim, fapt observat și de Fellini, cu care este comparat spre final, dar parcă italianul a fost mai puțin încrâncenat. Și această monstruoza poate fi uneori îmblânzită, dar niciodată învinsă de candoare, bună credință, iubire...

a.g.secară

Moartea unei corciturii (II)

(povestire din volumul „Pribegi la Dunărea de Jos”)

Ioan Gh. TOFAN

Unul dintre marinari, vârstnic și mucalit din fire, poreclit Știuca, care locuia în Zaclău, satul de peste fluviu, cel care împrăștiase după aceea întreaga poveste, spunea că șeful, când i-a văzut oprindu-se și căscând gura ca la circ, i-ar fi luat la trei păzește:

- Cu voi ce-i aici?

- Să ne trăiți, șefu'! Iaca ne ducem la dana de apă să-i punem hățurile unui vaporache, i-ar fi răspuns Știuca, rânjindu-se și ducând mâna la gură, ca să-și ascundă gura știrbă.

- Râzi acum de mine sau de câinele meu?

- Nu, să ne trăiți. Nici, nici. Nu-mi permit să...

- Acasă îți stă cineva la fund și se hlizește când îți călărești nevasta? îl întrebă patronul, tăindu-i macaroana.

- Nu stă nimeni șefu', că muiera mea nu mă mai lasă. A intrat la...în ... în perioada aia muierescă de bătrânețe, nu știu cum naiba-i zice, și i-a cam pierit cheful de coțâială.

- La menopauză, vrei să zici. Nu te mai lasă sau nu mai poți tu din cauza rachiului? Dacă te mai las și eu fără muncă, te asigur că bagă și divorț. Marș la manevră imediat! țipase bossul, făcându-se stacojiu la față.

Cert este că Fetița rămase borțoasă și spre toamnă, când pântecul îi crescuse, dispăru brusc. Toți se gândeau că se aventurase pe strada Portului, situată în spatele vechii clădiri și intrase sub roțile vreunei mașini. Târziu aveau să afle că pilotul Grișa, la ordinele șefului, a dus-o la o casă din valea orașului ca să fete în liniște și de unde n-avea să mai plece. Patronul ar fi fost tare curios să vadă ce specimene de cățeluși va fi fâta căteaua.. Cam la un an și jumătate după consumarea nunții de pe dig, într-o zi de mijloc de vară, pilotul Lescov își făcu apariția, însoțit de un câine maidanez. La început cei prezenți în fața imobilului crezură că era Fetița dar uitându-se la fundul câinelui și văzând că are boașe, clătinară dezamăgiți din cap. Iubiseră cățelușa aceea deșteaptă care se scâldea vara în Dunăre. Maidanezul ăsta semăna numai la trunchi cu Fetița. Avea părul ei lung, aceeași talie dar capul

disproporționat de mare, de parcă cineva îi retezase capul bracului și-l atașase pe corpul cătelei, după cum se exprimase cineva, mai concis. Așa și era. O ciudățenie de câine! Brac german încrucișat cu o căteă maidaneză, naiba mai văzuse? Grișa le explicase că șeful îi ordonase să crească cățelul după ce întârcase și după ce predase bracul unui alt angajat din firmă, ca să aibă grijă de el.. Cât despre ceilalți căței, aduși pe lume de Fetița, nemoștenind ceva din pedigreeul bracului, fură dăruiți unor gospodari din valea orașului, megieși cu cel care o primise în curte pe Fetița.

- O corcitură! dăduse verdictul cu dispreț, holbându-se în dimineața aceea la maidanez, un roșcat înalt de vreo cincizeci de ani, cu pungi umflate sub ochi, de părea că nu dormise o săptămână, unul dintre piloții care venise la condică și care, neavând încă comandă de manevră sau plecare în voiaj, ardea gazul la poartă, fumând și stând la taclale cu Marinică Hristu și alții.

Grișa Lescov se uitase pe sub sprâncene:

- Habar n-ai ce câine deștept e ăsta!

- Hai, lasă-mă! O fi mai isteț ca Fetița, vrei să spui? întrebase neîncrezător un pilot slab, cu fața suptă și tenul galben, bolnăvicios, care trăgea cu sete dintr-o țigară lungă, abia aprinsă de la brichetă.

- Vrei să te convingi, Liviule? Otto, i-ai țigara! comandase Grișa la urechea câinelui tânăr, după ce se aplecase și-l mângâiasse pe cap.

Dulăul corcit se uitase recunoscător în ochii lui Lescov și deodată sărise în sus încercând să înșface țigara din mâna lui Păr de Lup, cum era poreclit pilotul acela cu ten de asiatic, pentru că iarna purta o haină din piele păroasă ce zicea el că ar fi blană de lup.

- Ești nebun, lipovene! Ia-l de pe mine, țipase speriat.

Câinele nu se lăsă până ce Liviu nu aruncă cât colo țigara. Dar nu se repezise s-o înșface, cum se așteptau martorii care hohoteau pe margini. Urmărise doar cu privirea traiectoria țigării și apoi se așezase cuminte la picioarele pilotului vânător.

- Dacă vrei să te lași de fumat, țî-l împrumut, comentase Grișa incidentul.

- Nu, mulțumesc! De ce-l strigi Otto? Parcă așa

îl striga jupânul pe câinele lui de vânătoare. Pe tac-su, adică. Ar trebui să-i spui Otto Doi.

Dulăul tânăr pâruse să fie de acord cu propunerea care se făcuse pentru că se ridicase în picioare și dând din coadă, se uita pe rând la fiecare, fremătând din nări.

- Vedeți cum vă miroase? Nu mai scăpați de el acum.

- Ce vrei să spui? întrebuse Marinică, cu vocea lui groasă de bas.

- Că Otto Doi, cum l-a nășit Kermit (o altă poreclă, din cele trei date lui Liviu) adineauri, rămâne aici definitiv. Din ordinu' lui *Capo*. Mângâiați-l și dați-i ceva de mâncare, poate reușesc să mă car acasă cu o mașină de-a firmei. Dacă iau cașcarabeta, se urcă după mine. Am pățit-o aseară și m-a dat jos șoferul. A trebuit să merg pe jos, împreună cu el, până în Noușpe (cartierul Micro19), unde stau. Trebuie s-o șterg fără să observe.

Marinică începuse să se scotocească în mapă de unde scoase un pachetel cu sandviciuri. Dezlipise feliile de pâine, luând salamul dintre ele.

- Hai băiatu', hai Otto Doi, vino la tata, îl ademenise el.

Câinele urcase indecis scările, uitându-se pentru o clipă la Grișa, ca să nu-l scape din ochi.

Gemând, Hristu se aplecase greu din șale, dându-i pe rând feliile de mezel:

- Hai la tata, măi Otto... Otto Doi. Cum o să te strigăm noi Otto Doi? Știi ceva, eu am să-ți spun tot Otto. Și-așa încrezutul ăla de tac-tu dă tot mai rar pe aici. Sunteți de acord, măi băieți? se întoarse spre bărbații care stăteau în ușă ca să-l mascheze pe Grișa, care se urcase într-o Dacie trasă în fața companiei.

Piloții, încadrați în rama ușii de la intrare, ca într-o fotografie de grup, dădură afirmativ din cap. Se auzi apoi autoturismul pornind și demarând în trombă pe strada Portului. Dulăul tresărise, ridicându-și capul, parcă s-ar fi gândit. Se aplecase apoi, înhățând ultima felie de salam pe care o înghițise pe nemestecate. Îi urmărise însă pe bărbați, cu coada ochiului, atunci când se dădură la o parte din chenarul ușii. Apoi, brusc, o zbughi afară. Lătrând, înconjură clădirea și ajungând pe trotuar o luă la goană, paralel cu mașinile care goneau în trombă spre orașul de pe deal, plin de blocuri. Se opri abia la răscrucea din apropierea trecerii bacului. Cu tot nasul lui de câine vânătoresc, pe care îl moștenise de la taică-său, pierduse urma mașinii în care se urcase Grișa. Rămase câteva minute așezat în coadă și adulmecând văzduhul.. Văzu pentru câteva clipe în minte capul unui câine uriaș care-și dezvelea colții, parcă ar fi râs de el. Mârâise amenințător de câteva ori și arătarea dispăru. Se ridicase apoi cam nehotărât și

întorcându-se, alergă ușor spre port.

În scurt timp pricepu că noua lui casă va fi acolo unde acei oameni se înghesuiau, care mai de care, să-i dea de mâncare. Noaptea se odihnea pe același preș din fibre sintetice pe care dormise și maică-sa. Uneori chipul ei îi mai apărea în minte și atunci scâncea ușor. Dar mai des îi apărea capul uriaș al câinelui pe care-l văzuse prima dată în minte la răscrucea din dealul orașului. Uneori îl visa și se scula brusc din somn, lătrându-l furios. Într-o zi însă se întâlni cu dihania, aproape de două ori cât el, chiar pe scările de la intrarea în sediul firmei. Îl recunoscu imediat. Era câinele acela mare care-i rânjea uneori bațjocoritor în cap și care-l scula tot mai des noaptea, de ajunseră piloții de serviciu să zică că-i un câine somnambul. Nu avea de unde să știe că e tatăl lui pentru că nu-l văzuse niciodată. Nu sunt prea mulți câini pe lumea asta care să-și fi cunoscut tații. Poate doar în desenele animate să întâlnești tați așa de treabă. Otto, dulăul acela mare și încrezut, dădu să intre în companie, nebăgându-l în seamă, urmat de câțiva oameni îmbrăcați în niște haine ciudate. Otto Doi nu mai văzuse asemenea straițe fistichii, cu pete de culoarea ierbii din care mesteca uneori când îi era greață. Văzu negru în fața ochilor și dintr-un salt dădu să apuce beregata intrusului care nu se mulțumea că-i bântuia mintea, dar îndrăznea acum să se arate, în carne și oase, pe teritoriul lui. Totul se petrecuse atât de rapid încât bărbații îmbrăcați în verde nu avură timp să intervină. Deși Otto Doi apucase să-și înfigă colții în grumazul tatălui său, acela se scutură de el imediat, răsturnându-l cu spatele și începând să-l mursece. Deși aflat în inferioritate, lui Otto Doi nici nu-i trecu prin cap să abandoneze lupta pe care o provocase. Se zbătea furios să iasă de sub corpul tatălui său, mușcându-i labele. Era clar că asistau la o luptă pe viață și pe moarte. Unul din bărbați, un individ rotofei, cu ochii rotunzi și mari, ca nasturii de palton, care-și ținea de țevă arma de vânătoare, bălângăbind-o ca pe o bătă de baseball, gata parcă să dea cu ea în câini, fu interpelat de patron care sărise din fața ghemului viu ce începuse să se rostogolească pe asfaltul din fața companiei:

- Decât să te împuști cu pușcociul ăla pe care m-a pus dracu' să ți-l dau, mai bine aleargă la baie și umple o cană de apă.

Cel vizat, nimeni altul decât al treilea membru al acționariatului, în ordinea importanței și a numărului de acțiuni, lăsă arma rezemată de fațada imobilului și alergă înăuntru, legănându-se ca o rață. Se întoarse destul de repede, suflând din greu, cu o carafă plină..

- Ce să fac cu apa? întrebă nedumerit bărbatul,

oprindu-se pe scări.

- S-o bei, poate ți-o fi sete. Răstoarn-o naibii peste ei! urlă patronul.

Un marinar, care coborâse alarmat din mansardă, se repezi la carafă și i-o smulse grăsanului din mâini, înainte de a schița acesta vreun gest. Se apropie fără teamă de câinii care se sfâșiau reciproc, turnând toată apa peste ei. Imediat aceștia se descleștară, sărind în lături speriați.

- Nimic din toate astea nu se întâmpla dacă era Grișa aici. Să nu mai văd corcitura asta prin companie, arată șeful cu mâna spre Otto Doi care, cu limba atârându-i de-un cot, ședea liniștit ceva mai încolo, urmărindu-i atent pe oameni și nepăsător față de propriile răni, mustind de sânge.

Patronul se aplecă să pună lesa bracului care, întins pe burtă, își lingea labele rănite.

-Trebuie să-l scoți pe Lescov de la rând. Eu hotărâsc când pleacă la voiaj, doar ți-am mai spus de atâtea ori, se stropși el, uitându-se fioros la bărbatul supraponderal după ce își înfășură cureaua lesei pe mâini.

- Am lăsat vorbă în agenție, *Capo*.

- Ai lăsat pe dracu' să te ia. De ce nu l-ai tras afară de pe tablă cu mânuța ta, vreau să știu?

- De, *Capo*, piloții cam vociferează. Cică din cauza lui Grișa, pleacă peste rând la voiaj.

- Trimite-i la mine pe ăia care fac gălăgie. Eu mi-s tăticul lor.

- S-a înțeles, îngână abia auzit acționarul nr.3, apucând de țevă arma pe care o rezemase de zid.

- Iar pui mâna pe pușcă de parcă ar fi măciucă? Dacă vrei neapărat să te împuști, spune-mi! O fac eu cu plăcere. Ia mai bine dă arma s-o duc sus. Nu mai pupi tu altă vânătoare, din clipa asta. Hai, dispari de-aici! Titi, ia potaia aia mică, oblojește-o și... să nu mă mai împiedic de ea prin companie, se adresă el marinarului care aștepta, ținând cana goală de toartă..

Așa se termină lupta crâncenă dintre tată și fiu. După plecarea șefilor, Titi Ancerenco, marinarul care reușise să dezamorseze conflictul canin, un bărbat blond și suplu, de statură potrivită, abia trecut de patruzeci de ani, se apropie de patrupedul rănit, vorbindu-i cu blândețe:

- Măi prostule, ce-a fost în capul tău? Te-ai pus cu namila aia? Dacă te mai flocăia un pic, ăla erai. Nu știai că-i taică-tău? Sau știai și ai vrut să te răzbuni că a părăsit-o pe mă-ta? Așa fac dulăii întotdeauna, să știi. Și oamenii mai fac așa, n-avea grijă. Golani și unii și

alții. Hai, cuțu-cuțu! Copăcel, băiatule! Hai cu tata sus!

Câinele se sculă cu greu, scheunând. Făcu doar câțiva pași împleticiți și se opri, căzând în fund. Titi se aplecă, luându-l în brațe. Urcă scările, șoptindu-i cuvinte de alint, animalul mulțumindu-i prin scâncete ușoare ca de bebeluș care visează în somn. Vreme de câteva zile marinarii îl îngrijiră, ungându-i rănilor cu tot felul de leacuri empirice, coborându-l din mansardă numai ca să-și facă nevoile. După ce se înzdrăveni, Otto Doi mai dădu nas în nas, pe scările companiei cu tatăl său, dar îl ignoră. Nici bracul nu părea să-l fi băgat în seamă. Ridica doar nasul pe sus, ca o cocotă care se simte privită. Prin octombrie se auzi că bracul ar fi murit. Cică s-ar fi ales cu o pneumonie după o vânătoare organizată de patron în deltă. Se potrivise atunci ca mai mulți piloți, printre care și Ionel Corban, să se afle la Sulina, plimbându-se pe cheu. Pilotaseră până la mare câteva nave maritime și așteptau în Sulina până a doua zi, după cum era regula. Dimineața urmau să plece acasă, dacă nu apăreau peste noapte alte nave la mare pe care să le piloteze în amonte, spre Tulcea, Mila Marină 44, Reni, Giurgiulești, Galați sau Brăila. Îl văzură pe șeful lor când debarcase dintr-o șalupă rapidă, în fața fostului palat al Comisiunii Europene a Dunării, împreună cu alți vânători, înarmați până-n dinți. Înaintea lor, neașteptând ca șalupa să fie legată, Otto cel Mare sărise cu ușurință peste copastie. Din puținele cuvinte pe care patronul catadicsise să le schimbe cu ei, piloții înțelesesă că vânătoarea avea să se prelungească și în zilele următoare. Se pare că după aceea, la vânătoare, bracul a fost solicitat în exces, intrând cam des în apă după vânatul împușcat, cu acel entuziasm inconștient, specific rasei. Transpirația abundentă și apa rece din baltă aveau să-i fie fatale. Curios lucru, dispariția câinelui de vânătoare avu un efect benefic asupra maidanezului corcit, de parcă ar aflat de moartea tatălui ingrat și s-ar fi bucurat. Cel puțin așa spuneau piloții de serviciu și marinarii de noapte care nu-l mai surprinseră pe Otto Doi scheunând prin somn sau trezindu-se brusc. Odihnindu-se mai bine, deveni extrem de energic și tot mai de nestăpânit. Se ținea toată ziua de angajații firmei, gudurându-se fericit și dând din coada lungă, ca de vulpe, moștenită de la maică-sa. Se atașase însă mai mult de marinarii care-l ocrotiseră, urmându-i oriunde aveau treabă. Alerga înaintea lor pe cheu, sărind primul în șalupa care se deplasa din port spre dana unde urma să fie făcută manevra.

(va urma)

Poezia creștină viereană

TEMA MAMEI

Alexandru COCETOV

„Poeții nu pot fi niciodată cunoscuți izolat” (A. E. Baconsky), „Ei trebuie văzuți în contextul vecinătăților și înrudirilor spirituale. Iar în ceea ce-l privește pe Grigore Vieru, este clar că vine din Limba noastră, căci domnia sa mizează pe cuvântul ca loc de întâlnire cu memoria, cu istoria, cu viitorul.”[1]

Gr. Vieru - „Cel mai mare poet basarabean” (Acad. Alexandru Moșanu), acel om care a pus pe hârtie, prin versurile sale, dragostea față de Dumnezeu, față de părinți, copii... El este unul din acei scriitori Basarabeni, care „și-a creat un ritual al adorației materne, venind din profunda iubire față de cea care i-a dat naștere, i-a vegheat somnul, i-a întreținut existența.”[2, p. 7] El a adus „noi ritmuri, noi melodii, o nouă căldură în pieptul fiecăruia dintre noi. El ne întorcea mereu la casa părintească, acolo unde nucul singuratic se uita în ferestrele pustii și întreaba mereu: „mamă, unde ești?” (Eugen Doga)

Poezia creștină viereană descoperă un adevăr profund și bine pregătit. În opera sa vedem multe adevăruri profunde, care descriu dragostea față de Dumnezeu, față de cea mai apropiată ființă, *mama*, care i-a fost mereu alături etc. „*Mama, care exprimă maternitatea*, este marele simbol și marea ei temă. Celelalte motive: copilăria, iubirea, cântecul, pământul, patria se întregesc într-un întreg, datorită acestui mic fir structurat.”[3]

MAMA – FĂPTURA LUI DUMNEZEU

„Chiar dacă nu ar exista Dumnezeu, oricum, nu omul a creat Universul” (Gr. Vieru). Prin acest aforism, Gr. Vieru recunoaște pe Dumnezeu – un Creator adevărat și unic. Unica sursă de viață. Și tot aici, Gr. Vieru, își recunoaște în mama – făptura modelată de Dumnezeu.

„Mama este începutul tuturor începuturilor.” spunea Grigore Vieru. Pentru Vieru mama e patria, mama e cuvântul (logos), mama e libertatea, demnitatea națională, zeita protectoare, dorul și jertfa zidirii.[3] Ea este simbolul adăpostului, căldurii, dragostei și hranei care pe parcursul vieții poetului îl însoțesc[4].

Relația cea mai „profundă”, mai „veche” rămâne a fi relația cu mama, care pentru Grigore Vieru semnifică relația sacră cu Dumnezeu. Mai multe titluri de poezii sunt relevante în acest sens: „Făptura mamei”, „Mâinile mamei”, „Ochii mamei”, „Părul mamei” - „*Albește în părul tău, mama,/ Varul acel de demult.//*” etc... Căci Vieru a vibrat și vibrează ca nimeni altul la chemarea înaintașului său dedicându-se graiului matern, poemele sale fiind neîntrecute în frumusețe în tot peisajul limbii române[1]. Iată de ce poetul Gr. Vieru a înregistrat cu fidelitate întreaga-i făptură, reconstituind imaginea mamei din copilărie și până la trecerea în neființă[2, p.7]. Cum Adam se bucura de „osul oaselor sale (este vorba de Eva)”, tot așa și Gr. Vieru se lauda și se bucură de mama sa, de făptura creată de Dumnezeu.

ROLUL FEMEII

Privind la ceea ce a făcut Dumnezeu: a creat femeia după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, și, să fie un ajutor bărbatului (Biblia, cartea Geneza capitolul 1 al. 2). Femeia – este acea ființă, prin care Dumnezeu dă naștere unor noi oameni. „Prin ea, Dumnezeu umple mai departe lumea. Fiindcă izvorul vieții tuturor ființelor este mama. Acest izvor este cel mai frumos și cel mai voluminos, din care pornesc multe râuri care țin de el toată viața”[4]. În afara acestor responsabilități, Femeia – este o făptură foarte frumoasă. Căci, când a fost adusă la Adam, el era foarte fericit și s-a bucurat de ea (Geneza, cap. 2). Tot așa și Gr. Vieru, care se apropie de mama sa cu niște versuri, prin care își arată grija față de ea, față de cea care reprezintă protecție și îngrijorare pentru toți și toate „*Mă temeam să nu-ți fie frig“/, zice mama”* (Acasă); *Nu mai vine, mamă,/ Nimeni din urmă,/ Afară de pâinea ta/ Învelită-n ștergar”* (Dar tu); *Născând, tu ești un geniu,/ Un geniu, mamă, ești./ Tu ești zamislitoarea./ Esti pomul numai vers,/ Iar noi de aur mere/ Vărsate-n Univers.* (Tu ești un geniu). Mama – cea care riscă cu viața, păzindu-și copii „*Erou rămas tot mama,/ Tot legănând copii./ Cu teama de războaie./ Cu frica de tărie...”* (Tu ești un geniu).

„Altă dată Gr. Vieru dezvăluie – într-o singură

imagine deosebit de cuprinzătoare și de sugestivă – altruismul desăvârșit al mamei prin mijloace alegorice sau parabolice, după cum e cazul poeziei „Pasărea”: „Când s-a întors/ la puii ei cu hrană,/ găsisse cuibul gol și amuțit.// L-a căutat/ pân'ii albise pana,/ pân' când în cioc/ semința a-ncolțit”. Aceasta e mama adevărată, cu grija ei maternal mistuitoare, ce transpare dintr-o imagine concretă, plastică, proaspătă și impresionantă.”[5].

IUBIND PE DUMNEZEU – IUBEȘTI PE MAMA

Referindu-ne la Biblie, vedem clar: „dacă nu iubești pe Dumnezeu – nu poți iubi pe oameni”. Nu putem spune că Gr. Vieru n-a iubit pe Dumnezeu. El mereu vorbea despre Dumnezeu, I se ruga, îl recunoștea în viața sa ... Tot aici, putem spune clar că „Iubirea în creația lui Vieru este una care „mișcă sori și stele”. Acest sentiment dat de Dumnezeu, nouă, oamenilor, ar trebui să semene în sufletele noastre doar speranță, bucurie, și desigur, putere de a ierta. Cum spunea, de altfel, și Lucian Blaga: „Iubind ne-încredințăm că suntem”. Deci, opera poetului reflectează perfect iubirea împlinită, iar pe cea neîmplinită acesta o reprezintă ca o condiție a omului de creație.”(*Olga Sternițchi, Grigore Vieru - poet al valorilor*)[6]. Căci, pentru Gr. Vieru ... „fericirea s-a născut la sat.” Femeia muncită, Mama, își plimbă doar făptura între slujbă, Dumnezeu și real, slujba tăcerii de piatră și slujba pâinii la cuptor. Fără a se evidenția, Mama poetului a crezut neîncetat în Dumnezeu și această credință a ajutat-o: „Mama mea viața întreagă/ A trăit fără bărbat/ Singurei eram în casă/ Ploi cu grindină când bat, ... se așează printre noi și Preabunul Dumnezeu”// [5].

GRIJA FAȚĂ DE MAMA

În poezia „Mă rog”, Gr. Vieru prezintă o dragoste enorm de mare față de cea mai dragă lui ființă, mama. Și această dragoste se arată prin faptul că Vieru își arată grija față de ea: „Mă rog de tine, ploaie,/ Când zbor către planete,/ Stropește gura mamei/ Și-o apără de sete.”//

După părerea unor scriitori, poezia „Mă rog”, ar putea fi rugăciunea fiului pentru mama sa. Tot aici, Gr. Vieru continuă: „Mă rog de tine, codru/ (Căci anii tăi tot fi-vor)/ Cuprinde-i cald ființa/ Și-o apără de vișor./ Mă rog de tine, iarbă,/ Mângâie-i talpa goală/ Și sarea grea din oase/ Și-o apără de boală.”// Gr. Vieru prețuia și ținea la mama sa, căci ea era unică. Ea singură împlinea rolul de tată și de mamă. Și pentru acest fiu, pierderea mamei, era ca pierderea vieții sale: „Mă rog de tine, munte,/ Cât zboru-o să mă poarte/ Sărută ochii mamei/ Și-o apară de moarte.”//

Poezia lui Grigore Vieru despre mamă avea o misiune

și un efect revoluționar. În multe poezii mama este anume și numai mama Dochița de la Pererâta, prin referirea la care autorul exprimă sentimentele adânci și puternice, care sunt și ale noastre și ale tuturor: „Eu înaintea mamei/ am suflet vinovat–/ iubirea pentru dânsa/ cu brațul am furat...”//

ÎN CONCLUZIE

„Deci, principiul matern este ideologia de bază pe care se întemeiază întreaga creație a lui Gr. Vieru, este veriga de aur ce susține procrearea și continuitatea vieții, este scânteia ce emană căldura și dragostea. Mama este cuvânt, libertate, dor – în ultima instanță, univers”[2]. „Cea ființă” „cu multiple semnificații etice și sociale” care „este o altă Maica Marie, un început a toate câte sunt, devenind Muma însăși. Patrie, plai, grai, izvor și alte realități primordiale sunt sugerate, la Grigore Vieru, prin simbolul mamei”[5]. Căci, în poeziile vierene, putem regăsi și noi, pe acea maică, iubitoare și îngrijitoare. Pe cea care ne așteaptă mereu acasă, la casa unde am crescut, unde am fost educați.

„Despărțirea de acest mare om al neamului nostru ne-a îndurerat enorm. Și totuși, viața pe care a dus-o, mărturisirea Domnului Isus Hristos și siguranța mântuirii pe care o avea el față de mântuirea sa (expusă în unele din aforisme)”...[*Batin Irina*, 7], este un exemplu, care rămâne pentru noi ca o amintire.

Dragostea lui Gr. Vieru față de Dumnezeu și față de mama sa a fost clară și evidentă. Toți din jurul lui pot spune: „el a fost un om, care a știut ce înseamnă a iubi și a jertfi”. El s-a străduit să lase o amprentă generațiilor viitoare (prin versurile sale). La aceasta ne putem gândi și noi: ce dragoste avem față de Dumnezeu, care este „îndelung răbdător și plin de bunătate” (*Biblia*), și față de ființa care ne-a dat viață, *mama*? Prin ce se arată dragostea noastră față de Dumnezeu și față de mamă, și cât de mult le iubim noi?...

BIBLIOGRAFIE:

1. <http://www.literaturasiarta.md/>, Ana Bontas.
2. Cahulul Literar și Artistic, anul 1, nr. 1, iulie 2014. Nota dominantă în creația lui Grigore Vieru, p.7; Liliana Grosu, lector, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu”, Cahul.
3. <http://www.referatexp.com/limba-romana/faptura-mamei-de-grigore-vieru/>.
4. <http://www.referatele.com/>
5. <http://ru.scribd.com/doc/53461848/Literatura-Viereana-Despre-Mama>.
6. <http://beneficiu.blogspot.com/>.
7. Batin Irina, <http://batinirina.wordpress.com>.
8. BISI, Biblia Internațională de studiu inductiv, traducere Dumitru Cornilescu.

Studii și articole

Înclinat spre studiu aprofundat, **George Bădărău** (doctor în filologie), consultând o bibliografie vastă de peste o sută de documente ce cuprind poezii, recenzii, cronici literare, exegeze, dicționare, a publicat un nou volum, intitulat *Studii și articole*, Iași, Editura Alfa, 2013.

Această lucrare, cuprinzând peste 25 de capitole în 200 de pagini, se înscrie în contextul în care domnia sa mai are și alte volume precum: *Fantasticul în literatură* (2003), *Simbolismul* (2005), *Modernismul interbelic* (2005), *Avangardismul românesc* (2006), *Neomodernismul românesc* (2009), *Dicționar de scriitori canonici români* (2010), *Rădăcinile fantasticului românesc* (2010), *Realismul românesc* (2012) etc... Dar să nu uităm că George Bădărău este și autorul a numeroase volume de poezii, articole și cronici literare, recenzii, eseuri, foiletoane. Dintre volumele publicate amintesc doar câteva: *Insomnia ceasornicului* (1982), *Singurătatea clopotelor* (1987), *Poezii 1*, *Poezii 2* etc.

Prezentul volum se deschide cu analiza operei lui Al. Macedonski, promovată pe parcursul a cinci subcapitole (*Teoreticianul*, *Noaptea*, *Poema rondelurilor*, *Proza*, *Teatrul*) presărate cu multe citate și comentarii. Capitolul intitulat *Dramaturgia lui I. L. Caragiale* (cu o bibliografie cuprinzând 20 de lucrări ale celor mai mari critici literari români) analizează comediiile *O scrisoare pierdută*, *O noapte furtunoasă*, *Conu Leonida față cu reacțiunea*, *D-ale carnavalului* și insistă asupra caracterizării personajelor. Dat fiind faptul că Mihai Eminescu a fost cel care a inaugurat proza filosofică și fantastică în literatura română, capitolul *Tema metempsihozei în „Sărmanul Dionis”* analizează, mai ales din punct de vedere filosofic, personalitatea tânărului Dionis, pentru ca apoi, în capitolul *Fantasticul în „Poveștea lui Harap-Alb”* de Ion Creangă, George Bădărău să facă o analiză atât a poveștii în ansamblul ei, cât și a personajelor supranaturale care îi sunt alături lui Harap-Alb în toate peripețiile lui.

Relativ repede, ajungem la un capitol interesant dedicat prozatorului *Ștefan Bănulescu*, „purtător de mituri și legende” din spațiul mirific al Câmpiei Dunării, care, asemenea Deltei, a fost un izvor de inspirație pentru Alexandru Odobescu, Duiliu Zamfirescu, Panait Istrate, Gala Galaction, Fănuș Neagu etc. Amintesc împătimitilor de exotic, pitoresc, mituri sau legende, să nu uite de opera lui *Ștefan Bănulescu* care cuprinde reportaje inedite, jurnale de călătorii, povestiri-eseu, versuri și proză.

În capitolul *Fantasticul în nuvela „La țigănci”*, George Bădărău analizează mai multe planuri: real, ireal, real (apropiat de mitic), ireal (transcendent și tragic), deschizând drum următorului capitol, *Reactualizarea miturilor în opera lui Vasile Voiculescu*, cu referire directă la *Loștrița*, din volumul *Iubiri magice*, urmărind avatarurile sufletești ale personajelor, pe aproximativ aceleași planuri: real, miraculos, ireal, real + miraculos.

Ajungem, discret, la o analiză la fel de profundă, profesionistă, când parcurgem capitolul *Studii de lingvistică* dedicat criticului literar Ștefan Munteanu,

autor al volumului *„Studii de lingvistică și stilistică*, sau la capitolul *Un discurs mediat* ce face referire la studiul model semnat de Mariana Mureșanu, autoarea fiind interesată în special de „funcționalitatea dimensiunii semantico-gestuale în narațiune, în realizarea și interferența programelor narrative, schemei narrative de bază...” În capitolul *Estetica lui Pius Servien*, George Bădărău, după multe comentarii și analize, ajunge la concluzia că: „pentru Pius Servien opera de artă este nu numai un simbol al omului, ci și al vieții”, esteticianul fiind considerat „un precursor al poeziei matematice”.

Capitolul *Postmodernismul Lindei Hutcheon* analizează lucrarea *„Poetica post modernismului”*, autorul ajungând la concluzia că: „pentru Linda Hutcheon, postmodernismul este un paradox al complicității, al reflexivității și criticii, al reflexivității și istoricității care înscrie și subminează totodată convențiile și ideologiile forțelor culturale și sociale dominante ale lumii vestice din secolul al XX-lea”. Studiul continuă cu *Poetica americană și Semiotica lui A.J. Greimas*, pentru ca apoi să ajungă, la capitolul *Teoria lecturii sau o altă privire asupra textului*, să analizeze lucrarea lui Paul Cornea *„Introducere în teoria lecturii”*, pe cele trei secțiuni ale cărții: *textul, lectorul, contextul*. Urmează apoi câteva analize succinte ale lucrărilor: *„Lumi ficționale”*, aparținând lui Toma Pavel, *„O introducere în teoria textului”* scrisă de Emanuel Vasiliu și *„Semiotica lingvistică”*, autor Paul Miclău.

Un alt capitol, intitulat *Literatura comparată și comparaștii*, este dedicat *„Compendiului de literatură comparată”* (autori Francis Caludon, Karen Haddad-Wotling) și cursului *„Principii de literatură comparată”* (de Alexandru Ciorănescu), lucrări ce cuprind analize și sinteze necesare candidaților la masterat și doctorat. Capitolul *Cum semnifică un text?* este dedicat lucrărilor lui Tzvetan Todorov *„Poetica”* și *„Introducere în literatura fantastică”*, iar capitolul *Comunicarea literară* tratează lucrările *„Principiile comunicării literare”* de Maria Corti și *„Istorie, cultură, critică”* de Cesare Segre.

În capitolul *Poetica și stilistica* (capitol ce poartă numele antologiei alcătuită de Mihai Nasta și Sorin Alexandrescu), George Bădărău face o analiză amănunțită a lucrării după anumite criterii și din diferite perspective, pentru ca apoi, în capitolul *Moduri de enunțare*, să dezbată noțiunile de *ficțiune* și *dicțiune*, iar în capitolul *Analiza povestirii* să insiste asupra conceptului de *descriere a acțiunii*.

Ultimul capitol, intitulat *Claude Bremond – Logica povestirii*, este dedicat în întregime lucrării lui Claude Bremond, scoțându-se în evidență tipurile de legături ce se întâlnesc mai des în narațiuni, modelele folosite, reperele, mijloacele de utilizare etc.

Prin această lucrare, George Bădărău demonstrează că este un scriitor dedicat studiului aprofundat, este dotat cu răbdarea și pasiunea necesară pentru a consulta sute de documente, recenzii, cronici literare, exegeze, dicționare, este deschis către studii și analize pertinente.

DICTIONAR ARTIȘTI PLASTICI GĂLĂȚENI 89

Corneliu STOICA

PETRAȘCU, Gheorghe – pictor (n. 5 decembrie 1872, Tecuci – m. 1 mai 1949, București). După absolvirea gimnaziului în orașul natal și al liceului în Brăila, se înscrie în 1893 la Facultatea de Științele Naturale din București și în paralel studiază și artele plastice la Școala de Arte Frumoase. Își dă seama însă că singura sa vocație este pictura și i se consacră definitiv acesteia. În atelierul profesorului Gh. Dem. Mirea este remarcat de Nicolae Grigorescu. Acesta intervine pe lângă Spiru Haret, ministru al Instrucțiunii Publice, pentru a-i acorda o bursă de studii în străinătate. În 1898 pleacă pentru desăvârșirea studiilor la München, apoi la Paris, unde urmează cursurile Academiei Julian, avându-i profesori pe William Bouguereau și Gabriel Favier. Vacanțele și le petrece în țară, la via părintească de la Nicorești și la Agapia. Capodoperele din marile muzee din capitala Franței, înnoirile pe care le aduce în pictură impresionismul, post-impresionismul, școala de la Pont-Aven, pictura lui Van Gogh, precum și dese călătorii întreprinse în Italia și Egipt, îi vor prilejui o aprofundare temeinică a artei, acumularea unor experiențe care, sintetizate și trecute prin filtrul propriei personalități, vor face din Petrașcu un pictor unic în peisajul plasticii românești. Expune la Tinerimea artistică, începând cu 1904, la expozițiile Asociației Arta, la Bienala de la Veneția, la expozițiile de artă românească organizate la Bruxelles, Haga, Amsterdam, Berna, Basel, Stockholm, Zürich etc. Expozițiile personale din 1900, 1907, 1909, 1911 reprezintă tot atâtea izbânzi. Maturitatea concepției, stăpânirea deplină a mijloacelor de expresie plastică sunt calități des remarcate de critica de artă. „Simplitate, forță, execuție largă și păstoasă, colorit în același timp cald și discret - nimic nu-i lipsește”, notează academicianul George Oprescu, referindu-se la expoziția din 1907. Dar anii deplinului triumf al creației lui Petrașcu sunt cuprinși între cele două războaie mondiale. Acum pictura sa atinge maturitatea spirituală, culorile sunt așternute pe pânză sau pe carton cu o fervoare ce ne lasă să vedem pasiunea pictorului pentru materie, pentru lucrul bine făcut, cu răbdarea făuritorilor de giuvaeruri.

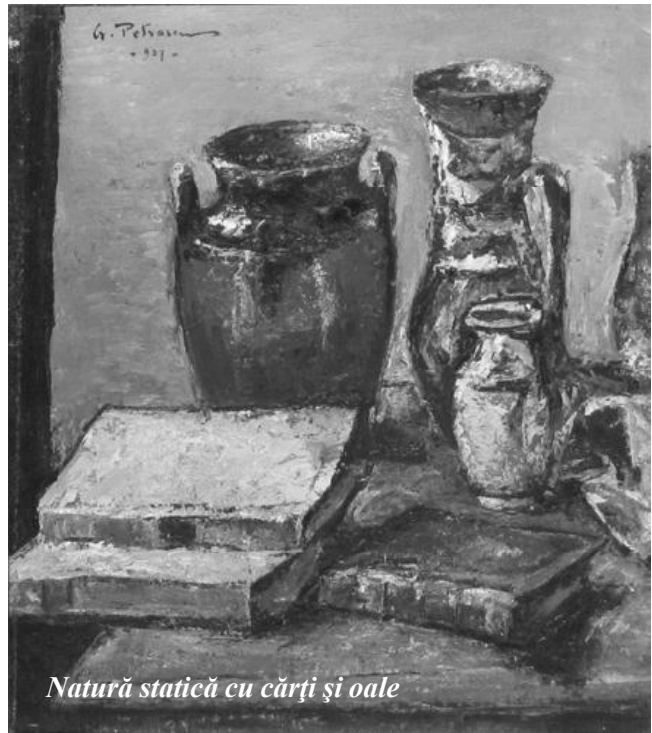

În 1921 este numit director al Pinacotecii statului, în 1925 primește Premiul național pentru pictură, în 1932 guvernul francez îi acordă Legiunea de Onoare, în 1936 este ales membru al Academiei Române, alături de George Enescu, iar în 1937 i se acordă Marele premiu la Expoziția Internațională de la Paris (în cadrul Pavilionului României).

Restrânsă sub raportul registrului tematic, opera sa dezvăluie frumuseți estetice pe care timpul nu numai că nu le-a alterat, dar parcă le-a sporit semnificațiile și încărcătura emoțională. În fața tablourilor bine hrănite cu pastă ale lui Petrașcu, a viziunii sale grave, interiorizate, tinzând spre marea sinteză, îți vin în minte cuvintele rostite cândva de artist: „Pictura trebuie să fie ca vinul de calitate, pe măsură ce se învechește să devină mai bună”. Artistul a pictat de preferință peisaje (de la Târgoviște, Turtucaia, Siliștea, Mangalia, Balcic, Viforâta, Plumbuita, Câmpulung, Sighișoara, Brașov, Târgu Ocna, Văleni etc., dar și din Italia, Egipt, Spania, Franța), scene de interior, naturi moarte, flori, portrete și autoportrete. Dacă la început, influențat de Grigorescu, a realizat o pictură luminoasă, caldă, tinerească, entuziastă („Seară de toamnă”, „Lumină nouă”, „Raze de septembrie”, „Răsărit de lună”, „La

Lucreția

Natură statică cu cărți și oale

Autoportret

vii, toamna”), de prin 1913 încep să predomine în tablourile sale tușele grave de roșu, negru, gri, albastru, verde, pentru ca în așa-numita perioadă neagră, care ține până în 1925, pasta să dobândească prețiozitate, căpătând reflexe de smalt și de agată. Artistul caută acum esența în interiorul lucrurilor, relevarea sensurilor adânci ale acestora. Chiar și peisajele sale sunt lipsite de pitoresc și spectaculos. Venețiile, de pildă, sau peisajele din Spania, casele vechi de la Sighișoara, pe zidurile cărora se citește patina timpului, aduc în fața privitorului ecoul unei lumi apuse, evocând-o într-o cromatică gravă și reținută, de un dramatism tulburător. Pereții unei case țărănești capătă luciri de porțelanuri, un buchet de flori seamănă cu vitraliile sau cu scoarțele noastre populare. „Un magic șlefuitor de diamante”, îl va numi sculptorul Oscar Han, iar N. N. Tonitza sublinia că „în pictura românească Petrașcu nu are încă seamăn. La el, în fiecare lovitură de cuțit, în fiecare urmă de penel, e o nesfârșit de variată lume cromatică, trăind aparte și totuși legându-se cu o surprinzător de logică incursiune pentru nunta feerică a întregului”. Sub penelul lui Petrașcu, și un recipient de aramă, și o carte roasă și îngălbenită de vreme, și cel mai umil obiect casnic dobândesc un veșmânt somptuos, se încarcă de o stranie lumină siderală. Țesătura cromatică a tablourilor sale pare de domeniul miracolului. Tușele sunt

în așa fel așezate, pasta este atât de frământată și strălucitoare, dar o strălucire minerală și grea, încât în fața pânzelor sale încerci sentimentul unui travaliu artistic ce nu cunoaște limite, a unei elaborări meticuloase. Fiecare tușă pare a fi așezată de mâna unui meșter zidar care folosește în loc de tencuială smalt și piatră nestemată. Un tablou de Petrașcu este un ansamblu arhitectonic durat să înfrunte eternitatea. Opera sa, așa cum sublinia criticul de artă Vasile Florea, este „o supremă laudă adusă lucrurilor simple”. Ea a fost apreciată ca singulară încă din timpul vieții artistului nu numai la noi în țară, dar și pe plan european, reținând atenția unor critici de talia lui Lionello Venturi, J. Alazard sau H. Focillon.

Bibl.: Acad. George Oprescu, *Gheorghe Petrașcu*, Editura Meridiane, București, 1963; Vasile Florea, *Gheorghe Petrașcu*, Editura Meridiane, București, 1970; Eleonora Costescu, *Petrașcu*, București, 1975; Vasile Ghica, *Nasc și la Tecuci oameni – Mic dicționar enciclopedic*, Editura PIM, Iași; Corneliu Stoica, *Interferențe*, Editura Sinteze, Galați, 2009; *Oameni în memoria Galațiului* (coordonator, prof. Zanfir Ilie, director al Bibliotecii Județene „V. A. Urechia” Galați), Editura Axis Libri, Galați, 2010; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011.

Ion Țarălungă

...un pictor „pilot cu sufletul”

Corneliu STOICA

Născut la Tecuci, la 22 august 1928, în familia unui mecanic de locomotivă, pictorul Ion Țarălungă, de la moartea căruia, la 3 septembrie, comemorăm împlinirea a 15 ani, și-a petrecut copilăria și adolescența în orașul natal, dar și în Galați, unde se mutaseră cu domiciliul părinții săi din 1934. După stabilirea în București, a revenit de nenumărate ori în Cetatea dunăreană pentru a-și vedea mama (decedată în 1997) și prietenii, sau pentru a participa la importante manifestări culturale și științifice. Scriitoarea Violeta Ionescu i-a dedicat cu ani în urmă o carte, „Un pilot subtil ... pictorul Ion Țarălungă - In memoriam” (Editura Phoebus, Galați, 2006).

Cursurile școlii primare și elementare le-a urmat la Școala Nr. 5 Cuza Vodă, iar după ce a absolvit Liceul Comercial din Galați, a studiat la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, pe care l-a terminat în 1955. Aici i-a avut profesori pe pictorii Adam Bălțatu, Samuel Mützner, Ion Marșic și Costin Ioanid. A debutat în Expoziția anuală din 1955. La 1 martie 1956 a intrat în serviciul armatei, la Studioul de Arte Plastice, ca reporter militar, fiind cooptat în multe misiuni militare defășurate cu brickul „Mircea”, distrugătorul „Regina Maria”, „Regele Ferdinand”, „Mărăști”, „Mărășești”, motonava „Transilvania”. Mai apoi a lucrat ca asistent universitar la Institutul Pedagogic de 3 ani din București, Facultatea de desen (1962-1972) și la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” (1972-1974). După o absență de 12 ani, în 1974 a fost reîncadrat la Studioul de Arte Plastice al Armatei, unde a rămas până în noiembrie 1989, când s-a pensionat. Și-a organizat mai multe expoziții personale la Buzău (1974), București (1977, 1978, 1985), Tecuci (1977, 1982, 1983, 1985), Tulcea (1978), Deveselu (1982), Caracal (1982), Pitești (1983, 1984), Constanța (1989). S-a numărat printre inițiatorii fondării, la 19 mai 1990, a Asociației Române pentru Propaganda și Istoria Aeronauticii (A. R. P. I. A.), ajutând apoi la înființarea, la 11 noiembrie 1994 a Filialei de la Galați a acesteia, care poartă numele Cdor. Av. Anton Mărășescu. A fost onorat cu mai multe distincții: Medalia a 30-a aniversare a Armatei Române (1974), Medalia Meritul cultural, clasa a II-a (1984), Premiul I și II pentru lucrări expuse la ediția I a Memorialului

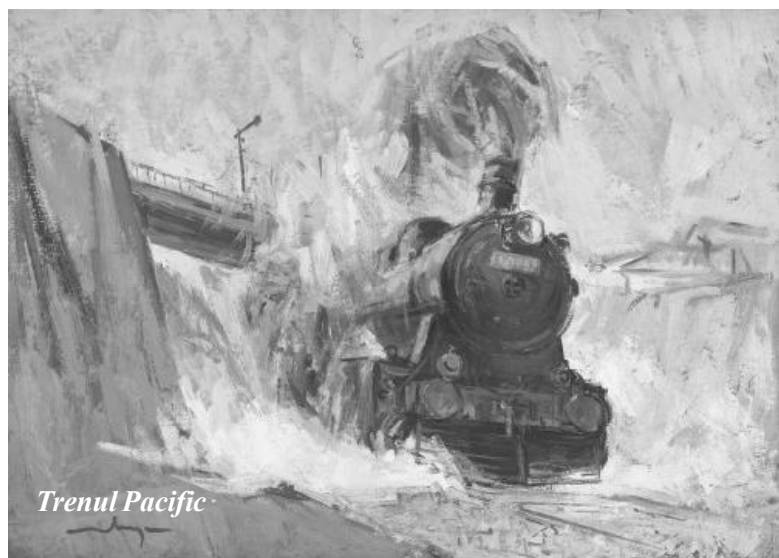

Alexandru Papană și Amiral Murgescu, Premiul I pentru expoziția de pictură „Ceferiada”(1988), Premiul I pentru lucrările de pictură marină, Muzeul de Artă Constanța (1989), Brevetul Onorific de Pilot Militar acordat de Comandamentul Aviației Militare (1985); Diploma Comandamentului Aviației Militare pentru contribuția adusă la dezvoltarea aripilor românești (1988). A încetat din viață la 3 septembrie 1999, la București. Este înmormântat la Cimitirul „Sf. Vineri”. Postum i-au fost organizate expoziții la Galeriile de Artă din Brăila (2000), la Muzeul Militar Național din București (2004) și la Muzeul Aviației din București (2006). Despre creația sa au scris elogios criticii de artă Mircea Deac, Octavian Barbosa, Dan Grigorescu, Magda Cârneci, Cornel Radu Constantinescu, Marin Mihalache, Cristina Angelescu, Valentin Ciucă ș.a. Lucrări ale sale se găsesc în colecții de stat și particulare din România, Australia, Belgia, Cehoslovacia, China, Cipru, Germania, Grecia, Italia, Polonia, Ungaria. Sunt, de asemenea, de o mare valoare documentară cercetările

sale întreprinse în Arhivele Militare, concretizate în zeci de articole și studii publicate în revistele de specialitate sau rămase în manuscris, precum și scrierile memorialistice referitoare la istoria Galațiului, la ceea ce a însemnat orașul nostru și Tecuciul pentru aviația românească. O parte dintre acestea pot fi întâlnite și în cartea Violetei Ionescu menționată mai sus.

Activând în cadrul Studioului de Arte Plastice al Armatei, Ion Țarălungă a consacrat multe dintre lucrările sale aviației și marinei, a pictat portrete de aviatori, marinari, luptători, scene de evocare a unor importante evenimente din istoria neamului. A fost, în același timp, un excelent peisagist, surprinzând aspecte ale așezărilor portuare, imagini ale litoralului românesc, ale Deltei Dunării, ale pământului Dobrogei. Totodată a pictat compoziții cu cai, scene de interior, nuduri, naturi statice cu flori, aspecte din munca pescarilor, cherhanale. Dragostea pentru locomotive, pentru mijloacele de transport feroviar, moștenită de la tatăl său, mecanic de locomotivă, s-a materializat și ea într-o serie de compoziții admirabil pictate. Artist de o remarcabilă ținută profesională, sensibil, deplin stăpân pe mijloacele de exprimare plastică, exigent cu sine și modern în viziune, a realizat tablouri care rețin prin dinamismul lor sau prin atmosfera poetică, a dovedit o excelentă putere de pătrundere și exprimare a psihologiei umane. Referindu-se la creația sa, reputatul critic și istoric de artă Marin Mihalache nota: „Zborul și plutirea, avionul și vaporul, aerul și apa, iată motivele ce revin cel mai adesea în picturile lui Ion Țarălungă. Fascinat de cutezanța zburătorilor, de spectaculoasa țâșnire spre înălțimile străvezii ale cerului, el caută să surprindă în numeroase compoziții cu această temă, legătura intimă dintre acești cavaleri ai aerului și metalul însuflețit al avioanelor ce spintecă aerul cu eleganta lor siluetă, pentru care face apel mai ales la vârtejul de linii discontinue ce amintesc întrucâtva de rotirea elicei, prin vibrația imprimată atmosferei”. Marinele sale sunt de asemenea de notorietate, iar personajele din compoziții sunt înfățișate în acțiune, fapt care imprimă ansamblurilor un deosebit dinamism, creează impresia de viață trăită intens. În portrete a sondat adânc în forumul lăuntric al modelelor, le-a pus în evidență trăsături definitorii ale personalității lor.

Considerat fondatorul picturii cu tematică aeronautică din România, perceput ca un pictor-aviator, deținând chiar un Brevet Onorific de Pilot Militar, acordat de Comandamentul Aviației Militare, Ion Țarălungă nu a fost niciodată pilot în adevăratul sens al cuvântului, și-a făcut însă prietenii durabile în rândul aviatorilor, le-a cunoscut viața, i-a însoțit în numeroase zboruri, i-a pictat, devenind, așa cum se exprima pilotul-scriitor Doru Davidovici, „un pilot cu sufletul”, suflet despre care acum, în posteritate, vorbește cel mai elocvent lucrările lui.

In memoriam

MALA ZAMFIRESCU-BEDIVAN

Veste tristă primită de la București. A încetat din viață, la 26 august, pictorița Mala Zamfirescu-Bedivan, vrednică fiică a Galațiului, ale cărei lucrări am avut posibilitatea să i le admirăm în expoziția personală pe care sculptorul-muzeograf Alexandru Pamfil i-a organizat-o în 2007 la Muzeul de Artă Vizuală. Născută la 8 ianuarie 1928, a învățat mai întâi la Școala Negroponte, la Institutul Notre Dame de Sion, a luat lecții cu pictorul Nicolae Mantu, apoi, la București, a absolvit Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” (1958), unde a avut profesori pe Samuel Muntzer, George Lovendal, Al. Jean Steriadi și Simion Iuca. Din 1953 a început să participe cu lucrări la expoziții republicane, saloane de grafică, expoziții de artă românească organizate în Cuba, Italia, Germania, Grecia, la expoziții internaționale de artă din U.R.S.S. și R.F.G. Prima expoziție personală și-a organizat-o destul de târziu, abia în 1989. Au urmat altele deschise la București (1991), Sibiu (1994), Brașov (1995) și Galați (2007). Între 2000 – 2002, la invitația criticului de artă Irina Cajal, stabilită în Boston, a avut posibilitatea să se documenteze și să picteze în câteva localități din Statele Unite ale Americii. Lucrări ale sale se află în colecții de stat și particulare din România, Elveția, Germania, Grecia, Canada, Israel, Egipt, Kenia, Turcia, Spania, Franța, America.

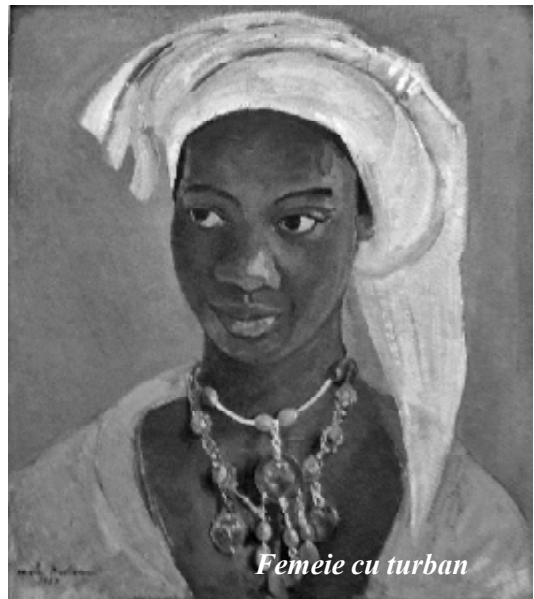
Artista și-a însușit temeinic marea lecție a profesorilor săi, abordând în cariera sa atât pictura cât și gravura. S-a manifestat în același timp în grafica publicitară, în arta decorativă, vestimentația cinematografică, forme spațiale. A realizat costumele pentru filmul lui Francisc Munteanu „Dincolo de barieră”. În pictura sa, peisajele, predominante numeric, conțin imagini din diferite zone geografice ale țării, din Bulgaria, Grecia, Republica Arabă Egipt, Israel, Statele Unite ale Americii etc. Ele se disting printr-un desen riguros și printr-o cromatică expresivă, care să pună în evidență spiritul locurilor imortalizate pe pânză sau carton. Materia picturală este când explozivă, de esență fovistă, când potolită și liniștită, mergând până la acorduri subtile, de mare rafinament. O casă umilă din Lupeni, înconjurată de o vegetație abundentă, în care predomină verdele, albul, umbra arsă și unele nuanțe de galben, dobândește sub penelul artistei rezonanțe poetice.

Pasta este strălucitoare și are sonorități muzicale („Casă din Lupeni”). „Toamnă la Cumpătu” conține o poezie nostalgică. Semnele începutului anotimpului și-au pus amprenta pe frunzele arborilor, pe iarba din jur. Reflexele auriu-roșietice trec și asupra cerului, care abia se zărește printre trunchiurile și coroanele mulțimii copacilor. Tabloul „Căpițe la Voroneț” aduce același parfum al anotimpului autumnal, o atmosferă de liniște și pace adâncă. Culoarele toamnei invadează și spațiul lucrării „Octombrie la Center-port” (S.U.A.), pictată în culori calde, cu o pastă consistentă. „Peisaj din Grecia” este de dimensiuni mici, dar felul de așezare în pagină a elementelor exprimă o întindere vastă, ce se pierde la orizont și-n extremități. Coloristica este de o mare sensibilitate și subtilitate. Partea superioară a tabloului pare învăluită într-o masă de aburi, redată pictural în tente de griuri colorate, articulate în acorduri de un deosebit rafinament. Peisajele din Egipt și Israel, realizate de artistă în urma pelerinajului întreprins în toamna anului 1986 în aceste țări („Apus de soare la Assuan”, „Casa de la nr. 8”,

Casa de la nr. 8

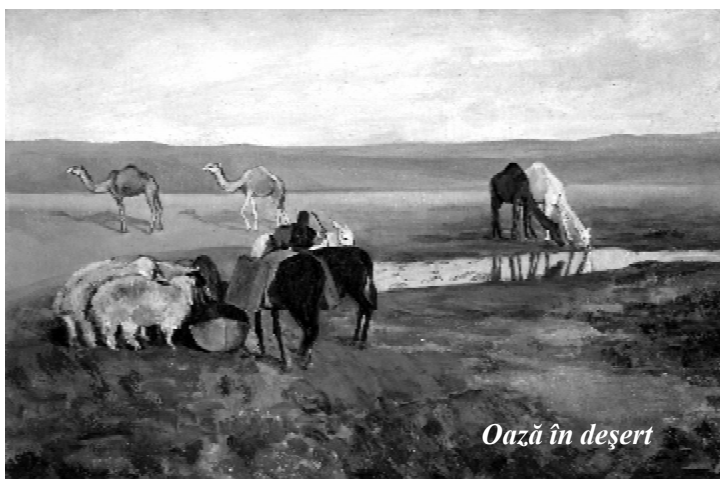
Femeie cu turban

„Colț de stradă la Romataim”, „Drumul cu sicomori”, „Deșertul Iudeii”, „Dromaderi în districtul Mării Moarte”, „Flemingi la Ramat-Gan”, „Garduri vii la Ramat-Gan”, „Locaș de închinăciune”, „Metsada”, „Oază în deșert”, „Poarta Leilor”, „Portal egiptean”, „Templu ptolemeic”, „Val la Mediterana” etc.) conțin spectacolul inedit al unei lumi și a unor locuri încărcate de istorie, cu priveliști fascinante și oameni primitivi și afectuoși. Totul văzut cu un ochi sensibil, avid de a absorbi ceea ce i se înfățișa pe ecranul retinei, însetat de a transpune imagistic insolitul formelor și desfășurărilor cromatice. Artista a reținut aspecte specifice peisajului arab, elemente de arhitectură, de vestimentație a locuitorilor, a redat masivitatea și vechimea unor monumente, cetăți antice, moschei, a evocat secvențe ale naturii unor meleaguri pentru care a manifestat o atracție aparte. Pasiunea pentru ansambluri merge mână în mână cu aceea pentru detalii. Când este cazul, artista elimină ceea ce este de prisos, sintetizează, lasă loc esențialului. Preocupările pentru figura umană, pentru sondarea psihologiei unor personaje sunt calități reliefate de tablourile cu țărânci îmbrăcate în costume populare, intitulată „În zi de sărbătoare”, „Portret de fată”, „Fată cu tulnic”, admirabil realizate, monumentale ca înfățișare, de un echilibru compozițional desăvârșit, sau de „Țăran din Rădăuți”, „Femeie cu turban”, „Portret”, „Mediu științific”, „Nud”. Sunt tablouri în care desenul este precis, viguros, iar culoarea se menține într-un registru sobru. Naturile statice și florile („Natură statică cu chitară”, „Flori de Crăciun”, „Imortele”, „Natură statică cu Nefertiti”, „Petunii”, „Acord cromatic”, „Flori în vas de ceramică”, „Încrângături”, „Flori pe fond albastru”, „Flori la fereastră” etc.) lasă să descoperim o altă fațetă a pictoriței, aceea a ingeniozității cu care redă materialitatea obiectelor, frăgezimea carnală a lujerelor și corolelor, transparența petalelor, frumusețea lucrurilor simple, poezia acestora, adesea neobservată de ochiul comun.

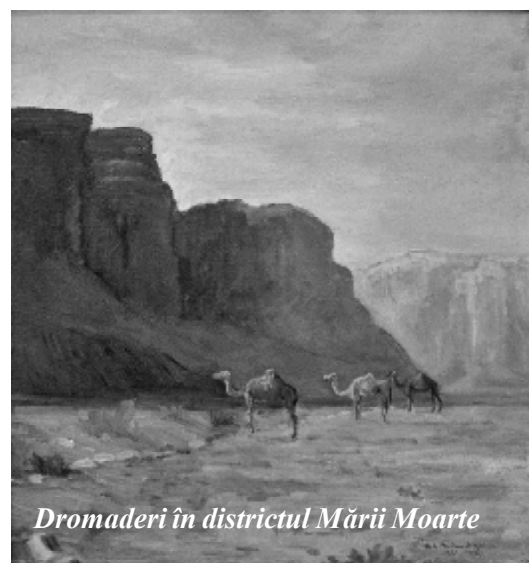
La despărțirea de persoana fizică a Malei Zamfirescu-Bedivan ne mângâiem cu gândul că pictura și grafica sa ne va încălzi în continuare sufletele de pe simezele muzeelor, galeriilor de artă și colecțiilor particulare, că opera sa, creată cu sinceritate, sacrificiu și respect pentru artă, va rezista în timp.

Dumnezeu s-o odihnească în pace!

Corneliu STOICA

Oază în deșert

Dromaderi în districtul Mării Moarte

Țesutul (II)

Primele rezultate ale cercetărilor, ne duseseră la concluzia că participarea individului la actul confecționării unui obiect de artă și, mai ales, al unei scoarțe, s-a limitat doar la programul de opțiune. Aprofundând însă studiul acestei probleme am ajuns la concluzia ca în cazul în care individul s-ar fi impus doar prin programul de opțiune asupra modelului, ar fi realizat – în cel mai fericit caz – doar o copiere, o reproducere cât mai fidelă a modelului vechi. Ori, marea majoritate a obiectelor de artă țărănească create până la primul Război Mondial, au o valoare excepțională.

În cadrul acestui vast „șantier”, comunitatea sătească existau, desigur, și un anumit număr de indivizi ce recurgeau în mai mare măsură la copierea modelului folosit; majoritatea sătenilor își concepeau însă mental compoziția viitorului obiect, cu mult timp înainte de a începe primele operațiuni tehnice de realizare a lui, cum ar fi, bunăoară torsul, răsucitul și vopsitul materiei prime, în speță a lânii.

Rareori o țărăncă din satul arhaic copia, în adevăratul sens al cuvântului un model mai vechi sau, mai corect spus, se apropia de actul copierii. Ea opta doar pentru modelul în care reușise să intuiască mai bine relațiile dintre formă și culoare, relații ce confereau valoare expresivă compoziției, descifrând și apoi valorificând în paralel acel secret intim din structura materiei prime, acea capacitate a fibrei de lână, in, cânepă, etc. de a se converti în *forme-expresii*.

De asemenea, atunci când săteanca mai descoperea în formele și în culorile unor covoare și levicere mai vechi, și unele atingeri cu personaje implicate în mitologie, în ritualuri, în obiceiurile și superstiții, imaginația ei prindea aripi. Identificarea lor nu era însă o problemă foarte clară și nici neapărat necesară. Deseori, țesătoarea recurgea la reinterpretări, operând atât în plan semantic, precum și în cel plastic. Bunăoară, imaginea calului, reprezentare atât de ciudată, de misterioasă, nu se referea la calul din ogradă. Caii din covor erau de fapt caii lui Sântoader (cai înrudiți cu centaurii

Greciei antice), caii Sfântului Ilie (cai siderali), dimoni ai vegetației, cai psihopompi sau caii fantastici din mai multe basme și care erau cunoscuți încă din copilărie, atât prin limbajul verbal și, în primul rând, din poveștile și basmele bunicilor, cât și prin imaginile care apăreau pe multe țesături din sat.

Ei aparțineau atât unui orizont cultural general, constituit treptat, începând din zorile istoriei și aparțineau unei mitologii, unor credințe, unor legende, superstiții etc., dar și unor preocupări curente, zilnice, de fapt niște preocupări artistice.

Interesant de menționat, în acest context mai este și faptul că personajele din basme și povești erau convertite în imagini plastice fără intenția clară, ostentativă de a ilustra neapărat în imagini plastice mitologia, basmele, legendele sau credințele respective, ci ca o necesitate spirituală proprie fiecărui individ sensibil de a se exprima, în funcție de propriul său cod afectiv. Am putea spune că era vorba de o permanentă evaziune spirituală prin care se urmărea, de fapt, reprezentarea unei alte lumi, iar *mocancele* care apăreau pe covoare nu erau totdeauna înrudite semantic, chiar dacă, sub aspect plastic par, deseori, asemănătoare, comentarii, practic, fără a se face caz de locul și rolul lor în folclorul literar-muzical, fără a li se trăda neapărat identitatea. Ele migrau sau erau reflectate pur și simplu dintr-un gen folcloric în altul, iar autoarele nu erau obligate ori solicitate să justifice, să explice identitatea personajelor reprezentate în compozițiile de pe covoare. Ele se „nășteau”, ca atare, acolo, pe covor și erau, de obicei, mocanci sau păpuși, deși autoarea se gândise, poate, la Maica Bătrână, la Joimărița, la Ileana Cosânzeana atunci când lucrase la ele, când le decupase de pe alte covoare sau le convertise în imagini plastice ascultând poveștile și basmele bunicilor.

Imaginile, funcțiile lor, fuseseră exprimate de-a lungul timpului prin mijloacele specifice de exprimare ale fiecărui gen. Atragem atenția că artistul țăran nu încerca să impună aceste credințe, superstiții etc. prin imaginile respective. El se exprimă în mod cu totul liber, adică în afara oricărui tip de coordonare. Mai precis, nu ilustra mitologia, cu imagini plastice, ci construia o lume a lui, cu alte mijloace de expresie, proprii genului în care se exprima.

Țăranul crea – alegea, modela – aceste imagini sub „tensiunea” acelor credințe, superstiții, care îi dominau

memoria – cunoștința – și cunoștința.

Analizând arta țărănească chiar și numai din acest unghi de vedere, ne dăm seama pe de o parte de unde provenea valoarea și originalitatea, ne dăm seama de modul în care individul își punea amprenta pe obiectul țesut ca pe o operă de artă proprie, și în niciun caz ca pe o copie.

Chiar dacă individul nu-și revendică dreptul de autor, considerând că este suficientă calitatea de proprietar, el rămâne totuși factorul care posedând întreaga energie creatoare și, în mod implicit, și experiența tehnică necesară realiza de cele mai multe ori o operă de artă de valoare inestimabilă. Indivizii din lumea satului n-au folosit niciodată metodologia de lucru a creatorilor din lumea urbană. Ei n-au folosit schițe premergătoare și n-au inventar, neapărat, scheme compoziționale noi. Ei acumula și prelucrau și reformula totul la nivelul memoriei.

Creatorii țărani nu pornesc la confecționarea – finalizarea – unui obiect de artă fără a ști exact ceea ce au de făcut. Și, de asemenea, nici nu înseamnă că folosind modelul – adică un obiect împrumutat din sat – îl vor realiza întocmai.

Ei elaborau o compoziție în timp, la nivelul memoriei, prin decuparea și reasamblarea permanentă a unor elemente din compozițiile existente în repertoriul comunității, fără a neglija vreodată disponibilitățile materiale adică, adică atât cantitatea cât și calitatea materiei prime de care familia dispunea. De obicei, acest „joc” al memoriei începea de la o vârstă foarte fragedă – iar în multe cazuri ținea toată viața. Primul covor era țesut în pre-adolescență, uneori chiar la vârsta de 10-11 ani, totul depinzând de momentul în care familia considera că fata este aptă să țeară la război.

Dar nu numai țesutul, ci și celelalte etape de prelucrare a fibrei, etape premergătoare actului final, îi ofereau sătencei posibilitatea confruntării și verificării modelului pe care ea îl structurase deja la nivelul memoriei și intenționa să-l țeară cu materia primă de care dispunea familia. Dimensiunile unui obiect cu rol decorativ se hotărâu în funcție de locul pe care acesta urma să-l ocupe în spațiul locuinței, de cantitatea de lână pe care familia o avea la dispoziție, dar și de dimensiunile pe care le impunea modelul ales. Culoarea naturală a lânii pe care familia o posedă, puteau influența gama cromatică a unei țesături, mai ales în cazul tonurilor închise – negru, brun – ce nu mai puteau fi vopsite în pigmenți vegetali, minerali ori sintetici. Niciodată însă culoarea naturală a fibrei de care dispunea familia, nu putea produce o răsturnare categorică a raporturilor cromatice cantitative tradiționale. Bunăoară, dacă săteanca pornea de la un model a cărui gamă cromatică era dominată categoric de o nuanță de roșu, culoare ce subordona în anumite proporții celelalte culori și tonuri, ea nu răsturna acest raport. Ea încerca să

mai reducă ceva din suprafața petei de roșu, putea să-i mai modifice acesteia un pic nuanța – practic s-o mai închidă ori s-o mai deschidă, s-o facă mai rece ori mai caldă, dar totdeauna roșul rămânea tot culoarea dominantă în spațiul reprezentational.

În anumite situații, sătencele efectuau – între ele – și unele schimburi de materie primă în vederea procurării nuanțelor de lână necesară realizării unei anume game cromatice.

Iată deci că atunci când analizăm actul creator din lumea satului, act în care raportul dintre necesitate și posibilitate se situează în prim plan, trebuie să avem în vedere și faptul că, atât dorința cât și inițiativa individului sunt relativ subordonate necesităților și posibilităților proprii sale familiei – chiar dacă în calculul acesteia intră și obiecte ce-i vor reveni mai târziu ca zestre. De asemenea, dorința individului mai este subordonată și posibilităților de reglare a necesarului create de relațiile tradiționale existente în cadrul unei comunități sătești.

Dincolo de toți acești factori social-economici ce condiționează creația artistică din lumea satului, seriozitatea și profunzimea sentimentelor individului se manifestau pregnant și, într-un mod deosebit de cele ale creatorului profesionist din lumea urbană.

Din momentul în care începea practic, pregătirea materiei prime și până ce actul confecționării unei scoarțe era început și apoi finalizat, majoritatea membrilor unei familii se implicau întru totul, ca ajutoare la diverse operațiuni premergătoare, cum ar fi: torsul și răsucitul firului, vopsitul și urzitul, făcutul țevilor și altele.

Deși, la aceste operațiuni premergătoare țesutului se efectua, în aparență, doar o muncă fizică, atât fetele implicate direct în confecționarea covorului, cât și surioarele lor mai mici care nu aveau încă acces la războiul de țesut, se implicau, combinând, mai ales mental, forme și game cromatice. Acest lucru va fi stimulat și de discuțiile mamelor, bunicelor, mătușilor etc.,..... care își vor exprima din când în când unele păreri referitoare la tematică și la „potriveala” culorilor.

Astfel ele vor transforma un act pur mecanic, de *curățire* și de *răsucire* a fibrei, în act implicat direct în procesul creator. În afară de munca fizică, unele femei cu experiență – rude ori vecine – veneau să ajute aproape zilnic, mai ales în primele ore ale serii. Ele dădeau sugestii tehnice și artistice, fapt ce contribuia la îmbunătățirea valorii artistice a obiectului, fără să anuleze în vreun fel calitatea de autor a fetei interesate direct în confecționarea obiectului.

(*va urma*)

Din sumar:

Festivalul de folclor „Doina Covurluiului” - p.2
Școala de vară „Fotograf călător” - p.3
Agenda Centrului Cultural - p.4
Interviu cu Ioana Crăciunescu, Valentin Alexandru - p.5
Interviu cu Ion Manea, Gh. Nazare - p. 8
Cuca - Izvor de dor, cronică de Ioan Horujenco - p.11
Spectacolul tradițional și..., Ioan Horujenco - p.12
Etnobotanica..., Ioana Stoian - p.13
Gângurim, gângurim, Katia Nanu - p.14
Vise suspendate, cronică de Octavian Mihalcea - p.16
...viața și opera lui Nichifor Crainic, cronică de Pompiliu Comșa - p.17
Discurs, discursivitate, discursivism, George Lateș - p.18
Comisarul Corcodușă, Adrian Buzdugan - p.20
Judecătoria de pace(II), Constantin Tănase - p.22
Limbajul și teoria semnalizării de lux, N. Bacalbașa - p.24
Poezie: Traian Vasilcău - p.27
Poezie: Eduard Dorneanu - p.28
Incantații, cronică de Neagu Perianu - p.30
Sisif pe casa scârilor, cronică de a.g.secară - p.33
Cinematografia altfel..., cronică de a.g.secară - p.34
Moartea unei corciturii (II), Ioan Gh. Tofan - p.36
Poezia creștină viereană, Alexandru Cocetov - p.39
Studii și articole, cronică de Doru Melnic - p.41
Dicționar Artiști Plastici Gălățeni, C. Stoica - p.42
Morphochroma: Ion Țarălungă, C. Stoica - p.44
In memoriam Mala Zamfirescu-Bediman, C. Stoica - p.46
Țesutul (II), Eugen Holban - p.48
Confesiunile unui ratat, Dumitru Anghel - p.51

Suflet
cătore suflet!

Revista Dunărea de Jos

EDITOR:

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”

Str. Domnească, nr. 61, Galați, cod. 80008

tel.: 0236 418400, fax: 415590

e-mail: office@ccdj.ro

ISSN: 1583 - 0225

Manager:

Sergiu DUMITRESCU

Redactor-șef: Florina ZAHARIA

florinazaarina@yahoo.com

DTP și coperte:

Eugen UNGUREANU

nashu1962@yahoo.com

Coperta 1 și 4: Italian Graffiti

Culegere și corectură:

Laura DUMITRACHE,

Ina Diana PANAMARCIUC

Tematici

*Numărul 152, Octombrie
Drepturi de autor*

*Numărul 153, Noiembrie
Practici culturale*

*Numărul 154, Decembrie
Emoția, Teatrul corpului*

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (<http://www.ccdj.ro/>) sau pe adresa de facebook *ccdj Galati*. Adresa on-line a revistei și arhiva parțială se găsesc pe aceeași adresă web.

Revista *Dunărea de Jos* este membră APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România)

Confesiunile unui ratat

Cartea prozatorului Vasi Irimia este orchestrată pe un laitmotiv al ÎNCEPUTULUI, între neliniști ale derutei, ale incertitudinii și al drumului găsit, al căii spre ACASĂ, un loc al percepției filosofice native, ca și al spiritualității ca șansă de echilibru. Și, în ciuda unei severe ironii autopersiflante chiar din titlu, CONFESIUNILE UNUI RATAT – opere complete – Editura Zeit, Brăila, 2011, 184 de pagini, se constituie epic ca o intenție abia voalată a autorului de a-și proteja sensibilitatea și sufletul în derivă, în căutarea absolutului. Sunt *confesiuni* absolut atipice, construite pe un aparent *jurnal intim*, deși toți știu că memoriile sunt scrise cu dorința nemărturisită de a fi făcute publice, iar Vasi Irimia gustă și el arogant și naiv de sincer din preaplinul unei posibile alternative convenabile. Mimând detașarea de toate cele povestite, autorul confesiunilor își asigură un *alter ego* complice, dar involuntar găsește formula elegantă prin care convinge să-i fie citite frustrările, rătăcirile, încercările de a afla răspuns la întrebările, dilemele existențiale, împlinirile, tristețile, bucuriile, șansele, ratate sau valorificate, și o face nonșalant, evitând orice ripostă posibilă...

Simetria și rigoarea domină structura cărții, construită pe o constantă semantic-lexicală, *Înainte de început*, pentru *Introducere*, cu alte subcapitole: *Un nou început*, *Cel mai bun început*, *Acel dulce început*, *Un început cu dubii*, *Un început ratat*, *Începutul căutării*, *Un început cel puțin curios*, *Un început nebrun*, *Un început halucinant*, *Un început bizar*, *Un început dificil*, *Un început promițător*, *Începutul unei prea frumoase prietenii* și *Un alt nou început*, final de carte, ca o speranță, ca o concluzie, care justifică semnificația spirituală a *Dedicației* de pe prima pagină a volumului: *Aceluia care, nu știu cum, dar, până la urmă, mă va duce ACASĂ*.

Câte un *moto*, ca un verset, ca un *memento* spiritual, uneori ca o *litanie*, când descurajantă, când ceremonioasă și gravă, asemenea unei *sarabande* preclasice sau a unui *Coral* de Bach, este pus la *Introducere*: *Fascinat, priveam prin ochii lui*, și la *Capitolul narativ*: *Stai nemișcat și vei ști că eu sunt Dumnezeu*.

Tehnica literară a prozatorului Vasi Irimia este derutantă, atipică, spuneam mai sus, pentru că... plonjează din sfere înalte, atrăgătoare și incitante, într-un comun de-o actualitate frustră, de pagină de ziar. Pretextul epic, fluxul narativ, dialogurile cu tentă de gen dramatic, deși incitante și actuale, rămâne un mozaic compozițional, pentru că se constituie într-un veritabil demers spiritual, pe care autorul îl convertește în etic și artistic, sugerând doar aleatoriu încadrarea într-o *religie* a spiritului, fără ritualica incomodă, altfel!? Registrul narativ se află într-un permanent crescendo afectiv, iar formula literară este una de dedublare a evenimentelor povestite printr-un transfer temporal și o mutație geografică biografice, deși

întâmplările sunt de o acută, strictă actualitate: criza economică, cauzele acestei recesiuni prelungite, cu direcționare spre vinovații virtuali, consecințele, victimele, ori soarta unui popor, a unei țări aflată sub o tiranie prelungită, apoi a unei democrații *originale* și prost înțeleasă și a unei tranziții nesfârșite spre ceva ideal, aproape de utopic.

Există în cartea lui Vasi Irimia o tectonică a întâmplărilor și, mai ales, a atitudinii sale față de evenimente, față de oameni și faptele lor, ca și un mod cu totul halucinant de a-și explica acele cauze și reacțiile față de ele, totul învăluit într-o spiritualitate mai degrabă incomodă decât posibil explicită.

De pildă, *amintirile din copilărie* încep din stadiu de placentă, iar contactul cu lumea, la naștere, pare doar un fragment de acceptare de destin controlat, programat, fără posibilitate de revoltă..., deși ceremonialul botezului, după practicile *neortodoxe*, primitive și neigienice ale scufundării în apa rece a cristelniței sau cu risc crescut de sufocare a pruncului din nepricepere duhovnicească, sunt cu totul repudiate. Se pare apoi că doar *copilăria unică*, inconștientă și lipsită de griji, reprezintă momentul pur, celest, nevinovat: *Cred sincer orice li se spune, fără a se complica, în a căuta să înțeleagă*, un univers unic, irepetabil, incomparabil...

Apoi, *adolescența*, tumultuoasă, imprevizibilă, definitorie, mai ales când... Te îndrăgostesti de o femeie: *Din acel moment, dacă îți zâmbește, totul se luminează în viața ta*, care anunță *tinerețea*, un risc asumat dar inconștient prin consecințe, în alternative posibile: credință și tăgadă, adevăr și minciună, fapt de viață și atitudinea față de el, blând sau brutal etc. Și, cea mai importantă rămâne *maturitatea*, surprinzătoare, avântată, dilematică, mai ales dilematică, între realitate biologică, universală, și banalul cotidian, chiar cu note de vulgaritate și în afara oricărei spiritualități, a oricărei religii, nu una bigotă, ci una rațională, atât cât e posibil, între mister divin și acceptare inconștientă, între reflecții de acces spre absolut și nimicul rece, comun.

Chiar structura cărții prozatorului Vasi Irimia se află în afara oricăror formule epice consacrate, conferindu-i o benefică originalitate, deoarece se recompune canonic pe o fundamentală spirituală, din care irump contraste de fapte obișnuite, cu implicații de roman polițist, și exorcism spiritual atingând sublimul; ori fapte de Istorie de ieri și de azi alternând cu un tip de habotnicie simplă, populară, naivă, ca epitafurile de pe crucile din Cimitirul Vesel de la Săpânța: - *E foarte simplu. Nu trebuie decât să-l alegi pe Domnul Iisus ca Mântuitor personal*.

În ciuda titlului ireverențios, volumul de proză *Confesiunile unui ratat* se constituie într-un succes real, pe care Vasi Irimia sigur nu-l ratează...

151 - Limbajul (Marea trăncăneală)

Galati, cod 800008, str. Domnească nr. 61

Tel/fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590

e-mail: office@cedj.ro - www.cedj.ro

ROSE · DNS · 14/05/2011

